

DE ZWARTE

FL 2,50

13 april '90 NR150

IN DIT NR OA. :

- Kritiek op het Eko feminisme deel 2
- Westers feminisme : een koloniaal vertoog ?
- El Salvador
- Verenigd Duitsland

De Zwarte wordt eens in de twee weken gemaakt op dinsdag en woensdag. Kopy kan je sturen naar postbus 10233 in Den Haag. Als je zelf een stuk typt doe dat dan op een kolombreedte van 7,3 cm. Kopy moet uiterlijk binnen zijn op de dinsdagochtend dat de Zwarte gemaakt wordt. De mensen die De Zwarte samenstellen zijn op betreffende dinsdag en woensdag te bereiken via telefoonnummer 070-892098.

ABONNEMENTEN

Een abonnement op De Zwarte (400 pagina's ong. 10 Zwartes) kost Hfl.25,- zowel voor postabo's als voor abo's die we zelf bezorgen. Instellingen betalen dubbel tarief. Politieke gevangenen krijgen De Zwarte gratis. Betalen doe je vooraf, kontant bij je bezorger* of op giro 3442401 t.n.v. De Zwarte in Leiden.

WANBETALER* S WORDEN GEROYEERD.

inhoud

3. Verklaring Revolutionaire Cellen;
4. Geen fascistten in de raad;
5. Hongerstaking GRAPO/PCE(r);
6. Kongres "EG '92 en '3e wereld";
8. Nie wieder Deutschland!
12. El Salvador;
14. Interview met feministies-lesbiese groep in Managua;
16. Sociaal eko-feminisme;
20. In westerse ogen: feministiese wetenschap en het koloniale ver-
toog;
27. Korte berichten;
32. Agenda.

FINANCIELE NOODKREET !!!!!

DE VERSPREIDING VAN DE ZWARTE WERD DE AFGELOPEN JAREN OP EEN GEDECENTRALISEERDE MANIER VERZORGD: ALLE STEDEN WAREN ZELF VERANTWOORDELIJK, OOK VOOR DE ABONNEMENTSGELDEN. DAT WERKTE DUS NIET ALTIJD. OM DIE REDEN ZIJN WE VORIG JAAR GROTENDEELS OVERGEGAAN OP POSTVERZENDING EN OP HET SCHRAPPEN VAN DE VELE WANBETALERS/STERS. FINANCIEEL LOOPT HET NU OOK WEER BETER, MAAR DE OUDE SCHULDEN STAAN ER NOG! DE ZWARTE HEEFT EEN LOPENDE SCHULD VAN ZO'N f 4000,- AAN DE DRUKKERIJ EN DIE WILLEN ZIJ (EN WIJ) SNEL WEGWERKEN, OMDAT HET ANDERS ECHT NIET MEER GAAT!!!! EN WE WILLEN NIET DAT DE DRUKKERIJ DE DUPE WORDT VAN HET FEIT DAT VEEL MENSEN ZO GEMAKZUCHTIG MET BETALEN OMGINGEN..... WE VRAGEN DAAROM AAN DE HUIDIGE LEZERS* EN ANDEREN, OM EEN EXTRA BIJDRAGE TE GEVEN, ZODAT WIJ VOOR DE ZOMER ALLE SCHULDEN KUNNEN WEGWERKEN. STORT DAAROM WAT OP POSTGIRO NR. 3442401 t.n.v. DE ZWARTE IN LEIDEN O.V.V. STEUN.

REVOLUTIONAIRE CELLEN

Vannacht hebben wij de directieketen van het Byzantium, gelegen aan de stadhouderskade ter hoogte van het Leidseplein met behulp van mollies in de fik gestoken.

PERSVERKLARING

Byzantium, evenals o.a. het Heinekerterrein, is onderdeel van het prestigieuze projekt dat City-vorming heet. Byzantium is gelegen aan de Stadhouderskade ter hoogte van het Leidseplein. Er moeten luxe-appartementen verschijnen ter waarde van 1 miljoen gulden en kantoor-'suites' (iets anders dan kantoorruimtes). De belangen bij het Byzantium zijn erg groot. Omdat Byzantium precies in het centrum gelegen is bepaald het mede het beeld van Amsterdam. Kapitaalkrachtige investeerders kunnen er hun intrek nemen. (Dat is een van de redenen waarom de kraakpanden in de Tesselschadestraat ontruimd moesten worden. De aanwezigheid van kraakpanden kon in deze luxe-omgeving niet meer getolereerd worden. Hetzelfde geldt ook voor de Stadhouderskade en de Nes). Naast de centrale ligging maakt Byzantium ook indirect deel uit van het M-boulevard-projekt. De Singelgracht (waaraan Byzantium en het Heinekerterrein liggen) sluit namelijk zowel in oost als in west op de N-boulevard aan. Omdat de singelgracht zo goed bereikbaar is, is zij volgens een rapport van de ARS (Amsterdamse Raad Stadsontwikkeling) interessant voor publiek gerichte functies. Het gaat daarbij vooral om kantoren die niet in de binnenstad willen of kunnen zitten, maar er wel dichtbij. Op deze manier wordt een complete ringweg in Amsterdam gecreëerd waarbinnen -de city-geen plaats meer is voor 'minderkapitaalkrachtigen', en waarbuiten de grondprijzen steeds meer zullen gaan stijgen.

Het is duidelijk: Amsterdam wil mee concurreren in de strijd die nu losgebrand is tussen de grote steden van Europa. Amsterdam moet een stad worden voor de rijken, een metropool voor de managers en de handelaren in obligaties. De drankjes en de cultuur moeten zo duur worden als in alle grote West-europese steden. Amsterdam wil de investeringsbank voor Oost-europa hebben, waarmee het probeert het financiële hart van het Groot-Europa te worden; het moet een casino hebben en een N-oever met autobanen dwars door de stad. Dat dit alles hoge grondprijzen, dure luxe-appartementen, onbetaalbare hotels en hoge huren in de buurten met zich meebrengt (waardoor een tweedeling ontstaat in een onderklasse en een geprivilegieerde bovenlaag), evenals meer auto's, meer stank en luchtverontreiniging maakt dit gemeentebestuur niet uit. Integendeel,

city-vorming is een toverwoord dat blind maakt.

In deze gewilde concurrentieslag heeft men voor een ieder die nog niet verblind is (en dat niet wil worden) een gepast antwoord. De invoering van de stadsdeelraad is het ene. 'Medezeggenschap', 'inspraak', 'gedecentraliseerde democratie', zijn dan enkele wegen die begaan mogen worden binnen een ingekaderd doolhof.

Mensen die zich daadwerkelijk verzetten tegen de herstructurering van de stad, staat harde repressie te wachten. Dit is het andere. De ervaringen van de krakersters van de Stadhouderskade en de Nes spreken boekdelen. (Traangas tegen verfbommen, 9 dagen zitten voor lokaalvredebreuk, nachtelijke noodverordeningen waarbij willekeurig wie er als kraker uitgedost was aangehouden kon worden).

Het is de grote lijn die niet doorkruist mag worden, die is al door van Thijn en het bedrijfsleven vastgelegd.

De ontruiming aan de Stadhouderskade en de Nes waren in dit licht het signaal van van Thijn aan alle investeerders, buitenlandse en binnenlandse, dat hun belangen in Amsterdam voorop staan. De massaliteit van de politieaanwezigheid en het beleidsmatig voorgeschreven harde optreden moesten voor deze imagovorming garant staan.

Waar in het kader van city-vorming ten behoeve van speculanten als Bakker miljoenen overheidsgeld worden uitgegeven aan ontruiming, staan voor minderheidsgroepen als migranten, krakers en uitkeringsgerechtigden uitzetting, noodverordeningen, legitimatieplicht en gedwongen omscholing ten behoeve van bedrijfswinsten en armoede klaar. Dat zijn de Europese 'metropolen zonder grenzen' die ons te wachten staan. Daar tellen de bestaansrechten en bestaansvormen voor 'minderkapitaalkrachtigen' niet meer. Zij worden systematies uitgesloten. Dat is het beleid van Amsterdam.

Onze brandstichting in het hartje van Amsterdam is een aanval op city-vorming, een signaal dat investeerders niet welkom zijn. Zij is uitdrukking van strijd tegen staat en kapitaal, strijd die niet meer weg te denken is uit deze stad.

TEGEN CITYVORMING EN HET VERENIGD EUROPA VAN HET KAPITAAL

DE STAD, DAT ZIJN WIJ MET ONS ALLEN

SAMEN STRIJDEN

REVOLUTIONAIRE CELLEN

Strijdbare en liefdevolle groeten aan onze kameraden en kameradinnen van de RARA. LA LUTTA CONTINUA !

DE FASCISTEN VAN DE STRAAT EN DUS OOK UIT DE RAAD

anti-fascisties verzet in Den Haag

1 Mei zal dit jaar in het teken staan van een breed verzet tegen het opkomende fascisme in de samenleving en tegen de installatie van 3 fascistie in de gemeenteraad. Breed, want tijdens de eerste bijeenkomst ter voorbereiding van de grote antifascistische demonstratie waren er wel zo'n 50 mensen bijeen uit de meest verschillende hoeken (van PvdA en Ben Houthofs stads-partij tot radikaal-links en anarchisten) en van de meest uiteenlopende organisaties (van scholengemeenschappen tot vredesorganisaties).

Verzet was voor iedereen de motivatie om te komen. Iedereen was geschokt door de verkiezingsuitslag; verontwaardigd dat ons maatschappelijk systeem nog steeds/alweer dit tuig een legitieme plek verschaft. Maar wat te doen? Welke vorm en functie moest het verzet krijgen? Dáárover ontwikkelde zich een uitgebreide discussie..

Net als iedereen had ook het Haags Initiatief tegen fascisme en diskriminatie, dat de bijeenkomst had belegd, zich tevoren al wat gedachten door het hoofd laten gaan over deze vragen. Het voorstel was: manifestatie op de Groenmarkt tijdens de installatie van de gemeenteraadsleden. En dit voorstel bleek een "gouden treffer" te zijn, want naast andere voorstellen, die tijdens de bijeenkomst werden geopperd bleek dit plan voor een manifestatie de gemakkelijkste formule voor een gezamenlijk verzet. Algemeen ging men er van uit, dat deze vorm de beste garantie was voor geweldloosheid. Waarom? Dat bleef in het midden.

Misschien was het doordat het Haags Initiatief - het leidde de vergadering - al zelf een uitgesproken voorkeur aan de dag legde voor een manifestatie. Misschien ook was het doordat er slechts één alternatief vanuit de aanwezige groepen werd aangedragen. Maar de hoofdmoot van de discussie ging om de keuze tussen blokkade en manifestatie. Beter gezegd, op dat punt bleef de discussie steken; de deelnemers raakten verstrikt in zwart-wit tegenstellingen zoals: symbolies - "daadwerkelijk", geweld-

loos - gewelddadig, angst - lef/stoerheid enz..... Stuk voor stuk thema's waar heel veel over te zeggen valt. En daarbij zal heel goed met elkaar gesproken en naar elkaar geluisterd moeten worden, om bestaande vooroordelen en cliché-beelden naar elkaar toe af te bouwen. De noodzaak en de bereidheid hiertoe werd door iedereen onderkend en tot uiting gebracht in het besluit om na twee weken weer bij elkaar te komen.

maandag 23-4, 20 uur, Korte Lombardstraat 9, Den Haag

Omdat er nog wél verdere aanvullingen en suggesties werden gegeven en die wél goed werden doorgepraat (sterdemo vanuit de wijken, gezamenlijke demo, vertrek vanaf Dodenherdenkingsplaats bij Den Haag-HS) en de kwestie 'blokkade of manifestatie' niet veel meer opleverde dan een stemming, werd er besloten om in een voorbereidingsgroep de konkrete vormgeving cq. invulling van de manifestatie nader uit te werken tot een aantal konkrete voorstellen en mogelijkheden.

Juist vanwege de gemeenschappelijke wil tot verzet en de heersende voorin-nomenheid jegens elkaar is het dringend nodig om de aanzetten van onderlinge discussies verder te ontwikkelen. En dus, moeten we daarvoor tijd inruimen op de tweede bijeenkomst.

De "zaken" zijn dan tóch al gedaan; een voorbereidingsgroep zal een aantal konkrete plannen gaan uitwerken. Die kunnen dan ter vergadering in relatief korte tijd worden besproken en aangevuld. Gezien de brede samenstelling van deze voorbereidingsgroep nemen we maar aan dat er tijdens de manifestatie voldoende ruimte zal zijn voor elke groep/individu, om een duidelijk standpunt uit te kunnen dragen. Maar wil het ontstane verzetsfront geen ééndagsvlieg tegen een diep geworteld en hardnekkig fascisme blijken te zijn, dan zullen we uitvoeriger met elkaar moeten discussieren over deze wortels van het fascisme en moeten praten over hoe we ons verzetten tegen fascistische denk- en gedragspatronen, het alledaags fascisme, dat tot uiting komt in rassendiskriminatie, seksueel geweld en machtsmisbruik over anderen.

Dat dit dringend nodig is, bleek wel uit een opmerking van GroenLinks: "De oorzaak van dit afschuwelijk verkiezingsresultaat ligt bij de verpaupering in de stad"; een bedremmeld zwijgen volgde na deze opmerking, omdat iedereen wel door had, dat dit meer een afgedankte verkiezingsleus was dan een heuse bijdrage aan de discussie. om een radikale strijd tegen het fascisme.

Ik wil dan ook voorstellen om op de volgende vergadering met elkaar van gedachten te wisselen over de volgende vragen:

- Is het niet erg hypokriet om de gewelddadigheid van bepaalde aktievormen zonder meer te veronderstellen, terwijl het fascisme alleen wordt herkend aan een aantal symbolen?

- Is het niet zo, dat afgezien van de symbolen het fascisme zich uitsluitend en alleen manifesteert in geweld, héél reëel fysiek en psychies geweld: geweld tegen vrouwen, geweld tegen buitenlandersters, geweld tegen antifascisten; heel massaal geweld

door middel van leger, politie en knokploegen; heel alledaags geweld door individuele en kollektieve minachting voor andere mensen?

- Is het dan niet veel zinniger om met elkaar te bespreken, hoe we met dit geweld willen omgaan? Of we ons muisstil houden, wanneer ze de buitenlandse burens komen weghalen? Of we zwijgend blijven protesteren, wanneer er deelnemers tussenuit worden gepikt en inelkaar worden geslagen, tijdens de manifestatie of op weg naar huis?

Want we mogen er toch van uit gaan, dat niemand van de deelnemers op een rel uit is. Maar dat de grens van het toelaatbare op verschillende wijze wordt getrokken.

ANTI-FASCISTIES-FRONT UTRECHT

UTRECHT

Naar aanleiding van de verontrustende stembusuitslag in het voordeel van de Centrumdemocraten en de Centruumpartij '86 bij de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart jl., zijn 27 maart diverse Utrechtse organisaties bij elkaar gekomen.

Mede gealarmeerd door het opkomend internationaal fascisme, werd unaniem besloten tot de oprichting van het A.F.F. (Anti-Fascistisch Front) in Utrecht.

Het AFF-Utrecht io. is een pluriform samenwerkingsverband, dat zich in eerste instantie tegen de installatie van de CD. er Vreeswijk in de Utrechtse gemeenteraad op 1 mei wil verzetten.

Daarnaast wil zij op langere termijn waakzaamheid en mobilisatie tegen fascistiese tendensen in de samenleving mogelijk maken door regelmatig overleg, publicaties en aktiviteiten.

Organisaties aanwezig op de eerste vergadering van AFF-Utrecht io.: Anus, BUG, CPN jongeren, GIS, Info-centrum in de Skwotter, minderheid van JS/PVDA, Vrouwengroep Kaktus, PPR jongeren, PSJG, REBEL, Revoleg, SAP, Studentenbond USF, Werkelozenbond.

HONGERSTAKING GRAPO EN PCE(r)

Sinds 30 november 1989 zijn 60 GRAPO en PCE(r)gevangenen in hongerstaking voor samenvoeging.

Hieronder wat meer over het verloop van de hongerstaking, tenminste voorzover er informatie is.

Op 9 januari stelt de gevangenisrechter van Valladolid zich op één lijn met de gevangenisrechters van Madrid en Zaragoza, welke al eerder dwangvoeding als een wijze van folteren hadden bestempeld. Daarintegen hebben de rechters van Albacete, Murcia, Sevilla, Sorra Guadalajara en Valencia vanaf het begin van de hongerstaking dwangvoeding aanvaardbaar geacht, en dus ook toe laten passen.

In het begin van de hongerstaking had ook de rechter van Bilbao zich op één lijn gesteld met die van Madrid en Zaragoza, echter dit standpunt werd snel weer losgelaten toen de ouders van de GRAPO-gevangenen toestemming hadden gegeven (op verzoek) voor de toepassing van dwangvoeding. Echter de artsen van de "Basauri"-gevangenis in Bilbao weigeren dwangvoeding toe te passen op Josefina Garcia Arramburu, Teresa de Jesus en Carmen Lopez Anguita. De gevangenen worden overgeplaatst naar de gevangenis "Rioja" (waar wel dwangvoeding wordt toegepast), en de artsen wordt een proces aangespannen. Om in het vervolg weigerachtige artsen te voorkomen, worden nu vóóraf bepaalde artsen ontheven van de behandeling van in hongerstaking zijnde gevangenen.

Voor de dwangvoeding wordt gebruik gemaakt van Previton, een vloeistof samengesteld uit krachtige vitaminen, toegediend via een slang in de neus. Vier tot vijf keer per dag wordt Previton toegediend, iedere keer zo'n 500 calorieën.

Eind januari, zo'n 60 dagen na het begin van de hongerstaking, wordt de toestand van de gevangenen José Balmon Castell, Olegario Sanchez en Francisco Cela Seoanne kritiek.

Op 30 januari 1990 tekenen de artsen José Ramon Munoz Fernandez en José Luis Casado (beide van het ziekenhuis "Miguel Servet" in Zaragoza) beroep aan tegen het toepassen van dwangvoeding op de hongerstakingende gevangenen.

Fernandez was het hoofd van de afdeling waar sinds 1 januari ook 2 GRAPO-leden lagen, te weten Corrales en Seoanne.

Op 15 februari besluit de rechtbank van Zaragoza dat dwangvoeding toegepast moet worden. Onder verantwoording van Fernandez wordt dit ook uitgevoerd.

Eind februari, begin maart vragen Corrales en Seoanne om overplaatsing naar een gevangenis. Nadat hier geen gehoor aan werd ge-

geven trokken beide de slangen uit hun neuzen. Op 13 maart worden Corrales en Seoanne overgeplaatst naar de provinciale gevangenis "Torrero" (Zaragoza).

Op woensdag 27 maart wordt Fernandez in zijn privé-praktijk doodgeschoten. Direct na de aanslag hield de politie een grootscheepse zoekactie, genaamd "isolatie-cel". er werd geen spoor gevonden behalve drie kogelhulzen.

De Spaanse justitie vermoedt dat de aanslag gepleegd is door "los Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre (GRAPO).

Ooggetuigen zouden tenminste één van de twee GRAPO-leden herkend hebben als Maria Jesus Romero, én de tweede zou "Jordi" zijn, de politie beschikt echter over geen enkele foto van hem.

De aanslag op Fernandez is met name ingeslagen bij zijn kollega's, welke direct opriepen tot het neerleggen

van het werk op vrijdag 30 maart (verdere info hierover ontbreekt). De president van het gerechtshof, Juan Boutista Mansenat, heeft na de aanslag op Fernandez laten weten dat Zaragoza al te veel van dit soort 'terroristische' aanslagen te leiden heeft gehad en dat hij er iets aan gaat doen.

de minister van justitie, Fuique Mugica begreep de aanslag al helemaal niet gezien zijn reactie: "Fernandez stelde zijn kennis ter beschikking van de voortgang van het leven".

Een ambtenaar van het OM van Baskenland heeft gezegd dat als er een situatie blijft bestaan van overplaatsingen van gevangenis naar ziekenhuis en andersom van de gevangenen, hij de toepassing van dwangvoeding wil voorleggen aan het constitutionele gerechtshof, Blijkbaar gaat de toepassing van dwangvoeding het OM nog niet makkelijk genoeg.

Na 120 dagen HS is het justitie toch gelukt geen van de hongerstakingenden te vermoorden. Dit in tegenstelling tot de HS van 1981 toen Juan José Crespo Gallende op 19 juni 1981 na een HS van 96 dagen overleed (werd vermoord). Met de dwangvoeding heeft het ministerie van justitie de gevangenen weer een wapen ontnomen in de strijd tegen de verspreidingspolitiek van justitie.

Eind maart zijn er volgens El Pais nog 41 van de in beginsel 60 gevangenen in HS, waarvan 22 nog steeds in het ziekenhuis, en bevind Joaquin Calero Arcones zich in de meest kritieke toestand (hij ligt in het ziekenhuis van Jerez).

Bron: El Pais 28 & 29 maart

Olegario Sanchez Casa tijdens een overplaatsing.

Grupos de Resistencia Antifascista
1º de Octubre (GRAPO)

Voor verdere informatie kan je de Grapo-hongerstakingsbroschure van RAFKO Groningen er nog eens op nalezen (zie Zwarte 148)

KONGRES "EUROPA '92 EN '3E WERELD'"

Van 14 t/m 17 juni vindt in Nürnberg een kongres plaats met als onderwerp "EG '92 en '3e wereld" - de toekomst van Europa, op wiens kosten?" Iedereen kan aan het kongres deelnemen. Het kongres is ook voor mensen van buiten de BRD interessant. Zowiso vanwege het thema -EG '92- maar ook omdat men op het kongres wil nagaan welke mogelijkheden tot samenwerking er zijn tussen binnen- en buitenlandse sociale bewegingen. Opgeven voor het kongres moet je doen vóór 25 mei en het kost DM 90,- (zie adres en telefoonnummer onderaan). Als je niet gaat is het toch ook nuttig om je eens te buigen over de onderwerpen van de werkgroepen en de vragen die daarbij gesteld worden.

Over de reden om het kongres te organiseren zeggen de organisatoren het volgende:

"Volgens de ideeën van de EG-politici moet het projekt "europese interne markt" eind 1992 zijn voltooid. De daarmee verbonden "vrijheden" van goederen-, diensten-, personenverkeer en de kapitaalbewegingen zullen de Westeuropese en m.n. de Duitse concerns en banken een goede uitgangspositie voor de concurrentiestrijd op de wereldmarkt met de VS en Japan verschaffen.

Een "Verenigd Europa" zal niet tot het Europa van de 12 beperkt blijven: Midden- en Oosteuropa zullen in de politieke en economische strategieën worden meegezogen.

Aan de kant van de verliezers van dit van bovenaf geïnitieerde eenwordingsproces bevinden zich wederom die sociale groepen die in de industrielanden toch al naar de rand van de maatschappij zijn verdrongen: asielzoeker/st/ers, vrouwen, vele industriearbeid/st/ers en hun vertegenwoordigingen, boeren en boerinnen met kleine eigen bedrijfjes.

Het zal echter ook consequenties voor de "3e wereld" hebben. De vraag is of de Europese interne markt de toch al minimale speelruimte voor de bevrijding van de landen in de drie continenten uit de wurggreep van de wereldmarkt nog eens zal verkleinen, of dat zich misschien nieuwe mogelijkheden voor een op zichzelf staande ontwikkeling aandienen.

1992 wordt door nog een andere "Europese" gebeurtenis bepaald: het is dan 500 jaar geleden dat Centraal- en Latijns-Amerika door de Europese kolonistoren werd onderworpen.

Op het kongres zullen de verschillende actiegroepen de opgeworpen vragen bediskussiëren en proberen tegenstrategieën te ontwikkelen. De uitgangspunten en mogelijkheden tot samenwerking tussen de verschillende sociale bewegingen in binnen- en buitenland zullen met het oog op 1992 worden bediskussieerd."

WERKGROEPEN (WG's)

1. Centraal-Amerika en de EG

- Het economische verdrag tussen de EG en Centraal-Amerika in het kader van integratie- en pacifikatiestrategieën.

gieën.

- Arbeidsdeling EG - USA.
- Autonome belangen van de EG in Centraal-Amerika.
- Verschillen in de Centraal-Amerika-politiek van de EG en de afzonderlijke lidstaten.
- Centraal-Amerika als verliezer in de pyramide van perifere regio's.

2. 500 Jaar kolonialisme en neo-kolonialisme. De betrekkingen tussen de EG en Latijns-Amerika.

In deze WG wordt geprobeerd om, uitgaande van de 500-jarige koloniale geschiedenis van het sterk vereuropeeste latijns-amerikaanse continent, de bijzondere rol en verantwoordelijkheid van Europa in dit proces van de ontwikkeling van de onderontwikkeling op de voorgrond te plaatsen. In het bijzonder worden de economische betrekkingen tussen beide continenten in hun historische uitingen tot aan de consequenties van de vorm krijgen van de Europese interne markt onderzocht. De praktische opgave van de WG is om eerste stappen tot het verwezenlijken van een campagne n.a.v. de 500ste verjaardag van de verovering van Latijns-Amerika aan te geven.

3. De EG en zuidelijk Afrika.

A.h.v. het voorbeeld van de SADCC-staten (de economische gemeenschap van de frontlijnstaten) wordt onderzocht of de Lomé-verdragen -door de EG-politici altijd als hét voorbeeld van ontwikkelingssamenwerking de hemel in geprezen- niet eerder schoolvoorbeelden van neo-kolonialistische betrekkingen zijn.

Verder: Is de Zuid-Zuid-samenwerking in het kader van de SADCC er reeds in geslaagd om meer onafhankelijkheid t.o.v. de industrielanden te bewerkstelligen? - en kan ze model staan voor andere regio's in de "3e wereld"?

Welke kansen en perspectieven heeft het werk van Europese solidariteitsgroepen m.b.t. de SADCC?

4. De "tijger" op het spoor - zijn er nieuwe ontwikkelingswegen in Zuid-Oost-Azië?

In Oost- en Zuidoost-Azië zijn enkele kapitalistische ontwikkelingsdiktaturen er in geslaagd om van de economische rol van grondstoffenleverancier af te komen. In deze samenhang heeft de EG geprivilegieerde betrekkingen met de ASEAN-landen opgebouwd, waarin deze ontwikkeling zich momenteel schijnbaar succesvol voortzet.

- Welke rol speelt het "model" EG-ASEAN in deze ontwikkeling?
- Leidt de globalisering van de wereldeconomie tot een scheiding in de "3e wereld" tussen nieuwe verliezers en winnaars?
- Welke perspectieven hebben de nieuwe sociale bewegingen in deze situatie?

5. Hervormingen in Oosteuropa en de gevolgen voor de ontwikkelingslanden. Oosteuropa op weg naar de wereld-

markt?

- "Nieuw denken" en "3e wereld"-politiek.
- "Oplossing" van regionale conflicten d.m.v. afspraken met de USA?
- Verraad aan bevrijdingsbewegingen?
- Verliezen de ontwikkelingslanden speelruimte?
- Wat blijft er over van het socialisme in de "3e wereld"?
- Gevolgen voor het solidariteitswerk.

6. Het Middenlandse-Zee-gebied - de zuidelijke achtertuin van de EG.

"De Middenlandse-Zee-verdragen van de EG worden als instrumenten voor internationale betrekkingen gekreëerd en kunnen in een groter Europa alleen de hun toekomstige betekenis behouden als Europa de kracht en de wil opbrengt om een globale Middenlandse Zee-politiek op poten te zetten, die van dit gebied een van de voor haar verdere lot belangrijkste podia van het politieke gebeuren maakt." (Memorandum van de EG m.b.t. ontwikkelingspolitiek)

Dus:

- De politieke, militaire en economische belangen van de EG in het Middenlandse Zee-gebied.
- Konkrete EG-politiek: Marokko/West-Sahara.

7. De belangen van de EG in de crisisregio Perziese Golf.

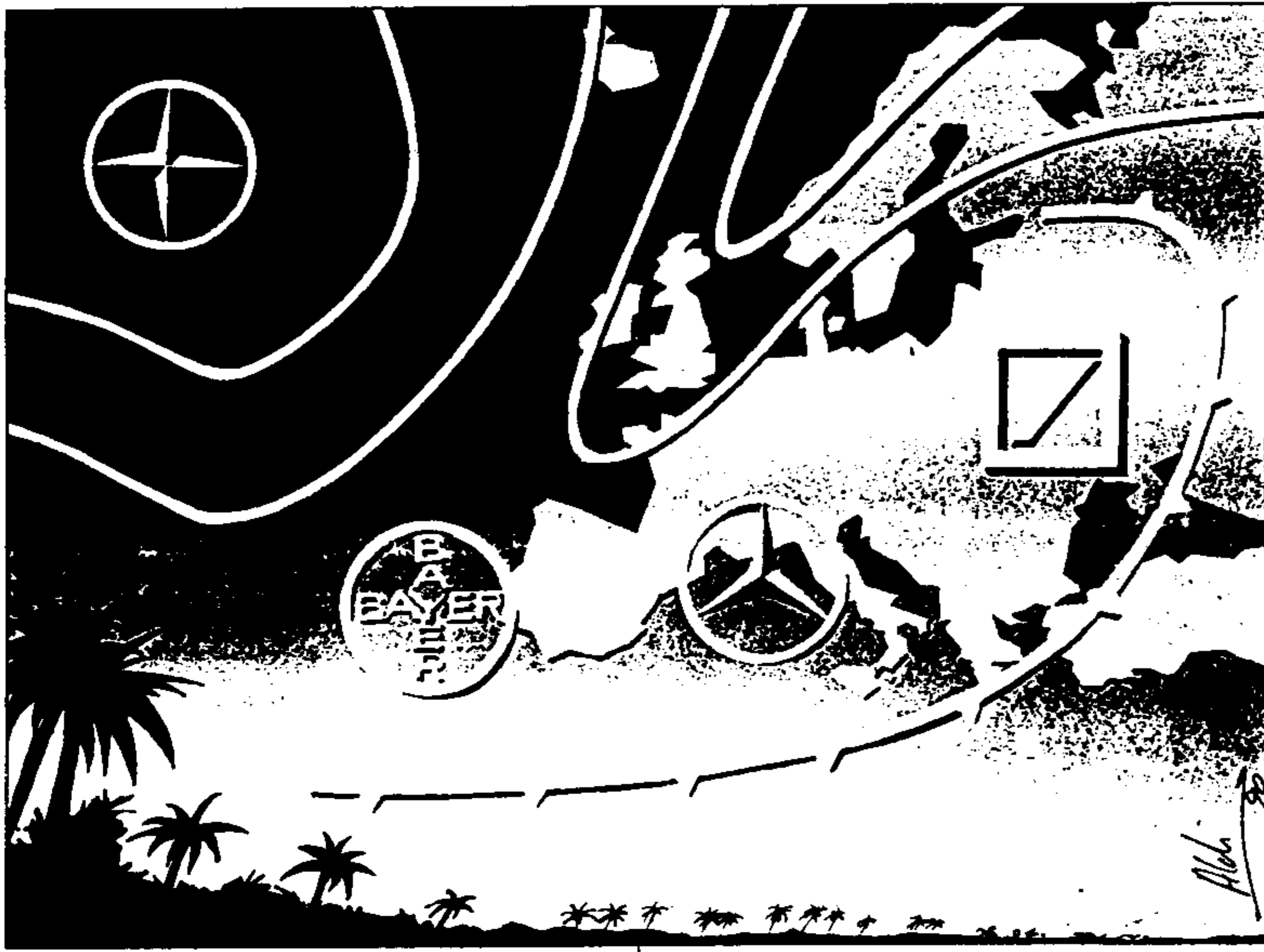
- De politieke en economische rol van Irak en Iran in de regio.
- De rol van Koerdistan in de regio.
- De situatie in Koerdistan: de deportatiepolitiek van Irak t.o.v. de Koerden, de vervolging van Koerden in Iran, vluchtelingenkampen van Iraakse Koerden in Turkije, Koerden in Europa.
- Bewapening en vredesbesprekingen: Stand van de vredesbesprekingen tussen Irak en Iran, toenemende bewapening van beide landen met nieuwe wapentechnologieën door de Europese wapenindustrie.

8. EG en Palestina.

- De geschiedenis van de betrekkingen tussen de EG en Palestina.
- Midden-Oosten-koncepten en richting van de politiek van de EG (de Venetië-verklaring 1981).
- De EG en de bezette gebieden.
- De economie in de bezette gebieden.
- Palestijnse export naar de EG.
- Het conflict tussen Israël en de EG.
- De houding van de EG en haar lidstaten t.o.v. de Intifada en het uitroepen van een Palestijnse staat in Algiers.

9. De laatste Europese koloniën.

De EG is door haar lidstaten Groot-Brittannië, Nederland, Spanje en vooral Frankrijk een koloniale macht. In de WG zal bediskussieerd worden,

- welke economische, politieke en militaire betekenis deze koloniën voor de Europese interne markt hebben;
- hoe en waarom de EG met het oog op de interne markt de integratie van de "overzeese gebiedsdelen" forceert;
- welk verzet bieden de beheerste volkeren in de koloniën tegen de ongevraagde assimilatie;
- hoe we met ons solidariteitswerk de strijd van deze volkeren kunnen ondersteunen.

10. EG '92 - Eldorado voor de concerns?

- Strategieën van de multi's in samenhang met het ontstaan van de Europese interne markt en de uitwerkingen ervan.
- Renaissance van de dinosaur - concentratieproces bij de multi's.
 - Steeds meer winst met steeds minder mensen - over rationalisering en flexibilisering.
 - Terugtocht uit de "3e wereld" - Europese interne markt en nieuwe internationaliseringsstrategieën.
 - Almacht van de concerns - onmacht van de vakbonden.

11. De schuldenpolitiek van de EG. Voorrijd/st/er of achterlicht bij het oplossen van de schuldenkrisis?

- Het aandeel van Westeuropa in het veroorzaken van de schulden van de "3e wereld".
- De afzonderlijke acteurs in het schuldenmanagement: regeringen, banken en Europese Commissie.
- Bijzondere EG-voorwaarden voor de armsten?
- Kredieten voor Oosteuropa ten koste van het Zuiden?
- Handelingsperspektieven voor "3e wereld"-groepen: een Europese schuldenkampanje?
- Voorbeelden van campagnes uit Nederland, Groot-Brittannië, Frankrijk en Zwitserland.

12. EG-ontwikkelingspolitiek: modelkarakter of neokolonialisme?

- In deze WG zal een inleiding in de ontwikkelingspolitiek van de EG als ook hun politieke en economische inschatting gegeven worden:
- Wat zijn de bestaande instrumenten en instituties van de EG-ontwikkelingshulp en -politiek?

- Geschiedenis van de Europese ontwikkelingspolitiek/-hulp, de verschillende verdragen tegen de achtergrond van het koloniale verleden van de Europese machten (Jaunde-associatieverdrag, Lomé-verdragen, structuraanpassingsprogramma's).
- De rol van de voedingmiddelenhulp.
- Perspektieven voor een "gezamenlijke" ontwikkelingspolitiek, spanningsveld van Europese en nationale bevoegdheden.

13. Wapens voor de wereld - wapenproducent Europa.

- Ontwikkelingen en tendenzen in de Westeuropese wapenpolitiek.
- 1992. Waar liggen de le aanzetten? Wapeningsamenwerking en verplechting.
 - Ontwapening = toenemende wapeniging? De wapenindustrie in het Oost-West-ontwapeningsconflict.
 - Westeuropese wapenproductie en wapenexport.
 - Brandhaarden waren altijd al een oplossing: wapenexporten naar de "3e wereld".
 - Europese wapenexport-stop?

14. Internationale milieubescherming kontra eko-imperialisme.

- Nu al vormt het milieu in de EG een van de grootste twistpunten tussen de lidstaten. In de WG wordt gediskussieerd over:
- In welke mate veranderd EG '92 de ekologiese perspectieven in de BRD en in andere lidstaten?
 - De "3e wereld" en Oosteuropa als leveranciers van grondstoffen (met de daarbij gepaard gaande rooibouw op de natuur) en vuilnisbelten voor de EG?
 - "Dept-for-nature-swaps" en andere IMF-"milieubeschermende"-projecten. Alibifunctie en/of imperialistische instrument?

15. Euro-racisme en kulturele dwang-gemeenschap Europa.

- Westeuropese asielpolitiek.
- Nivelering naar binnen - afscherming naar buiten (Schengen, TREVI etc.).
- Vluchtelingen als speelbal van repressiepolitiek van de staat en/of arbeidsmarkt-politieke manoeuvreermassa.
- Het produceren van buitenstaander

ders (d.m.v. privileges voor binnen- en buitenlanders) en kulturele dwang-gemeenschap Europa.

16. Van avondland tot interne markt. Het Europese "eenwordingsproces" - of het nu als Europese interne markt of als "gemeenschappelijk Europees huis" wordt aangeduid - wordt zowel door rechts als door links met diverse kultureel-politieke overdenkingen begeleid.

- Ideologische reflexen van de Europese integratie.
- Eurocentrisme en euro-racisme.
- De "homo europaeicus", of is er een Europese identiteit?

17. Dollar, Yen, DM of Ecu - de strijd van de valuta om de hegemonie.

- De betekenis van de valuta- en financiële politiek voor wereldhandels- en voor de Europese integratiepolitiek.
- Over de rol van de centrale bank en een toekomstige Europese centrale bank in het Europese valutastelsel.
- De D-markisering in West- en Oost-Europa.
- Het samenspel met de handelsbanken.
- Uitwerkingen op de speelruimtes van de zgn. derde wereld.

18. De gemeenschappelijke landbouwpolitiek - prototype van een EG-beleidsterrein.

- De ontwikkeling van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek heeft de laatste 30 jaar bij de vorming van de EG een beslissende rol gespeeld.
- Grondslagen en het verloop van de besluitname in de EG-landbouwpolitiek/Welke betekenis heeft het verplaatsen van bevoegdheden in landbouw-politieke beslissingen van het nivo van de nationale staat naar Brussel?/Regio-nationale staat-EG/Op welke punten verlangt het creëren van een interne markt een heroriëntering van het ontwikkelingspolitieke werk?/Mogelijkheden voor een Europees netwerk?/Regionaliserings-koncepten/Hebben we een EG-kampagne nodig?

19. Europese interne markt en medicamenten-voorziening in de "3e wereld".

- Exportpraktijken van de Europese farmaceutische industrie.
 - Noodzakelijke geneesmiddelen (Essential-Drug-Concept van de World Health Organization).
 - Noodzaak van export-regulering.
 - Export-wetgeving in de EG.
- Meer dan 50% van alle geneesmiddelen in de "3e wereld" zijn geëxporteerd uit de EG, hoofdzakelijk uit de BRD. Problematies aan deze exporten is het grote aandeel overbodige en schadelijke medicamenten, een onverantwoordelijke verkwisting van de geringe financiële middelen, die meestal niet toereikend zijn om een basis-gezondheidszorg voor de hele bevolking te waarborgen.

Kongres "Europa '92 en de '3e wereld'", 14-17 juni in Nürnberg. Aanmelden: Bundeskongress ontwikkelingspolitische Aktionsgruppen, Nernstweg 32-34, 2000 Hamburg 50. Telefoon 040/393156. Ongeveer vóór 25-5!

OOST-DUIJTSLAND

".....SONST GIBT'S BANANE !"

Welnu, die hebben ze inmiddels, de vrouwen en mannen van de voormalige socialistiese boeren- en arbeidersstaat op Duitse bodem.

Eerst moesten ze het allemaal eens zonodig proeven: echte bananen, niet of nauwelijks verkrijgbaar in de overigens goed gevulde supermarkten van de DDR. In grote getalen kwamen ze de grens naar Westberlijn over, kregen daar zelfs een zakcentje van DM 100,- om een stukje van hun 'toekomst' voorweg te nemen. Een paar pilsjes, een broodje en natuurlijk bananen. Verder kwamen ze in deze voorpost van het westerse kapitalisme niet met zo'n fooi!

En nu hebben ze er "demokraties" voor gekozen, de bananenrepubliek van het Westduitse kapitaal te worden.

Tussen het ogenblik dat de grenzen opengingen en het moment, dat de verkiezingsuitslag bekend werd, is er heel veel veranderd in Berlijn. De stroom bezoekers gaat nu van West naar Oost. Eerst waren 't partijfunktionarissen, die binnen 1½ maand zo'n slordige 9,5 miljoen Westmark verkiezings'kohlen' hebben uitgegeven, "om het volk te laten spreken". En ze kwamen terug met een prachtig resultaat: een verkiezingsoverwinning voor de rechtskonservatieve Alliantie. Nog geen week later werd als beloning de zakgeldregeling meteen maar afgeschaft, die iedere DDR-burger het recht op DM 100,- had gegeven bij een bezoekje aan het westen. En tegelijkertijd moesten de voormalige "vluchtelingen, die nu plotseling gelukzoekers heten, het nu maar zelf zien te rooien in Westduitsland. Voor opvang en verzorging in de bondsrepubliek wordt niet langer meer gezorgd.

Na de partijfunktionarissen volgen nu de projektontwikkelaars, de investeerders en vooral de mensen die hun vooroorlogs bezit in Oostduitsland komen inspekteren en opeisen.

Grote konsternatie bij de woonbouwverenigingen, die door veronturste bewonersters dagelijks met telefoontjes worden overstelpt over vreemde mannen die met videokamera's en meetlat in de buurt rondlopen.

De woonbouwverenigingen beginnen aan hun eigen legitimiteit te twijfelen door de geruchtenstroom over de herinvoering van privebezit van grond en gebouwen. Ze zeggen zelf ook te wachten op nadere orders. In deze situatie is het natuurlijk goed kraken; dagelijks komen er nieuwe kraakpanden bij in de DDR. Ook de Volkspolizei ziet leidzaam toe en probeert het allerergste te voorkomen. De bevolking ziet 't wel zitten.

Iedere autonoom daar in de DDR maakt zich op voor de strijd tegen speculatie en onrechtmatig huisbezit.

En in het Westen, in Westberlijn denkt menigeen er over na, om z'n/haar biezen te pakken. Zo ook Farnzi Havemann, de dochter van de vermaarde DDR-filosoof Robert Havemann: "Niets dan weg naar Mombasa". De mensen uit de sien krijgen de kriebels. Want waar openlijk over "Anschluss" wordt gesproken, als 't gaat over de hereniging; waar in toenemende mate fascistiese groeperingen onder het roepen van de bekende leuzen en het uitbrengen van de bekende Hitler-groet door de straten van Westberlijn marcheren terwijl de smeris alleen maar bezorgd is voor een ongestoord verloop, zodat de meegevoerde honkbalknuppels niet al te veel slachtoffers maken; waar kraakpanden de een na de ander worden ontruimd zonder dat er nieuwe vormen van strijd worden ontwikkeld tegen woningsnood, speculatie en gelijkshakeling van de konsument; daar is met de verkiezingsuitslag uit de DDR voor hen het laatste restje hoop vervlogen, dat het ook anders kan.....

Aan de vooravond van de verkiezingszondag vond er in Westberlijn een tweede massale demonstratie plaats tegen de "kalte Anschluss"; duizende mensen uit Oost- en Westberlijn namen er aan deel. Mede-initiatoren Klaus Croissant en Till Meyer (beweging 2e juni) hadden 't al over een nieuwe partij voor Oost en West, want "het alternatief voor het socialisme is nog steeds het kapitalisme. Het marxisme toch niet alleen maar een wetenschap, maar ook een filosofies wereldbeeld. En tot nu toe is er geen nieuw ander perspektief ontwikkeld, dat een beter antwoord kan geven op de vraag hoe het leven van de mensheid

op deze aarde volgens de regels van het verstand kan worden georganiseerd. Het kapitalisme heeft in ieder geval nog geen enkel probleem van de mensheid weten op te lossen. Eerder het tegendeel! En juist daarom willen we het socialistiese perspektief en dus ook het begrip als zodanig niet loslaten. Ook dan niet, wanneer er in de socialistiese landen grove fouten zijn gemaakt".

En terwijl zij het dus al weer over een nieuwe socialistiese partij hadden, was Karl Heinz Roth nog bezig met een eerste analyse (zie hierna). Radikaal linkse geluiden vielen er tijdens de demo niet te beluisteren. Radikaal links luisterde zelf niet! Anders is de grote verslagenheid na het bekend worden van de verkiezingsuitslagen niet te verstaan.

Want zoals ook Roth analyseert, is er geen reden, om bij de pakken neer te zitten. (Tenzij natuurlijk radikaal links plotseling een rotsvast vertrouwen in het verkiezings-theater heeft gekregen...). Geen reden voor paniek. Want nog altijd zijn de uitgangspunten voor een radikaal andere samenleving gunstiger in een staat waar de machtsverhoudingen nog open liggen dan in onze postfordistiese samenleving, die zwaar getekend is door verregaande individualisering, konsumptie-verslaving en zelfvernietigende kommercialisering.

Bijvoorbeeld kunnen de inmiddels alleen al in Oostberlijn tot 36 gegroeide aantal kraakpanden een deel van het informatienetwerk zijn, dat hier in het westen z'n tegenhanger heeft in 'n sterke tegeninformatiestroom. Een stroom die bijv. de termijnkalender van de "Anschluss"-strategen in het honderd kan laten lopen, zodat de termijn van de gemeenteraadsverkiezingen in de DDR niet meer gehaald kan worden voor nieuwe "wervende" beloften.

Maar evenzeer zou Radikaal Links het initiatief kunnen nemen voor Internationale brigades naar een land, dat door grote aantallen "verraders en opportunisten" op essentiële gebieden in de knel dreigt te komen.

LEVE DE ANARCHIE !

TOESPRAAK VAN Karl Heinz ROTH BIJ DE DEMONSTRATIE IN WEST BERLIJN TEGEN DE "ANSCHLUSS" VAN DE D.D.R.

Toen eind vorig jaar de democratische massabeweging in de DDR zich kon doorzetten tegen de burokratie en bevoogding, was het BRD-kapitaal er als de kippen bij.

Er werd een ekonomies annexatieplan opgezet, dat er doorheen zou worden gedrukt door middel van voortdurende politieke destabilisatie van de overgangsregering. Het plan omvatte:

* afschaffing van subsidies ter

garandering van het bestaansminimum (=herziening van het prijzenstelsel)

* uitbreiding van het DM-blok op het gebied van de DDR (=herziening van het monetaire stelsel)

* privatisering van het bezit (en dat reikt dan van grote industrieën tot het laatste rijtje woonhuizen).

Dit totaalplan van het grootkapitaal is tot op dit moment er nog niet doorheen; morgen echter zullen we meer weten dan nu, namelijk of men aan deze koers van "gelijkschakeling" zonder voorwaarden vooraf kan blijven vasthouden of niet.

Hoe het ook zij, al nú volgen de bankiers en industriëlen met argusogen het allernieuwste initiatief in de DDR ter garandering van de sociale wetten, de vakbondswetten en de specifieke rechten van de vrouwen.

De heer Necker, president van de vereniging van Duitse industriëlen, bij voorbeeld betitelde het Oostduitse stelsel van vakbondswetten/rechten als een kwaadaardig gezwel dat zo snel mogelijk zal moeten worden verwijderd. Dit soort opmerkingen laten zien, dat de ondernemerspolitieke opdrachtgevers, die de touwtjes van de "Anschluss"-fractie in Bonn stevig in handen hebben, lang niet meer zo zeker zijn van hun zaak als rond de jaarswisseling. Juist daarom houden ze om ze verbeterer vast aan hun "Anschluss"-strategieën.

Waar komt deze angstaanjagende agressiviteit vandaan?

Ten eerste baseert deze agressiviteit op wraakgevoelens: wraak voor het de-nazifiseringsproces, voor de onteigeningen en voor de landhervorming in het voormalig bezette gebied na '45. Een wezenlijk gevolg van de 2e wereldoorlog moet in hun ogen worden teruggedraaid. Het Westduitse kapitalisme wil door z'n uiteindelijke overwinning op de DDR de blijvende herinnering aan z'n kollaboratie met het Nazi-regiem en aan z'n betrokkenheid bij de massa-moord op miljoenen dwangarbeider/sters en loonslaven uitwissen. Een nieuw soort agressiviteit moet het bestaan van twee verschillende staten reduceren tot één soort, dat sinds 40 jaar de ongebreidelde en de vernietigingsmentaliteit van het Duitse imperialisme heeft ingeperkt en geblokkeerd.

Ten tweede mikt de agressiviteit van de "Anschluss"-politiek op een keiharde maatschappelijke polarisering in de DDR zelf. Vooruitlopend op de politieke uitslag (van de verkiezingen) zijn er al honderden funktionarissen van Westduitse concerns in de DDR geïnfiltreerd. Enerzijds zijn ze bezig om management-kontrakten over de ondernemingen voor hun plannen van markuitbreiding af te sluiten. Anderzijds stimuleren ze de vorming van een middenklasse van "nieuwe zelfstandige ondernemers". Het gaat hierbij om het creëren

van een nieuwe sociale groep medestanders tegen de democratische massabeweging.

De Deutsche Bank, de Dredner Bank, de Commerzbank, allemaal hebben ze allang hun filialen en bedrijfsleidingen in de grote steden van de DDR geïnstalleerd. De Bundesbank (vgl. Nederlandse Bank) heeft het grondgebied van de DDR al in een aantal bankregio's ingedeeld. De elektronika-, de auto- en de machine-industrie zijn al bezig de DDR-fabrieken onder elkaar te verdelen en de krenten eruit te pikken.

Ten derde wordt de agressiviteit ten opzichte van de DDR bepaald door het handelspolitieke "Anschluss"-concept zelf. Dit model elimineert letterlijk alles, wat de economische structuur van de DDR in z'n geheel uit de structurele crisis zou kunnen helpen. Algemene konsolideringsprogramma's (zoals 'n soort Marshall-plan) worden falikant van de hand gewezen en openlijk bestreden. De bestaande sociaal-economische structuren hoeven slechts voor een klein gedeelte ingelijfd te worden; de rest moet dan maar gewoon worden gelijkwideerd.

Het annexatie-plan heeft niet alleen een destabiliserende werking op korte termijn, maar is ook op lange termijn gericht op de-regulering. Daarmee is het dus ook 'n leidraad voor de totale afbraak van de arbeidersklasse in de DDR, en dan niet alleen van de huidige samenstelling van de arbeidersklasse. In het geval dat het plan wordt gerealiseerd, zal er massale werkloosheid, sociale afbraak op alle fronten en massale armoede het gevolg zijn. Het merendeel van de bevolking van de DDR zal dan de grote verliezer zijn tegenover 'n handje vol "nieuwe zelfstandigen", speculanten, aandeelhouders en managers. En zeker niet alleen voor de periode van omschakeling zullen we dan op het grondgebied van de huidige DDR maatschappelijke toestanden beleven, die heel wat dramatiser zijn dan die van 't huidige 2/3 deel van de Westduitse bevolking aan de lopende band. Want het Westduitse kapitalisme hanteert allang geen totaal maatschappelijke visies meer; werkgelegenheid en welvaart is niet meer voor iedereen weggelegd, maar alleen voor een kleine groep die totaal verlaafd is aan vermogensgroei en rijkdom, en die genadeloos ieder ander buitensluit. Overal waar de maatschappelijke integratie opgehouden heeft te bestaan, volgt in het kielzog van het gedereguleerde kapitalisme van de 90er jaren alleen nog maar rassisme, sexismen en geestelijke verarming. In een DDR dat tot economisch achterland en lage-lonen-land is gereduceerd, zullen deze tendensen deste sterker tot uiting komen.

De huidige politiek van gelijk-schakeling, zoals die door het Westduitse kapitaal wordt bedreven, doet sterk denken aan de historische "Anschluss" van Oostenrijk in 1938. Net zoals nu hadden toen-

dertijd de concernleidingen het voor 't zeggen in feitelijk en half officieel bezet gebied; ook nu, netzo als toen, lappen ze alle bestaande normen en wettelijke barrières aan hun laars. Evenals toen blijkt ook nu een appel aan managers en speculanten die tot kollaboratie bereid zijn, onmisbaar te zijn voor een soepel verloop van de "Anschluss".

Naast dit soort overeenkomsten bestaan er ook geweldige verschillen. Het Westduitse kapitaal beheerst weliswaar de politieke scene in Bonn - van CSU/CDU totaan de SPD - en beschikt daarmee over een horde gewillige loopjongens. Maar het kan niet zondermeer beschikken over het leger en kan zich dus niet bedienen van een militaire "intocht" zoals in 1938. Het kapitaal heeft een politieke consensus van de massa nodig. Vandaag aan de dag rukken in plaats van gemotoriseerde leger-eenheden de mediapolitiek en de bevolkingsmanipulatie op.

Ook wij moeten van deze verschillen uitgaan. Wij moeten tegeninformatie op massa-basis bedrijven. We moeten duidelijk maken dat datgene wat de samenleving in de DDR te wachten staat volgens de plannen van de heersende klasse in de BRD, nog veel erger is en veel grover dan wat wij nu dagelijks meemaken met de ellenbogenpolitiek in de bondsrepubliek.

Het klopt, dat nog steeds de illusie overheerst, dat een "Anschluss" de crisis van de DDR-samenleving tot een snelle oplossing kan brengen en bovendien een uitweg kan bieden uit de misère van de Westduitse situatie. Maar al heel gauw zal de ontgoocheling intreden. Als we ons nu maar zonder konsessies blijven verzetten tegen de politieke en economische variant van de "Anschluss", leveren we daarmee een bijdrage aan de opkomst van een verzet dat hoe dan ook zal ontstaan. We moeten ons tijdig voorbereiden op de sociale aspecten van de Westduitse "Anschluss"-strategie, om zó tot een substantieel element van toekomstig verzet te kunnen worden.

Er is allerminst reden voor resignatie en verslagenheid. Laten we beginnen met de strijd in de bondsrepubliek en Westberlijn, opdat de sociale bewegingen in de DDR tot 'n zelfbepaalde aanpak van de gigantiese problemen kunnen komen. Laten we beginnen met de strijd op zo'n manier, dat wij zelf een helder beeld scheppen van een oorspronkelijk socialisties en sociaal revolutionair alternatief voor de de-reguleringspolitiek van het Westduitse imperialisme. Waar het om gaat is in weerwil van de annexatie- en grootmachtstrategieën van het Westduitse imperialisme een nieuwe sociale massabeweging op te bouwen; niet alleen in de DDR, maar ook in de BRD en ook in Westberlijn.

NOOIT MEER DUITSLAND !
LEVE DE INTERNATIONALE
SOLIDARITEIT !!!

NOOIT MEER DUITSLAND, DEMO 12 mei

OPROEP VOOR EEN DEMONSTRATIE OP 12 MEI 1990 IN FRANKFURT

NOOIT MEER DUITSLAND!

DEMONSTRATIE TEGEN HET DUITSE NATIONALISME, DE KOLONISATIE VAN OOST-EUROPA EN DE ANNEXATIE VAN DE DDR DOOR DE BRD

Gisteren leek ze nog onmogelijk en vandaag staat ze bovenaan op de politieke agenda: de hereniging van de BRD en de DDR met opnieuw Berlijn als hoofdstad. De Bondsrepubliek beschouwt zichzelf als de juridische opvolger van het voormalige Duitse Rijk. Dit geldt, sinds de opening van de muur op 9 november 1989, niet alleen meer voor de christendemocratische partijen CDU en CSU en voor groeperingen die rechts daarvan staan (zoals de Republikaner), maar ook voor de sociaaldemokratische SPD en zelfs voor delen van de Groenen. Deze 'gesamtdeutsche' partijen-koalitie heeft het voortouw genomen in de nationalistiese roes van de laatste maanden en stuurt doelbewust aan op de Duitse eenheid. Met dit denken en met deze politiek willen wij niets te maken hebben! De belofte, dat men geen Vierde Rijk op het oog heeft, klinkt niet erg overtuigend. Een rijk wordt vandaag de dag immers minder door de inzet van legers geschapen dan door controle van de wereldmarkt. Een economiese en politieke kolos in Midden-Europa, die zich beroept op de Duitse nationale staat van 1871 tot 1945, is een Vierde Rijk. De heersende elites van de BRD hebben zelfs weer een discussie over de Poolse Westgrens op touw gezet.

Verschillen tussen de politieke partijen vervagen. Alleen over de manier waarop de eenheid tot stand gebracht moet worden is men het nog oneens. Een verdragsgemeenschap of konfederatiemodellen zijn uiteindelijk niets anders dan voorstadia van een hereniging onder dezelfde imperialistische voorwaarden. Wij wijzen alle herenigingsplannen af. We zijn voor de opening van de grenzen, maar tegen de herziening ervan!

In het konflikt tussen de verschillende maatschappelijke systemen van na de Tweede Wereldoorlog lijkt het kapitalistiese systeem op dit moment als grote overwinnaar uit de bus te komen. Door de interne zwakte en het in elkaar storten van de bureaucratiese regimes in de COMECON-staten wordt deze kapitalistiese triomftocht bespoedigd.

Maar dit verandert niets aan het mensvijandige karakter van het kapitalisme. de kapitalistiese geproduceerde welvaart is gebaseerd op crisis, werkloosheid, vrouwenonderdrukking en racisme in het Westelijke en Noorderlijke deel van de wereld, en op honger en ellende in het Zuiden en Oosten. Op de hele wereld wordt het natuurlijke leefmilieu vernietigd. Uiteraard kan niet worden ontkend dat ook de COMECON-staten hieraan bijdra-

gen. Maar de kapitalistiese centra hebben de grootste aandelen aan de globale ekologiese vernietiging. Het zou van cynisme getuigen als wij nu van de bevolking van de DDR zouden eisen dat zij afziet van die mogelijkheden en voordelen die in het Westen al lang als vanzelfsprekend worden beschouwd. Maar nog cynischer is het als met het vage vooruitzicht van een twijfelachtig konsumptieparadijs geprobeerd wordt de DDR-bevolking alles af te pakken wat zij in veertig jaar aan waarden heeft opgebouwd.

TEGEN DE ANNEXATIE VAN DE DDR!

Ze noemen het 'zelfbeschikking van de Duitsers', maar ze bedoelen de inlijving van de DDR volgens Art.23 van de Westduitse grondwet, die trouwens ook een noodwetgeving kent: toetreden tot het geldigheidsgebied van deze grondwet is mogelijk, maar wie er uit wil stappen krijgt het met de Bundeswehr aan de stok (Art.87a). Ze noemen het vrijheid, maar in werkelijkheid jagen ze de oude expansieve nationalistiese doelen van het Duitse Rijk na. De nationale zelfbeschikking is een wapen van de gekoloniseerde en afhankelijk gehouden volkeren in hun strijd tegen hun onderdrukkers. Noch de BRD noch de DDR zijn gekoloniseerde landen. En een door 'zelfbeschikking van de Duitsers' te realiseren recht op overheersing, of anders gezegd: een recht op imperialisme, mag niet bestaan, zelfs wanneer in enquetes meerderheden voor de Duitse eenheid blijken te zijn. tegenover dit 'recht' staan namelijk de rechten van andere landen op veiligheid, vrede en een zelfstandige ontwikkeling.

Welke zelfbeschikking krijgen de mensen in de DDR door de hereniging? Ze krijgen werkloosheid, armoede en verdergaande milieuvernietiging. Vooral de vrouwen in de DDR zullen tot de verliezers behoren. Zij zijn de eers-

ten die ontslagen worden en geen baan meer vinden. Net zoals in de Bondsrepubliek zullen zij gekonfronteerd worden met 'flexibilisering' en een lage lonen-politiek. Door onbetaald vrijwilligerswerk moeten zij de bezuinigingen op de sociale voorzieningen opvangen. Tegelijkertijd formeren zich konservatieve en neo-fascistiese organisaties in de DDR voor een aanval op vrouwen die abortus plegen. Hun doel is vrouwen terug te wijzen naar hun 'natuurlijke bestemming' en ze tot objekten van hun agressieve bevolkingspolitiek te maken.

Dat de belofte op zelfbeschikking een leugen is wordt al duidelijk door de politiek die Bonn dag in dag uit aan de DDR dikteert:

-De meeste DDR-partijen worden tot aftreksels van de BRD-partijen gemaakt. Het Westen exporteert zijn programma's, sprekers en erevoorzitters. -Hereniging betekent dwangmatige toetreding van de DDR tot de NAVO.

-In plaats van de DDR ekonomies op weg te helpen wordt ze verder gede-stabiliseerd om de Oostduitse bevolking te laten geloven dat de 'Anschluss' de enig mogelijke weg naar sukses is.

-Zelfs de grote Westduitse vakcentrale DGB is tegen de Oostduitse vakbondswetgeving, die verregaande politieke rechten kent en een Sociaal Charta.

Wat lastig is voor het kapitaal bemoeilijkt de hereniging en wat de hereniging hindert is in strijd met de 'nationale zelfbeschikking'.

TEGEN HET NIEUWE NATIONALISME!

Niet alle Oostblok-staten krijgen zoveel 'zorg' als tentoongespreid wordt tegenover de DDR. Polen en andere landen worden bedreigd met Derde Wereld-achtige toestanden. Een aantal Oosteuropese landen moeten de 'achtertuin' worden van de rijke West-

Leipzig, 14. März 1990. Der Kanzler kommt ...

europese staten.

De DDR wordt een andere ontwikkeling in vooruitzicht gesteld, omdat zij 'Duits' is, maar alleen dan als ze echt Duits is en de hereniging wil. Een herenigd Duitsland zal West- en Oost-Europa ekonomies overheersen en ook de politieke leiding van 'het nieuwe Europa' (willen) krijgen. Imperialistische groothedswaan en veroveringsdrang zouden een gevolg hiervan kunnen zijn evenals een militaire eskalatie.

Zowel op het gebied van de binnenlandse politiek als op het gebied van de buitenlandse politiek wil het Duitse nationalisme uit de schaduw van Hitler stappen. De 'Gnade der späten Geburt' wordt tot nieuwe doktrine verheven. Tot nu toe werd het nog elke keer een schandaal als Rechts in de BRD probeerde Auschwitz te relativeren of te doen vergeten (zoals bijvoorbeeld in de 'Historikerdebatte' van 1986 of bij het officiële bezoek aan SS-graven in Bitburg in 1985). Op dit moment dreigt de opvatting, dat het eindelijk maar eens afgelopen moet zijn met die gevoeligheden over het Duitse verleden, de nieuwe nationale konsensus te worden. Het is vandaag de dag weer of nog steeds mogelijk:

- dat op wat eigenlijk de herdenking van de 'Reichskristallnacht' zou moeten zijn, alle in de Bondsdag vertegenwoordigde partijen tezamen het Duitse volkslied aanheffen (zoals gebeurd op 9 november 1989);

-dat mensen van joodse afkomst of linkse politici in de Bondsrepubliek bestempeld worden tot Niet-Duitsers (bijvoorbeeld: Daniel Cohn Bendit in de verkiezingsstrijd om het burger-

meesterschap van Frankfurt);

-dat voormalige concentratiekampgevangenen het recht betwist wordt om hun bezwaren tegen de Duitse hereniging kenbaar te maken (zoals 'Spiegel'-uitgever Rudolf Augstein dat deed tegenover Elie Wiesel);

-dat aan mensen uit Israël wordt verteld dat de Duitse schuld afgelost is door financiële betalingen.

Reeds nu zijn racistiese diskriminatie en gewelddadige aanvallen tegen Niet-Duitsers aan de orde van de dag. Steeds meer wordt een onderscheid gemaakt tussen Duits en Niet-Duits. De Westduitse vreemdelingenwetgeving gaat uit van een 'völkische' definitie waarbij alleen diegenen die 'Duitsbloed' hebben bepaalde rechten krijgen. In de nieuwe vreemdelingenwet wordt het grondrecht op politiek asyl bijna volledig opgeheven en wordt het in de gaten houden van Niet-Duitsers tot 'plicht van elke burger' verklaard.

De blik op het verleden maakt duidelijk welke kant het allemaal op begint te gaan. Daarom wijzen wij het ontstaan van een nieuw Duitsland af. Wij zullen ook in de toekomst opkomen voor het voortbestaan van de BRD en de DDR als afzonderlijke staten. We strijden voor een vreedzaam, solidair en op emancipatie gericht samenleven van mensen van verschillende afkomst en kulturen.

Wij roepen ertoe op om op 12 mei 1990 te demonstreren in Frankfurt, het financiële centrum van de naar expansie strevende BRD, onder de leuzen:

-NOOIT MEER DUITSLAND - GEEN HERENIGING

-VOOR HET VOORTBESTAAN VAN TWEE DUITSE STATEN EN DE ERKENNING VAN DE DDR!

-VOOR DE ERKENNING VAN DE POOLSE WESTGRENSEN!

-OPHEFFING VAN DE SPECIALE WETTEN VOOR NIET-DUITSERS (DE ZOGENAAMDE VREEMDELINGENWETTEN); VOLLEDIGE JURIDIESE, SOCIALE EN POLITIEKE GELIJKBERECHTING!

-INTERNATIONALISME IN PLAATS VAN NATIONALISME!

-VOOR EENZIJDIGE ONTWAPENING HIER EN NU- VOOR EEN BRD ZONDER LEGER!

Vertaling van deze oproep en verspreiding in Nederland: AMOK Nijmegen, Pontanusstraat 20, 6524 HG Nijmegen) (Zie ook agenda deze Zwarte)

COLOMONCAGUA: EEN REPRATIËRINGS- PROCES

In de eerste week van maart zal vanuit het vluchtelingenkamp Colomoncagua in Honduras de laatste repatriëring plaatsvinden van Salvadoraanse vluchtelingen. Daarmee zal voor ong. 9000 vluchtelingen een eind komen aan 9 jaar ballingschap. Aanleiding voor het besluit om terug te keren was de Internationale Conferentie voor Centraal-Amerikaanse vluchtelingen (Cirefca) in mei '89, waarin de drie mogelijke oplossingen voor het vluchtelingenvraagstuk, daterend uit 1986, bevestigd werden:

1. integratie in het gastland;
2. emigratie naar een derde land;
3. repatriëring.

tember doorvoerde op levensmiddelen en materialen voor de werkplaatsen (i.v.m. de economische situatie binnen de organisatie) en de regentijd die begint in april-mei. Er was berekend dat de vluchtelingen minimaal 2 maanden nodig zouden hebben om de akkers, die 9 jaar niet bewerkt zijn, weer gebruiksklaar te maken. Vandaar dat de eerste officiële repatriëring gepland was op 27 november. Na het begin van het offensief van het FMLN echter trok de salvadoraanse regering de toestemming voor repatriëring in, zodat ook de UNHCR niet langer zijn medewerking wilde verlenen aan de repatriëring. De vluchtelingen, inmiddels vastbesloten om hun repatriëring door te zetten, organiseerden hun eigen repatriëringen, die op 18

tigen, een bank oprichten.

Er zal een sociaal systeem gevormd worden, waar geen grote inkomensverschillen zijn en waarin diegenen, die iets doen voor de ontwikkeling van de gemeenschap (onderwijzers, verpleegkundigen) ook onderhouden worden. Het gevaar bestaat dat er vluchtelingen uit Meanguera vertrekken, omdat ze met de kennis, die ze in Colomoncagua hebben opgedaan, elders in El Salvador meer zullen kunnen verdienen. Het comité denkt echter dat de mensen toch in Meanguera zullen blijven, omdat in de eerste plaats de werkplaatsen gemeenschappelijk zijn en een individu daaruit geen onderdelen kan meenemen. En in de tweede plaats, omdat ze hebben geleerd, dat ze samen meer kunnen bereiken. Om alleen iets op te zetten is erg moeilijk.

Ook de reeds jaren bestaande comité's hebben hun plannen voor de nieuwe toekomst gemaakt. Het comité voor gezondheid bijvoorbeeld wil in Meanguera een ziekenhuis opzetten via de eigen structuren en met behulp van bijv. de UNHCR, het Rode Kruis of de salvadoraanse regering. Het comité van edukatie heeft gepland dat de kinderen naar school gaan i.p.v. nu halve dagen.

Voor de meerderheid van de vluchtelingen in Colomoncagua was repatriëring de enige reële mogelijkheid; vluchtelingen die niet wilden repatriëren zijn reeds door de UNHCR (Het Hoger Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties) verplaatst naar een ander vluchtelingenkamp, of zullen emigreren naar bijv. Canada. Andere motieven voor het besluit tot repatriëring waren het bereiken van de grens van scholing en van de mogelijkheden, die de werkplaatsen de vluchtelingen bieden in het kamp, en het vredesvoorstel van het FMLN, begin 1989. In een tijd, waarin iedereen spreekt over vrede, willen de vluchtelingen met hun projecten daadwerkelijk een bijdrage leveren aan de vrede.

Ondanks het begin van het offensief van het FMLN op 11 november vorig jaar, besloten de vluchtelingen om toch door te gaan met hun repatriëringproces. Redenen hiervoor waren de kortingen die het UNHCR sinds sep-

tember en 9 december vorig jaar plaatsvonden. Op 14 januari vond uiteindelijk de eerste repatriëring met hulp van de UNHCR plaats, nadat de salvadoraanse regering opnieuw toestemming had gegeven.

De eerste voorbereidingen voor de repatriëring werden getroffen in september en in de daarop volgende maanden uitgebreid. Er werden nieuwe comité's opgericht, speciaal voor de repatriëring, zoals het comité voor transport en het comité ter bevordering van de economie. Het comité voor transport heeft het draaiboek voor de repatriëring ontwikkeld, bijvoorbeeld welk subkamp eerst zou gaan: die aan het eind van de waterleiding. Het comité ter bevordering van de economie werd opgericht, omdat men inzag dat het huidige economische systeem (een gesloten systeem, waar alles wat geproduceerd wordt voor de vluchtelingen zelf is) niet gehandhaafd zou kunnen blijven na de repatriëring. Het comité wil bijvoorbeeld in Meanguera, het distrikt waar de vluchtelingen zich willen herves-

Eind oktober was alles klaar voor de repatriëring: alle scholen en werkplaatsen gesloten, alle machines en materialen ingepakt. Zelfs de kerstliederen waren ingepakt, omdat niet verwacht werd dat er nog een Kerst in Colomoncagua gevierd zou worden, zodat Padre Dennis voor de mis van 24 december moest improviseren. Voor de vluchtelingen was het een tijd van wachten, tegenslagen en praten. Maar ook een tijd van hoop en dus werd er ook veel gelachen. De vluchtelingen lijken zelfverzekerd, lijken geen angst te kennen; pas als je er speciaal naar vraagt blijkt dat ze wel degelijk ook bang zijn, omdat ze terugkeren naar een gebied in een conflictzone. Maar ze voegen er direkt aan toe, dat ze zich niet door angst laten tegenhouden en dat repatriëring, ook op dit moment, voor hen de enige oplossing is.

Op 10 januari begonnen de vluchtelingen met het afbreken van de huisjes in het subkamp. Iedereen die kon hielp mee, van kinderen tot bejaarden. Alle materialen werden gesor-

teerd, spijkers werden uit planken gewrikt en door kinderen verzameld. Er heerste een uitgelaten sfeer, iedereen was vrolijk en meerdere malen werd ik door vluchtelingen aangesproken die me wilden vertellen over de komende repatriëringen over hun verleden. Velen dachten op dat moment terug aan de eerste weken in Colomoncagua, hoe ze die eerste tijd geleefd hadden met de weinige spullen die ze op hun vlucht mee hadden kunnen nemen. En trots werd me uitgelegd wat ze in die 9 jaar opgebouwd hebben, dat ze door samen te werken niet alleen hun levensomstandigheden hebben verbeterd, maar dat ze in die 9 jaar ook geleerd hebben om zich te organiseren, dat ze nu collectief willen repatriëren, omdat ze de manier waarop ze hier leven en georganiseerd zijn in Meanguera willen voortzetten.

Op 12 januari kwamen de eerste vrachtwagens het kamp binnen, in groepen van 10. Ze werden met applaus ontvangen. Alles verliep volgens schema en op 14 januari was het dan zo ver. De eerste twintig vrachtwagens waren gereserveerd voor de vluchtelingen zelf. Ze werden uitgezwaaid

laden van de vrachtwagens; tot laat in de avond kwamen er vrachtwagens binnen.

De volgende dag was er een oecumenische dienst met de drie kerken, die in het gebied aanwezig zijn en Padre Dennis. De plaatselijke bevolking was massaal aanwezig en enkelen van nhen leidden de mis.

'sMiddags was ik bij een vergadering van het comité van gezondheid.. Er was gesignaleerd dat niet iedereen de latrines gebruikte en dus was er een vergadering belegd om te overleggen hoe de mensen aangespoord kunnen worden om de latrines te gebruiken.

Iemand opperde dat er betere paden gemaakt moesten worden naar de latrines toe, dat er bordjes moesten komen, dat er meer latrines moesten komen en dat diezelfde dag nog alle repatrianten bij elkaar geroepen moesten worden, om ze de noodzaak van het gebruik van de latrines uit te leggen. Iemand stelde voor de repatrianten om 4 uur bij elkaar te roepen, maar uiteindelijk werd besloten dat om 5 uur te doen, omdat om 4 uur de zon nog te fel is.

Inmiddels zijn er nog zo'n 16 van dergelijke repatrieringen geweest en in de eerste week van maart zal het repatrieringsproces worden afgesloten. In maart zal ook de inwijding zijn van alle vier de hervestigingsplaatsen. Het projekt zal de naam Segundo Montes krijgen, naar één van de Jezuïetenpriesters, die in november in El Salvador zijn vermoord.

Anneke van Gijzen
Managua, 1 maart 1990

Ter financiële ondersteuning kan geld worden overgemaakt naar Procares in België. nr. 068-2061481-64 t.n.v. Procares, Brussel o.v.v. Codemo.

door de achterblijvers, waarvan een aantal geëmotioneerd, huilend. De repatrianten zelf waren uiterlijk heel rustig en blij, maar op hun gezichten was ook de spanning te lezen, met name bij de militaire post bij de uitgang van het kamp, waar iedereen uit de vrachtwagens moest om de gloednieuwe identiteitspapieren te laten controleren door de salvadoraanse migratie. Ik zag een oude man, volledig gedesoriënteerd, zoekend naar zijn vrachtauto.

Langs de weg naar Meanguera werden de vluchtelingen begroet door de plaatselijke bevolking, in stilte zwaaiend. In de hervestigingsplaats zelf werden de vluchtelingen opgewacht door vluchtelingen die al eerder waren gerepatriëerd. Direct na aankomst werd begonnen met het uit-

ak

Alle redenen von der Krise der Linken. Wir auch.

Aber zugleich entwickelt sich in der marxistischen Linken eine Offenheit für streitbaren Dialog, die es jahrelang nicht gegeben hatte. Blicke über die Zäune der eigenen Schrebergärten sind angesagt. Dabei kommt mann/frau am ARBEITERKAMPF nicht vorbei.

Wir berichteten, kommentierten und diskutierten in den letzten Monaten u.a. zu diesen Themen:

- Perspektiven und Handlungsmöglichkeiten einer „organisationsübergreifenden“, „modernen“ linksradikalen Politik. Was wollen die „Radikalen Linken“?
- Chancen und Grenzen linker Politik bei den Grünen.
- Gentechnologie — eine neue Destruktivkraft.
- Oppositionsbewegungen in der DDR. Was will die „Vereinigte Linke“ in der DDR?
- Rechtsradikaler Aufschwung und antifaschistische Aktion.
- Repression, politische Justiz, Haftbedingungen.
- „Realer Sozialismus“ zwischen Erneuerung und Zusammenbruch.
- Geschichte der SED.

Der ARBEITERKAMPF erscheint vierwöchentlich als Zeitschrift des KOMMUNISTISCHEN BUNDES mit 40 Seiten im Zeitungsformat zu einem Preis von DM 5 pro Ausgabe. Er ist zu erhalten in allen linken Buchläden sowie in gut sortierten Zeitungsläden oder direkt bei der

Hamburger Satz- und Verlagskooperative
Neue Adresse: Schulterblatt 58
2000 Hamburg 20, Tel. 040 / 43 53 20

Der ARBEITERKAMPF kostet im Abonnement jährlich DM 60; halbjährlich DM 33 (Einzelbestellungen DM 5 + DM 1 Porto).

Kostenloses Probeexemplar bestellen!

INTERVIEW MET G. SEQUEIROS VAN DE

Interview met Guadalupe Sequeiros, mede-oprichtster van de eerste feministies-lesbiese groep in Managua.

Hoe heeft zich de potten en flikkerbeweging in Nicaragua ontwikkeld?

We kunnen op dit moment nog niet van een beweging spreken- die moet zich nog ontwikkelen. Er zijn nu de eerste georganiseerde structuren van potten en flikkers. Dat is iets heel nieuws in ons land, hiervoor had je eigenlijk alleen de informele ontmoetingsplekken zoals kroegen en privé-feestjes.

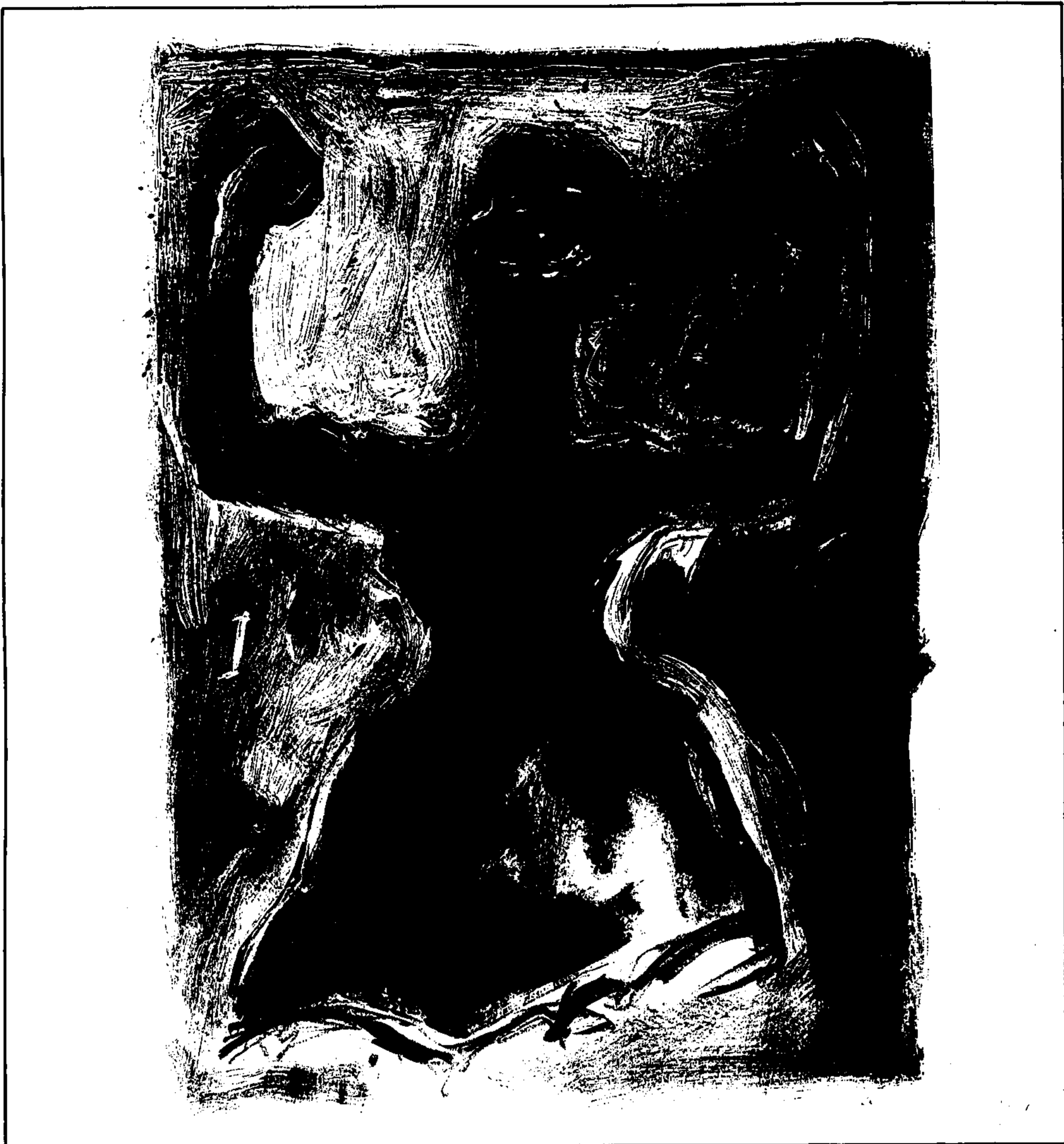
Deze pogingen tot organisatie hebben we ondanks veel verzet ertegen, doorgezet. We zijn potten en flikkers uit verschillende politieke structuren, en we ontmoeten elkaar eerst alleen maar privé, en zo zijn we erover begonnen te discussieren, dat we niet langer ons privé-leven willen verzwijgen, omdat een deel van onze persoonlijkheid, onze seksualiteit, maatschappelijk niet geaccepteerd is. Wij hebben deze revolutie mee-bevochten en verdedigd en we willen in deze revolutie onze persoonlijkheid in zijn/haar geheel ontplooiën.

De aanzet tot organisatie stakte snel, omdat er binnen het FSLN grote weerstand tegen bestond. Homofobie bestaat er overal en in Nicaragua kon ze niet binnen 10 jaar opgeheven worden. Er zijn veel functionarissen met vooroordelen. Die vooroordelen verstoppen ze dan vaak achter het argument, dat gezien de buitenlandse agressie, het FSLN het zich niet kam veroorloven, de bevolking tegen de haren in te strijken door openlijk op te komen voor homoseksuelen.

Toen hebben we niet onze kop laten hangen, maar zijn gaan overleggen over andere tactieken, steeds met het doel van een openlijke organisatie voor ogen. We zijn binnen het FSLN een scherpe ideologische konfrontatie aangegaan en hebben onze eisen tot in de hoogste regionen te kennen gegeven. Dat heeft ons soms onderscheidingen, bevorderingen en functies gekost.

In de vele gesprekken met functionarissen hebben we steeds weer beklemtoond: "Wij bestaan, wij zijn de homo's in Nicaragua. We hebben voor de revolutie geleefd. We hebben deelgenomen aan de bevrijdingsstrijd. We verdedigen de revolutie en we vechten voor ons recht op openlijke manifestatie".

Tegelijkertijd bleven we elkaar ontmoeten in privé-structuren, en we begonnen ons over aids te informeren. Vrienden uit de VS bezorgden ons boeken en tijdschriften over het thema. Het ging ons niet alleen om de mediese kant van aids, maar ook om de politieke en ideologische konsekwenties voor homo's.

Op een dag nam het ministerie van gezondheidszorg contact met ons op en vroeg onze medewerking aan de ontwikkeling van een informatie-kampanje over aids. We stelden als voorwaarde aan de samenwerking, dat we openlijk als potten en flikkers konden optreden.

Daarmee kwam ons doel weer een stapje dichterbij. We werkten als kollektief van volksonderwijzers en onderrichten ook anderen. Ons voorlichtingswerk deden we niet alleen onder homo's en prostituees, maar ook op scholen en met mensen uit de gezondheidszorg.

Een element van ons werk was, dat we zeiden: "Er zijn geen risicogroepen, er zijn alleen riskante seksuele praktijken. Het virus dikrimineert niet".

Veel homo's spraken met ons voor de eerste keer over hun homosexualiteit en begonnen zich af te vragen, waarom ze daarvoor veroordeeld werden door de maatschappij. Met het werk onder homo's hebben we geprobeerd hun gevoel van zelfwaarde te versterken, zodat ze zichzelf belangrijk zouden voelen en serieus zouden nemen. Zodat ze kondooms zouden gebruiken om zichzelf te beschermen. "Doe het uit liefde voor jezelf".

Is er in Nicaragua wettelijke discriminatie van homo's?

Nee. We hebben geen speciale artikelen tegen homoseksuelen, zoals in andere landen. Dat soort artikelen waren er voor de revolutie ook niet. De enige openlijke vorm van discriminatie is, dat homoseksuele mannen niet in het actieve leger mogen. Ze krijgen een bijbehorende aantekening in hun legerpas.

In het begin werkten bij jullie vrouwen en mannen samen. Waarom hebben de vrouwen zich nu in een feministies-lesbiese groep georganiseerd?

De vrouwen hebben zich in de loop van de tijd uit het kollektief teruggetrokken, omdat het werk rond aids hun niet zo interesseerden. Slechts twee van ons, Rita en ik, bleven.

Wij zijn openlijk lesbies, we verstoppen ons niet meer en dragen lesbische tekens en symbolen. We komen veel potten tegen, die sterk bij de revolutie zijn betrokken, maar hun privé-leven verzwijgen en daardoor in grote psychiese problemen komen. Als ze mij of Rita tegenkomen dan gaan de sluisen open en worden we overspoeld met hun problemen. Zo kennen we bijvoorbeeld een hoge vakbondsfunctionaresse, die veel waardering krijgt voor haar werk bij de vakbond en in de buurt. Maar ze leeft in de voortdurende angst als lesbies 'ontdekt' te worden. We za-

EERSTE FEMINISTIES-LESBIESE GROEP IN MANAGUA.

gen dat het noodzakelijk was om ons als vrouwen aaneen te sluiten, en een plek voor uitwisseling te hebben.

Dus hebben we contact met andere potten opgenomen om een groep op te richten. Dat is zo'n beetje als parels uit de zee vissen: je moet zwemmen en duiken, en meteen in het diepe. Dat heeft tijd nodig. Er zijn velen die zich niet willen organiseren. We oefenen geen druk uit. Als ze op een dag besluiten bij ons te komen, vinden ze de deur wagenwijd open.

Welke plannen hebben jullie met de groep ?

Hoofdpoging is het nu, de eigen acceptatie tot stand te brengen, en het nivo van acceptatie op elkaar aan te passen. Sommigen komen er in de directe vriend(inn)enkring wel voor uit, maar niet tegenover familie en collega's.

We diskussierden b.v. over een gezamenlijk openlijk optreden bij de 8 maart demonstratie. Een idee, dat mij erg beviel, maar waar anderen toch wel van terugschrokken. Zij vonden het voldoende als 2 of 3 van ons de groep naar buiten toe vertegenwoordigden. Dat weerspiegelt onze onderlinge situatie, en daarom hebben we een tijdje de bijeenkomsten besloten gehouden, d.w.z. geen nieuwe vrouwen uitgenodigd.

Wat voor reacties zijn er geweest op de oprichting van jullie groep ?

Weinig. AMNLAE (= Sandinistische vrouwenorganisatie Asociacion de Mujeres Nicaragüenses Luisa Amanda Espinoza) negeert ons bestaan tot nu toe. De eerste ervaring als openlijk vertegenwoordigster van de groep, had ik op 1 december, dus 4 weken na de oprichting. Ik was op een seminar over 'vrouwen en politieke participatie', dat door vrouwen van de academici-vereniging en AMNLEA was georganiseerd. Tijdens de plenum-diskussie met ongeveer 100 vrouwen nam ik op een gegeven moment het woord. Ik noemde mijn naam en begon te praten. Ik werd door iemand onderbroken die wilde weten van welke groep of organisatie ik was. Ik stakte, haalde diep adem en zei: "Nicaraguaanse feministies-lesbische groep". Het was heel even helemaal stil, en toen begonnen velen te applaudiseren.

Diskriminatie uit zich op 2 manieren: de ene is het openlijk geweld, de andere het paternalisme. Het paternalisme is de zachtere, subtiele vorm. Het is niet een directe afwijzing van de homoseksuele persoon, maar er wordt een beschermende schutting om de persoon opgericht waardoor zijn/haar zelfstandigheid ingeperkt wordt. Het geweld is fysiek of psychies. De fysieke vorm is bij

ons in Nicaragua niet zo wijd verbreid. Het komt zelden voor dat een homo op straat in elkaar wordt geslagen o.i.d. Ik beweer niet dat het niet gebeurt, maar het is niet gangbaar.

Het is duidelijk voor ons dat de psychiese agressie het nadrukkelijkst aanwezig is. Het is zonder twijfel een uiting van machismo. Het zijn beledigende uitingen tegenover homo's, die erg kwetsen en een gevoel van minderwaardigheid en deformatie oproept.

De gangbaarste vorm -en typies nicaraguaans- is de vulgariteit. Homo's worden uitgescholden. De smerigste opmerking tegen potten is

"Ik zal ervoor zorgen dat je je een echte vrouw gaat voelen".

Ik wordt door burens en vrienden gerespekteerd. Ze weten, dat ik geen wezen van een andere planeet ben, want ze kennen me van kinds af aan. Zo nu en dan krijg ik te horen: "Zeldzaam, dat jij nog niet getrouwd bent en nog geen kinderen hebt". Ik antwoordt dan "Op een dag zal ik kinderen hebben. Als ik de goede vrouw heb gevonden met wie ik mijn leven wil delen". "Hé, wat, vrouw ?" "Ja, ik voel me aangetrokken door vrouwen, niet door mannen". Als ze merken, dat ik zonder voorbehoud met ze praat, verliezen ze hun vooroordelen.

We willen bereiken, dat de andere vrouwen hun homoseksualiteit als iets normaal verinnerlijken en er ook normaal mee omgaan. Dat heeft het grootste effect op anderen. Daarmee gooien we hun vooroordelen over boord. In plaats dat barrières ontstaan, gaan ze vragen stellen. Want ze hebben daarvoor nog nooit met een lesbische vrouw op een normale wijze over dat thema gepraat. Als we zelf met angst en barrières praten, zet zich dat over op anderen.

Mijn enige traumatische ervaring heb ik uitgerekend binnen de partij zelf gehad. Maar door de rugdekking van mijn vriend(inn)en voelde ik me emotioneel sterk genoeg om het te boven te komen. Ik kan vragen: "waar staat geschreven, dat lesbiërs zijn een ideologische afwijking is ? Waar leidt je dat van af ?".

Ik heb geleerd offensief te zijn. Enige tijd geleden ging ik 's nachts met een paar -openlijk- homoseksuele vrienden van een feest naar huis. De mannen hadden een korte, onschuldige woordenwisseling met een internationalist die op een fiets voorbijkwam. De politie hoorde dat en hield ons aan. De politie vroeg mijn vrienden naar hun militaire passen. Eentje waarschuwde ons, om ons niet in het openbaar homoseksueel te uiten. Ik werd ontzettend kwaad en zei: "Je uniform geeft je niet het recht ons te beledigen. De sandinistische politie heeft de opdracht het volk te beschermen.

Wat gaat jullie ons privé-leven aan? Met jullie bedreigingen handelen jullie tegen de mensenrechten. Leer liever de bevolking met eerbied te behandelen. Homo's zijn onderdeel van het volk. Niet de revolutie, niet het FSLN, niet de sandinistische politiek diskrimineert ons, maar jij met je achterhaalde vooroordelen. Begrijp dat goed !". "Ja, kameraad, het is al goed" antwoorde de agent en ging er snel vandoor.

Lupita, kan je nu, een week na de verkiezingen, al iets zeggen over wat er voor jullie onder de rechtse UNO-regering gaat veranderen, en hoe jullie je op de situatie instellen ?

Deze verkiezingsuitslag is een lesje voor ons, voor alle Sandinisten. Als we de revolutie willen verdiepen, moeten we ons van ideologiën bevrijden die dat verhinderen, en dat is o.a. het machismo.

De ideologische konfrontatie met rechts en binnen de eigen gelederen zal toenemen. De speelruimte voor vrouwen met een feministies bewustzijn wordt daarmee groter. We hebben de kameraden bewezen dat wij tot de 40% horen die vastbesloten de revolutie verdedigen. In de 1e discussies na de verkiezingen duiden degenen, die ons tot nu toe niet welwillend hadden behandeld, aan, dat ze in de toekomst sterker met ons willen samenwerken en onze belangen beter zouden behartigen.

Onze toekomst ziet er niet alleen maar rooskleurig uit. De UNO is pro-yankee, ze staat aan de kant van het US-imperialisme en we moeten erg waakzaam zijn. Van de toekomstige regering zullen we geen enkele ondersteuning krijgen. Daarom willen we zo snel mogelijk onze eigen infrastructuur opbouwen: een centrum waar we bijelkaar kunnen komen en waar een telefoon is. Dit centrum willen we met de homoseksuele mannen delen. Daar zaten we al langer aan te denken. Nu willen we dat proces versnellen en wenden ons tot alle vriendinnen in de hele wereld, ons te steunen. We hebben een sterke strijdmoraal en geven niet op. Dat zijn we voor alles verschuldigd aan de gesneuvelde kamerad(inn)en. De dag na de verkiezingen waren we vertwijfeld, verlamd, haast gestikt in onze tranen. Maar nu zingen, dansen en strijden we weer !

Dit is het tweede gedeelte van een kritiek van Janet Biehl op het eco-feminisme. Deel één staat in Zwarte 144

In het eerste deel van haar artikel, ontwikkelde Janet Biehl, aan de hand van een kritische analyse van de verschillende richtingen binnen het eco-feminisme, de these dat het eco-feminisme in een overkoepelende linkse theorie verankerd moet zijn. Alleen een feminisme dat "expliciet anti-kapitalistisch en anti-staat" is, kan "de oorzaken van de manlijke hegemonie ...werkelijk bestrijden".

In het nu volgende tweede deel krijgt haar voorstelling van een "sociaal"-eko-feminisme duidelijkere contouren.

BIOLOGIE EN MAATSCHAPPIJ

Een andere vraag die het feminisme bezig houdt, is de vraag naar het wezenlijke verschil tussen man en vrouw. Sommige leiden uit de biologische verschillen welsprekende theoriën af, over de "vrouwelijke natuur". Anderen beperken de biologische verschillen op een radicale manier, en beschouwen alle huidige verschillen als door en door sociaal bepaald, zij verwerpen de biologie.

Een sociaal eko-feminisme erkent biologische verschillen tussen de sexen, in het bijzonder de duidelijke verschillen in het reproductievermogen: vrouwen menstrueren, worden zwanger, baren en geven borstvoeding. Eveneens zijn vrouwen, in het algemeen, niet zo groot en zwaar als de manlijke leden van hun etnische groep. Vele vrouwen zijn lichamelijk zwakker en zorgzamer, alswel behulpzamer dan veel mannen. In hoeverre deze en andere verschillen echter verworven of aangeboren zijn, is onduidelijk. Daarom moeten we in deze vraag een open positie innemen.

Omdat mannen altijd elkaar overheerst hebben, zijn zij mogelijkerwijze veel sterker beïnvloed door de uitwerkingen van het sociale stelsel, dan

vrouwen. Mannen werden zo onder druk gezet, dat zij hun zorgzame natuur vergaten en aan de heerschappij deel gingen nemen. Binnen de overheersingssystemen waren vrouwen nog wel in staat hun zorgzame kwaliteiten te bewaren, zij werden zelfs daarin gedrongen, terwijl mannen het bij zichzelf vernietigden. Aan de vrouwen die in de huiselijke persoonlijke sfeer opgesloten bleven, ging de ontwikkeling van de overheersingssystemen, die onder mannen plaatsvond, voor het grootste deel voorbij. Op deze manier bewaarden zij een ethiek van zorgzaamheid en onderlinge behulpzaamheid.

Onder manlijke dominantie werden de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen eenduidig tot nadeel voor de vrouwen. Vrouwen worden door de definitie van de op sexe gebaseerde rollenpatronen, nog steeds zo gehinderd in het ontwikkelen van haar vaardigheden, dat hen alle mogelijkheden geopend moeten worden. Het ligt voor de hand dat de mystifikatie van en het vastprikken op biologische verschillen, aan een "manlijk" of "vrouwelijk" wezen, dat tegenwerkt. Daarom staat het sociaal eko-feminisme zonder meer de reproductieve vrijheid voor alle vrouwen voor, inclusief het recht op abortus. Verder eist zij, dat vrouwen hun intellectuele, morele, seksuele en erotische vaardigheden, waarvan het bestaan evenzo gebaseerd is op biologische verschillen, kunnen uitleven. In de mate waarin vrouwen de sociale beschermsters van de ethiek van het zorgen zijn, blijven zij ook de ruggraat van de waarden waarvan een ekologise maatschappij afhangt. Het sociaal eko-feminisme weigert edoch de vrouwen te begrijpen als moralistische missionarissen. Maar de noodzakelijkheid voor een gemeenschappelijke, zorgzame maatschappij, zowel in haar maatschappelijke alswel in haar persoonlijke draagvlakte, is niet te overzien. En veel vrouwen (en mannen) staan op het punt haar bijdrage aan een nieuwe synthese te leveren.

Het sociaal eko-feminisme benadrukt de betekenis van de sociale constructie voor het leven van vrouwen. Het hindert haar, haar menselijke natuur ten volle uit te leven. Om echter alles in een bepaalde afhankelijkheid van sociale voorwaarden te zien, zou uiteindelijk, voor vrouwen en mannen, leiden tot determinisme. Uit een sociaal determinisme is het even zo moeilijk uitbreken, als uit een biologies. Deze aanzetten kunnen dan ook het verzet, inclusief het feministies verzet, tegen de bestaande sociale orde niet verklaren. Daarom wijst het sociaal eko-feminisme iedere vorm van determinisme af, en vordert een niet-deterministies feminisme, dat zich op het handelen oriënteert en daartoe oproept.

Biologie, maatschappij en individu komen in het menselijk wezen bij elkaar en beïnvloeden elkaar, Daarom zijn mensen ook in staat, anders dan dieren, om in hun leven en in de maatschappij veranderingen door te zetten. Morele en politieke dynamiek geven mannen en vrouwen de revolutionaire mogelijkheid niet alleen de biologie, "als bepalend", maar ook alle andere sociale constructies en socio-politieke structuren, uit te dagen. Bepaalde biologische feiten, zoals de dood, beperken de daden. Andere, zoals onze vaardigheid onszelf te ontwikkelen, zetten daartoe aan.

Wanneer we vaststellen, dat tussen de geslachten biologische verschillen bestaan, -het doet er niet toe van welke oorsprong- wil dat niet zeggen dat het tot een hiërarchie of heerschappij van één sexe moet leiden. Zoals al de sociale ekologie, wil ook het sociaal eko-feminisme de hiërarchiën afschaffen, maar niet de onderlinge verschillen. Het gaat om het elimineren van hiërarchiese structuren in ons denken, die suggereren, dat akseptatie van verschillen automaties tot hiërarchie leidt.

HET MAATSCHAPPELIJKE EN HET PERSOONLIJKE

Wanneer sociaal eko-feministes het begrip "sociaal" hanteren, bedoelen ze niet alleen de sociale vormen die betrekking hebben op sexe of ideologie, maar de sociale structuren in haar totaliteit. Want deze -evenals de ideologiën waarop deze gebaseerd zijn- houden de onderdrukking van vrouwen in stand.

In de loop van de geschiedenis werden vrouwen in de verschillende samenlevingen in duidelijk bepaalde sectoren gedrongen: "het persoonlijke". Mannen daartegen vestigden zich in de als "maatschappelijk" omschreven sfeer. De oorsprong van deze gebieden ligt in biologische feiten, waaromheen zich de mens-maatschappij georganiseerd heeft, zoals leeftijd en geslacht. In deze zin bepaalde de biologie van vrouwen ook hun sociale rol.

Het persoonlijk gebied berust niet op biologische feiten, zoals bijvoorbeeld de genetische familie of de vrouwelijke reproductievaardigheden, maar op de manier waarop de menselijke individu zich kan ontwikkelen: alle mensen

FEMINISME

hebben een "persoonlijke" ervarings- en belevingswereld. Ze beleven de geboorte, de zuigelingsleeftijd, en een tamelijk lange kindertijd, vol van invloeden, met lange perioden van afhankelijkheid en leren. En er bestaat in deze periode, naast andere zaken, een grote behoefte aan onvoorwaardelijke liefde (van beide sexen) om als volwassene een individueel zelfbewustzijn te kunnen ontwikkelen. Deze ontwikkeling van zuigeling tot kind, van kind tot volwassene vindt plaats in het persoonlijke gebied. Deze is beïnvloed door een speciale morele ethiek, die niet alleen aan de behoeften naar het verwekken en opvoeden van kinderen beantwoord, maar ook de behoeften van volwassenen naar emotionele steun en bevrediging, ook de behoefte aan een bevredigd sexleven. De "ethiek van het zorgen" is specifiek voor het persoonlijke gebied, wiens cultuur, histories gezien door vrouwen geschapen werd, die de kinderen voor deze maatschappij opvoeden. (Door deze kultuurscheppende arbeid, die de natuur tot cultuur omvormt, kunnen vrouwen als "dichterbij de natuur" worden beschouwd). Het is echter niet noodzakelijk hedentendage vast te houden aan deze historische plaatsbepaling ten aanzien van vrouwen.

Alle mensen hebben naast een persoonlijk, ook een maatschappelijke ervarings- en belevingswereld, door hun relaties met mensen buiten hun eigen persoonlijke omgeving. In het meest ideale geval nemen de volledig ontwikkelde individuen de verantwoordelijkheid op zich voor de gehele gemeenschap. Daarvoor is echter niet de onvoorwaardelijke liefde de voorwaarde, maar de vaardigheid om als medeburger morele, intellectuele en politieke beslissingen voor de gemeenschap te kunnen treffen. In de loop van de geschiedenis hebben de mannen op basis van de biologie, dit maatschappelijke gebied bezet, wat eveneens allang achterhaald is. Bij de te nemen beslissingen op maatschappelijk terrein, ontstaan tussen de mensen onontkoombare onenigheden, die met argumenten opgelost moeten worden, rationeel en met hartstocht. Eveneens moet er volgens ethiese criteria besloten en gekozen worden. Kinderen zouden tot geen van beide in staat zijn. De ethiek van het zorgen, vanuit het persoonlijk gebied, is hier dus niet adequaat. Omdat het hier gaat om mensen die niet behoren tot het directe gebied van het persoonlijke en zorgzame, is voor het maatschappelijke gebied de ethiek van het recht (rechtvaardigheid en mensenrechten) van wezenlijk belang.

Toch zouden de maatschappelijke aangelegenheden ook in de zin van de ethiek van het zorgzame behandeld moeten worden.

Vele stammen-samenlevingen, zoals die bijvoorbeeld in het Europese Neolithicum, organiseerden en structureerden zowel het maatschappelijke, alswel het persoonlijke, langs de lijnen van de bloedverwantschap - dus via de genetische afstamming. Het persoonlijke gebied, - waarbinnen de bloedverwantschap domineerde - wat inhield het opvoeden en de socialisatie van de kinderen, was de taak van de vrouwen. Op maatschappelijk gebied ging het om mensen die tot de eigen stam behoorden, diegenen die buiten de bloedverwantschap vielen waren vreemdelingen. Dit was de mannenaangelegenheid (met of zonder geweld). Maatschappelijk en persoonlijk gebied waren dus quasi twee culturen, van mannen en vrouwen, afhankelijk van de verdeling van arbeid en cultuur tussen de sexen, gebaseerd op overleven. Mogelijkerwijze is het slechts een gevolg van onze hiërarchische denkwijze, dat wij de neiging hebben om de relaties tussen maatschappelijk en persoonlijk gebied in de stammen-samenlevingen in een hiërarchische terminologie te beschrijven, omdat het overeen komt met de hiërarchische benaderingen in onze samenleving. De stammen-samenlevingen gaven niet per sé een hogere waarde aan het maatschappelijke gebied. Zoals enkele antropologen hebben laten zien, delen de vrouwen van een stam niet de inschatting van de mannen, die "hun" maatschappelijke cultuur als belangrijker beoordelen en ermee pochen. Zij lachen slechts om de gewichtigdoenerij der mannen (1). Toch kreeg het maatschappelijke uiteindelijk voorrang op het persoonlijke. Met het groeien van de stammen en hun cultuur, kwamen er steeds meer vreemdelingen. De centrale betekenis die de bloedverwantschap had voor de organisatie van de samenleving werd geringer. Het maatschappelijke terrein werd steeds belangrijker. Al snel ontwikkelden zich slavernij en hiërarchieën, gebaseerd op geslachtsverschillen. In het maatschappelijke gebied van de mannen traden opperhoofden naar voren en ontstonden er uiteindelijk staten. De vrouwen, die om biologische redenen het persoonlijke gebied beheerden, werden daar nu uit sociale overwegingen vastgezet, aan huis gebonden. In het stadsleven werd het maatschappelijke van het persoonlijke gescheiden, het huiselijke kader werd geschapen tussen de vier muren van de behuizingen. De gemeenschap werd vernietigd en daarmee ook alle mogelijkheden voor een gezamenlijk persoonlijk terrein, zoals bijvoorbeeld het opvoeden van kinderen. In die mate waarin het maatschappelijke verstarde in burocratieën en militarismen, werd het persoonlijke gereduceerd naar de biologische

se familie. Er bestaat nauwelijks enig historisch bewijs daarvoor dat het ontstaan van de klassen of van de staten-maatschappijen, aangeduid kan worden als een directe poging om de levensvoorwaarden voor vrouwen te verslechteren, zoals dat beweerd werd in de "oorspronkelijke onderdrukkingstheoriën". (zie deel 1 in Zwarte 144).

De hiërarchieën onder de mannen-onderling, ontwikkelden zich uit meer complexere oorzaken (2). Ook is niet bewezen, dat de staten gemodelleerd werden naar het voorbeeld van de patriarchale familie, zoals dat door veel feministes beweerd wordt. Veel eerder zijn de militaristische hiërarchieën waarmee mannen zich onderling onderdrukken, het "prototype" voor het ontstaan van de staat.

Maar ondanks deze beperkingen: het ontstaan van zulke maatschappijen pakte voor vrouwen tamelijk slecht uit !

In Mesopotamië en Egypte bevoorrechtte de status van de vrouw af van de mate waarin monarchie en despotisme zich konsolideerden en militariseerden. Vergelijkbaar beïnvloedde later het opkomen van het kapitalisme het leven van vrouwen (afgezien van een verbetering van de levensstandaard voor een enkeling), maar daarom hoeft het kapitalisme niet als project ter bevordering van vrouwenonderdrukking te worden aangemerkt. Arbeidsplaats en thuis werden gescheiden en het persoonlijke gebied werd gesplitst in van elkaar geïsoleerde gezinseenheden. Daarmee werd het proces afgesloten, waarbij vrouwen uit de maatschappelijke sektor en van elkaar werden geïsoleerd en volledig machteloos werden gemaakt. Het gemeenschappelijke leven van de thuis producerende familie, waarbinnen vrouwen altijd duidelijk aanwezig waren geweest en niet minder belangrijk dan mannen, werd uitgevaagd.

Nu moeten we een onderscheid maken tussen de voorstelling, dat mannen de heerschappij onder elkaar regelden om vrouwen te overheersen, óf de voorstelling dat de manlijke overheersingssystemen de vrouwen benadeelden. Het ontstaan van de nationale staat en het kapitalisme had enorme uitwerkingen op de overheersing van vrouwen, ook al waren deze niet bewust bedoeld voor dat doel, hetzelfde kan men konstaten voor de relatie tussen de geslachten, de relaties tussen de rassen en de daarbij komende sociale relaties. Ofschoon de manlijke hegemonie een eigen geschiedenis en logica bezit, het verergert in extreme mate de onderdrukking van vrouwen. Daarom hangt de vrouwenbevrijding af van de vernietiging van het kapitalisme en de nationale staat, alsook van de vernietiging van de manlijke prioriteit. Gelijktijdig,

heeft het sociaal eko-feminisme betrekking op het humanistische erfgoed van de Verlichting: een fundamenteel in twijfel trekken van de religie, maakt het de mens mogelijk, met haar/zijn verstand en hartstocht, oplossingen voor sociale problemen te ontwerpen, zonder zich nog langer te moeten laten leiden door een of andere godheid. Want de bevrijding van de maatschappij is alleen voorstelbaar op grond van een exakt onderzoek naar alle bijdragen van mensen uit het maatschappelijke en het persoonlijke gebied, waarbinnen een combinatie van zorgzaamheid en rechtvaardigheid, emoties en verstand, van individualiteit en gemeenschappelijkheid, bepleit wordt.

KAPITALISME EN NATIONALE STAAT

De manlijke hegemonie trof het leven van vrouwen het fundamenteelst door de gezamenlijke persoonlijke en de maatschappelijke terreinen tot iets nauwelijks waarneembaars te rekonstrueren. Het persoonlijke werd met het opkomen van het kapitalisme gereduceerd tot iets konsumptiefs. De markteconomie, die tegenwoordig in alle aspecten van het menselijk leven is doorgedrongen, een zogenaamde "markt-maatschappij" (zoals Murray Bookchin het noemt) werd gekreëerd, maakt het voor het huiselijke kader erg moeilijk om te bestaan. (3)

Bedrijven stellen hun personeel steeds vaker kinderopvang -of bejaardentehuizen- ter beschikking, waardoor het huiselijke leven langzamerhand in het bedrijfsleven opgaat en naar de belangen van het kapitalisme georganiseerd wordt. De markt heeft met het opkomen van draagmoederschap zelfs de baarmoeder veroverd. Tegelijkertijd worden vrouwen ertoe aangezet -zoals vroeger de mannen- om over hun mogelijke biologische neigingen tot "verzorgen" heen te stappen. De mate waarin het kapitalisme en het etatisme zich de menselijke "vaardigheden", in de zin van konkurrentiestrijd en uitbuiting, hebben eigen gemaakt, hebben veel vrouwen bewezen dat zij evengoed in staat zijn tot overheersing. In de mate waarin mensen gehomogeniseerd worden tot uitbuiters en uitgebuitenen, gaan de waarden van het "zorgen" verloren, die sinds duizenden jaren door vrouwen in het persoonlijke gebied belichaamd werden.

Dit houdt in dat het voor vrouwen die ervoor kiezen om kinderen op te voeden, in plaats van te werken voor een "bedorven stuk koek" (zoals Bonnie Kreps het eens uitdrukte), steeds moeilijker wordt. Velen gaan niet werken, omdat ze willen, maar omdat ze moeten. Eveneens is het voor de mannen bijna onmogelijk om thuis bij de kinderen te blijven. Waar ooit één inkomen voldoende was om een gezin te onderhouden, is het nu bijna niet meer mogelijk met twee inkomens. Omdat diegenen die kinderen willen, tegen hun wil buitenshuis moeten gaan werken,

wordt iedere vorm van zorgzaamheid steeds kwetsbaarder.

Zoals aan het huiselijke/persoonlijke leven afbreuk wordt gedaan, gebeurt dat ook met het maatschappelijke leven. In de liberale nationale staat werd het voor de meeste mensen al snel onmogelijk om een volledig ontwikkeld politiek leven te leiden. Diegenen die dat wel voor elkaar kregen, kregen bureaucratiese posities toegewezen, waardoor ze noodgedwongen aan de hiërarchie deelnamen. Gekreëerd werden dus bureaucratie in plaats van vrijheid, centralisme in plaats van decentralisme, efficiënte en instrumentele behoeften in plaats van morele behoeften en doelen.

Het gezin werd gevestigd, daar waar haar functies niet geheel geabsorbeerd werden. Het gemeenschappelijke leven, waarop politieke en persoonlijke sferen zijn gebaseerd, werd vernietigd. Zoals het gezinsleven werd vervormd of opgeslokt door het bedrijfsleven, zo vernietigt de nationale staat de mogelijkheid tot een daadwerkelijk "openbare" politieke sfeer. Op grond van deze destructieve uitwerking van het kapitalisme en de nationale staat op de relaties tussen de geslachten en alle relaties binnen de gemeenschap, verwacht het sociaal eko-feminisme noch van de staat, noch van economische verbonden enig nuttige oplossingen. In de liberale nationale staten wordt tegenwoordig gereageerd op de eisen van de vrouwenbeweging. Binnen het kader van de wetgeving dan wel, waardoor nieuwe bureaucratieën worden opgebouwd en vertegenwoordigsters geïnstalleerd worden. Wij beschouwen deze oplossingen uitsluitend als pogingen van de staat om zichzelf te versterken.

Vergelijkbaar vinden wij het participeren van vrouwen, aan het kapitalistische systeem. Het systeem dat juist het gemeenschapsleven demonteerd, waarvan hun uiteindelijke vrijheid afhangt en wat hen onmenselijk maakt.

De ethiek van het zorgen moet heringevoerd worden, in het persoonlijke -evenals in het maatschappelijke. (Net zoals de ethiek van het recht gehandhaafd moet blijven in het maatschappelijke, dat spreekt elkaar niet tegen).

Het sociaal eko-feminisme streeft niets anders na dan de afschaffing van het kapitalisme en de nationale staat en de herstructurering van de maatschappij op een gedecentraliseerde, gemeenschappelijke wijze, zodat er voor iedereen een uitgebalanceerd maatschappelijk en persoonlijk leven mogelijk wordt.

Voorgestaan worden lokale pogingen om oplossingen te vinden, die zich nauw op de maatschappij oriënteren, waarbinnen het persoonlijke en het maatschappelijke samenvloeien, waarbij geen grote afstanden, -hetzij geografies, hetzij gevoelsmatig- overbrugd moeten worden. Nagestreefd wordt een gemeenschappelijke zorg voor de kinderen en voor bejaarden, en een herstruk-

turering van de maatschappij, die het mogelijk maakt dat vrouwen uit het persoonlijke gebied hunnen uittreden. In dit gemeenschapsleven moet een gezamenlijke zorg voor de kinderen bestaan. Eveneens moet er een politiek leven mogelijk zijn, dat beïnvloed wordt door stedelijke/gemeenschaps bijeenkomsten, waar men elkaar kent en met elkaar spreekt.

Het sociaal eko-feminisme beschouwd de differentiatie van de sociale ekologie, -tussen politiek in de zin van etatisme, en politiek in de oorspronkelijke zin; als populaire democratie met zelfbeheer op stedelijk/gemeentelijk niveau- als bepalend. Van de sociale ekologie nemen wij het libertaire kommunalisme over, als een overkoepelende linkse theorie, waarin wij onszelf kunnen vinden. (4) Het libertaire kommunalisme geeft een kader aan, voor de langzame overgang naar een gemeenschapsleven, wat gebaseerd is op een uitgebalanceerd persoonlijk en politiek leven: een kader van de demokratisering van de republiek, voor een hernieuwde opleving van de lokale gemeenschaps politiek door de mensen zelf, inclusief de vrouwen, -met regionale vergaderingen en wijkbijeenkomsten.

Dit gemeenschappelijke leven zal zich niet uit sociale samenhang of uit organisatoriese overwegingen vestigen op een religieuze basis, zoals vroegere maatschappijen dat deden.

Als wereldlijke, verstandelijke en emotionele basis voor het individuele, persoonlijke en politieke leven, staan de idealen van het Rationalisme, de vrijheidsidealén van westerse revolutionaire traditie.

Het sociaal eko-feminisme gaat ook uit van het grondbeginsel van de sociale ekologie: dat de idee van de beheersing van de natuur een afgeleide is van het heersen van mensen over mensen. Alleen de beëindiging van alle overheersings-systemen, maakt een ekologiese maatschappij mogelijk, waarbinnen geen staten of kapitalisties-economiese structuren proberen de natuur ondergeschikt te maken. Alle aspecten van de menselijke natuur moeten bevrijd zijn -sexualiteit, neigingen en verstand. Het persoonlijke gebied vindt haar rol in de sociale evolutie van de mensen. Wij denken dat het biologiese feit dat kinderen afhankelijk zijn, niet langer als argument kan worden aangevoerd, om de opvoeding van kinderen louter tot een vrouwenaan gelegenheid te maken. Want de maatschappij is niet meer langs biologiese lijnen van kindheid, sexe en leeftijd georganiseerd. Wij beschouwen de technologieën, die een bijdrage hebben geleverd aan de bevrijding van vrouwen uit hun opgesloten zijn, als een onvermijdelijke bijdrage van de menselijke kultuur. Tegenwoordig zouden in principe de beide sexen de nodige zorg en steun kunnen opbrengen. Daarom vorderen wij een sociale en poli-

tieke organisatie, die dit mogelijk maakt, want de opvoeding van kinderen en andere transformaties van "natuur naar cultuur" berust bij alle mensen.

Tegelijkertijd eisen wij, dat vrouwen en mannen, die zich willen wijden aan de opvoeding van kinderen, daartoe in sociaal opzicht in staat worden gesteld.

Wij beschouwen alle mensen in staat tot een ethiek van zorgen (evenzo tot een ethiek van rechtvaardigheid).

Als de ethiek van het zorgen heden-tendage nog beperkt blijft tot het persoonlijke gebied, -niet vanwege de "innerlijke natuur" van vrouwen- is dat vanwege het feit dat de burokratisering en verkommercialisering van het maatschappelijk leven, het persoonlijke gebied uitgehold hebben. Wij beweren dat in de politieke sfeer van een zelfbeheerde kommune, de problemen uit het persoonlijke gebied, door de mensen zelf kunnen worden opgelost. Zoals daar zijn; de beperkingen en het achterblijven vanwege het zich uitsluitend bezig houden met de opvoeding van kinderen, het verrichten van vernederend werk, geweld tegen vrouwen, verkrachting. De mensen zouden verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar dragen. In een gemeenschappelijke en ekologiese samenleving zou het gezamenlijk opvoeden van kinderen mogelijk zijn en zou voor iedereen open staan. Decentralisatie, sociale garanties, zouden garant staan voor een vrije en volledige toegang voor mannen en vrouwen, tot alle aspecten van het persoonlijke en politieke leven. Huizen voor mishandelde vrouwen, opvangcentra voor verkrachte vrouwen en vrouwengezondheidscentra zijn op stedelijk niveau bereids geschapen, om de onderdrukking van

de vrouw in het gezin aan te vechten. Maar slechts een massale toestroom van vrouwen in de lokale politiek "vormen van vrijheid" (om met Murray Bookchin's woorden te spreken), zou het voor de kommunes mogelijk maken om haar maatschappij zo te rekonstrueren, dat de manlijke prioriteit in het persoonlijk, alswel in het maatschappelijk gebied wordt beëindigd. Hun aanwezigheid in een radikaal sociaal stelsel, zou het voor vrouwen, homoseksuelen, lesbiënnes en kleurlingen mogelijk maken, om eveneens met de traditionele belangen van het politieke en het persoonlijke bezig te gaan. De verstengeling van het politieke en persoonlijke op lokaal niveau, maakt het voor vrouwen mogelijk als burgeressen te integreren.(5)

Het sociaal eko-feminisme deelt met de sociale ecologie de eis, dat kommunalisering van de economie, en het scheppen van een morele economie van koöperatieven, van zinvolle arbeid, -die gericht is op de behoeften van de kommune-, de economie onder controle brengt van het politieke gebied. In een lokale, op de kommune gerichte economie, waar de arbeidsplaats niet ver van huis is, is een

gelijkberechtigde deelname van vrouwen aan het economiese leven mogelijk.

Een economie die gericht is op de kommune, is een uitdaging voor het kapitalisme.

De uitdaging zit niet in het overnemen van de fabrieken door de arbeiders, maar in de verdediging van de gemeenschap door de mensen zelf, de harten en de hoofden van de mensen tegen het plunderen door de markteconomie. De markteconomie moet door een morele tegenaanval, uit zijn onmorele, kommerciële baan van "groei of sterf" gegooid worden, welke ieder aspekt van het leven bedreigt. Vrouwen nemen aan deze morele uitdaging niet deel omdat zij op grond van hun vrouw-zijn moralistischer dan mannen zouden zijn, maar omdat zij binnen het kapitalisme op een speciale manier onderdrukt worden. Omdat zij menselijke wezens zijn, begiftigd met morele vaardigheden, nemen zij waar dat

de markt-maatschappij een benadeling is voor de menselijke geest.

In de geschiedenis hebben vrouwen altijd, samen met mannen, aan de basis gevochten tegen de gemeenschappelijke onderdrukkers, en revoluties gevoerd tegen religieuze, economiese- en staats-hiërarchiën. Het sociale eko-feminisme staft zich op dit revolutionaire erfgoed van generaties van vrouwen, die vochten voor het voedsel voor hun kinderen en voor de

vrijheid van hun kameradinnen. Op vrouwen -eveneens- met een internationale revolutionaire status, zoals Rosa Luxemburg, wier internationalisme speciale vormen van onderdrukking, van verschillende groepen, omvatte en duidelijk naakte. Als sociaal eko-feministes willen wij deze traditie van revolutionaire vrouwen voortzetten. Wij zien geen tegenstelling in deze aanzet en het volledige deelnemen van vrouwen aan alle aspecten van het leven.

Noten:

(1) bijvoorbeeld Yolanda Murphy en Robert F. Murphy. Women of the forest (N.Y.: Columbia University Press)

(2) over de ontwikkelingen van hiërarchiën vergl. Bookchin Okologie der Freiheit.

(3) vergl. Bookchin Urbanization zur Markt ökonomie und Marktgesellschaft.

(4) over het libertair kommunalisme vergl. Bookchin, "Thesen zum libertären Kommunismus" in Schwarzer Faden nr 19 3/85 pag 15-22 The rise and the decline of the citizenship. (sierra Club '87): "the greening of politics", in Green Perspectives 1(jan '86).

(5) over vrouwen als burgeressen in de demokratiese traditie vergl. Janet Biehl " Woman, the polis and the western democratic tradition" in J. Plant(uitg), Healing the wounds (New Society '89)

IN WESTERSE OGEN: FEMINISTISCHE WETENSCHAP EN HET KOLONIALE VERTOOG

CHANDRA MOHANTY*

Het volgende artikel is in z'n geheel overgenomen uit het tijdschrift *Derde Wereld*. Dit tijdschrift komt één keer in de drie maanden uit en wordt voor het grootste gedeelte gevuld met kritiese bijdragen over onderwerpen die betrekking hebben op "de derde wereld problematiek". We hebben het volgende artikel overgenomen omdat we het nodig vinden de discussies over het patriarchaat voort te zetten.

In dit (door de redactie ingekorte) artikel kritiseert Chandra Mohanty het beeld dat veel feministische wetenschappers creëren van 'de vrouw in de Derde Wereld'. Mohanty gaat in op de vooronderstellingen die aan die beeldvorming ten grondslag liggen. Zo wordt er vaak bij voorbaat vanuit gegaan dat vrouwen in de Derde Wereld één coherente groep vormen en allemaal dezelfde belangen en verlangens hebben. Bovendien gaat het om belangen die in eerste instantie zijn geformuleerd door Amerikaanse en Europese feministes. Ze stelt ook de onderzoeksmethoden ter discussie: de manier waarop het bewijs wordt geleverd voor de universele en cross-kulturele geldigheid van bepaalde analyse-kategorieën. Een derde punt van kritiek betreft het onderliggende machts- en strijdmodel in de analyse-strategieën en onderzoeksmethoden. Het resultaat is het beeld van een 'gemiddelde vrouw in de Derde Wereld' dat sterk kontrasteert met het beeld dat Westerse feministes van zichzelf hebben. Chandra Mohanty baseert haar kritiek in belangrijke mate op een analyse van boeken die zijn verschenen in de serie 'Vrouwen in de Derde Wereld' van de Engelse uitgeverij Zed Press.

** Chandra Mohanty is wetenschappelijk medewerker vrouwenstudies en onderwijssociologie aan het Oberlin College in Ohio. Ze geeft cursussen over feministische theorie, ras en onderwijs en ontwikkelingsstudies. Momenteel werkt ze aan een boek over feministische theorie en 'Derde Wereld' feminisme en maakt ze een studie van het koloniale onderwijs in India.*

*Dit artikel verscheen eerder in *Boundary 2*, Vol. XII, nr. 3/Vol. XIII, nr. 1, voorjaar/herfst 1984 en in een herziene versie in *Feminist Review*, nr. 30, herfst 1988. Het werd vertaald en bewerkt door Marianne Wijermars.*

'Vrouwen' als analyse-kategorie, of: we zijn allemaal zusters in de strijd

Wanneer ik spreek over vrouwen als analyse-kategorie refereer ik aan de uiterst belangrijke vooronderstelling dat wij, omdat we allemaal van hetzelfde geslacht zijn, door klassen en kulturen heen in maatschappelijk opzicht om de een of andere reden worden benoemd als een homogene groep, die al als zodanig herkenbaar is voordat er een analyse van is gemaakt. Aan die homogeniteit liggen geen biologische kenmerken ten grondslag, maar eerder sekundaire, algemene sociologische en antropologische principes. Zo worden vrouwen bijvoorbeeld in om het even welke feministische analyse getypeerd als een enkelvoudige groep op grond van het feit dat ze allemaal worden onderdrukt. Wat vrouwen samenbindt is het sociologische denkbeeld dat hun onderdrukking 'dezelfde' is. Op dit punt worden van de binnen het vertoog gekonstrueerde groep 'vrouwen' de 'vrouwen' als materiële subjecten van hun eigen geschiedenis uitgesloten.¹

De in het vertoog gekonstrueerde homogeniteit van 'vrouwen' als groep wordt dus verward met de historisch specifieke materiële werkelijkheid van vrouwen. Dit resulteert in de veronderstelling dat vrouwen een altijd al bestaande groep vormen, die in het feministische wetenschappelijk, economisch, juridisch en sociologisch vertoog wordt gekwalificeerd als 'machteloos', 'uitgebuit', 'seksueel mishandeld', etcetera. (Bedenk dat dit veel gelijkenis vertoont met het seksistisch vertoog dat vrouwen vaak bestempelt als zijnde zwak, emotioneel, bang voor wiskunde etcetera). Men is er niet op uit het specifieke karakter bloot te leggen van de materiële en ideologische omstandigheden die een groep vrouwen in een bepaalde kontekst 'machteloos' maken. Het gaat eerder om het vinden van uiteenlopende voorbeelden van 'machteloze' groepen vrouwen om het bewijs te leveren voor de algemene stelling dat vrouwen als groep machteloos zijn.²

In dit eerste deel schenk ik aandacht aan vijf specifieke manieren waarop in het Westers feministisch vertoog over vrouwen in de Derde Wereld³ 'vrouwen' wordt gehanteerd als een analyse-kategorie om van die vrouwen een homogene 'machteloze' groep te maken die vaak wordt aangeduid als het impliciete *slachtoffer* van bepaalde kulturele en sociaal-economische systemen. Ik heb besloten verschillende auteurs te behandelen — van Fran Hosken die hoofdzakelijk schrijft over de verminking van vrouwelijke geslachtsorganen tot auteurs die op basis van theorieën over vrouwen en ontwikkeling voor zowel een Westers als Derde Wereld-publiek schrijven over de gevolgen van het ontwikkelingsbeleid voor vrouwen in de Derde Wereld. Ik wil de teksten die ik analyseer niet op één lijn stellen, noch de sterke en zwakke punten ervan ontkennen. Hoewel de auteurs een wisselende mate van zorgvuldigheid en complexiteit aan de dag leggen, bestaat er een samenhang in het resultaat van de manier waarop in deze teksten vrouwen in de Derde Wereld worden beschreven. Vrouwen worden achtereenvolgens gekenschetst als slachtoffer van mannelijk geweld (Fran Hosken), als slachtoffer van het koloniale proces (M. Cutrufelli), als slachtoffer van het Arabisch familiesysteem (Juliette Minces), als slachtoffer van het economisch ontwikkelingsproces (B. Lindsay en degenen die schrijven over vrouwen en ontwikkeling) en,

als slachtoffer van de economische grondslag van de islamitische wet (P. Jeffery). De hantering van 'vrouwen' als analyse-kategorie leidt er in deze voorbeelden toe dat vrouwen in de eerste plaats worden beschreven in termen van hun *status als objekt* (de wijze waarop ze al dan niet worden beïnvloed door bepaalde instituties en systemen). Het is van belang om daar waar het gaat om Westerse vrouwen die vrouwen in de Derde Wereld bestuderen en beschrijven, dergelijke objektiveringen (hoe goed ook bedoeld) te constateren en er bezwaar tegen te maken. Valerie Amos en Pratibha Parmar stellen het heel sprekend als volgt: 'In feministische theorieën waarin onze kulturele praktijk als een "feodaal overblijfsel" onder de loep wordt genomen of waarin wij het stempel "traditioneel" opgedrukt krijgen, worden we ook afgeschilderd als vrouwen die politiek gezien onvolwassen zijn en getraind en geschoold moeten worden in de ethiek van het Westers feminisme. Tegen dergelijke theorieën moet voortdurend bezwaar aangetekend worden.'⁴

Vrouwen als slachtoffer van mannelijk geweld

Fran Hosken schrijft over de relatie tussen mensenrechten en de verminking van vrouwelijke geslachtsorganen in Afrika en het Midden-Oosten. Haar verhandeling over en veroordeling van dit fenomeen baseert ze geheel en al op de volgende vooronderstelling: het doel van genitale verminking is 'het verminken van het seksuele genot en de seksuele bevrediging van vrouwen'.⁵ Dit brengt haar er vervolgens toe te stellen dat de seksualiteit van vrouwen, evenals hun reproductieve vermogen, wordt beteugeld. Volgens Hosken 'is het doel van de mannelijke politiek ten aanzien van seksualiteit' in Afrika en over de hele wereld 'hetzelfde: de onafhankelijkheid en de ondergeschiktheid van vrouwen op alle mogelijke manieren te waarborgen'. 'De mannen in de wereld zijn verbazingwekkend eensgezind' in hun lichamelijk geweld (verkrachting, aanranding, clitoridectomie, het afsluiten van de vulva om geslachtsverkeer te voorkomen, etcetera) tegen vrouwen.⁶ Vrouwen worden stelselmatig beschreven als *slachtoffer* van mannelijk geweld — de 'seksueel onderdrukten'. Hoewel het juist is dat de mogelijkheid dat mannen geweld gebruiken de maatschappelijke positie van vrouwen in zekere mate inperkt en verduidelijkt, leidt een definiëring van vrouwen als het archetype van het slachtoffer tot een verstarde beeldvorming: vrouwen zijn 'objekten-die-zichzelf-verdedigen', mannen 'subjecten-die-geweld-uitoefenen' en (iedere) samenleving is eenvoudig een tegenstelling tussen groepen zonder macht (lees: vrouwen) en groepen met macht (lees: mannen). Voor een beter begrip van mannelijk geweld (als dat inderdaad de juiste benaming is) en het totstandbrengen van effectieve veranderingen is het noodzakelijk dat de opbouw van theorieën over en de interpretatie van dit verschijnsel plaatsvindt *binnen* specifieke samenlevingen.⁷ Zusterschap ontstaat niet op basis van geslacht; ze moet worden gesmeed in de concrete historische en politieke praktijk.

De universele afhankelijkheid van vrouwen

De konklusie van het boek *Comparative Perspectives on Third World Women: The Impact of Race, Class and Sex* van Beverly Lindsay luidt: 'Afhankelijkheidsrelaties die zijn gebaseerd op ras, klasse of sekse worden in leven gehouden door de gang van zaken op sociaal en economisch gebied en in het onderwijs. Dat is wat vrouwen in de Derde Wereld met elkaar verbindt.'⁸ Het feit dat vrouwen zich in een afhankelijkheidsituatie bevinden is voor Lindsay voldoende om te suggereren dat ze een identificeerbare groep vormen. Als er alleen maar gezamenlijke afhankelijkheid voor nodig zou zijn om ons als groep samen te binden, dan zou dat betekenen dat vrouwen in de Derde Wereld blijvend gezien worden als een a-politieke groep zonder status als subjekt. Indien er dan toch iets moet zijn, dan zou het onder de huidige historische omstandigheden eerder de *gemeenschappelijke kontekst* zijn van de politieke strijd tegen klasse, ras, geslacht of imperialistische hiërarchieën die van vrouwen in de Derde Wereld een strategische groep kan maken. Lindsay zegt ook dat er tussen Vietnamese en zwarte Afrikaanse vrouwen verschillen bestaan op het gebied van taal en cultuur, maar 'beide groepen zijn het slachtoffer van ras, sekse en klasse'. Zwarte en Vietnamese vrouwen worden wederom gekarakteriseerd en gedefinieerd in termen van hun status als slachtoffer.

En wat te zeggen van beweringen als deze: 'Mijn analyse begint met de vaststelling dat alle Afrikaanse vrouwen politiek en economisch afhankelijk zijn'. Of: 'Niettemin is prostitutie, of die nu openlijk plaatsvindt of op een verborgen manier, nog steeds de belangrijkste, zo niet enige, mogelijkheid om te werken'.⁹ Ze zijn illustratief voor de generalisaties waarvan een publikatie van Zed Press¹⁰, *Women of Africa: Roots of Oppression*, rijkelijk is doorspekt. De auteur, Maria Rosa Cutrufelli, wordt op de omslag aangeduid als 'Italiaans schrijfster, sociologe, marxiste en feministe'. Kun je je voorstellen dat er in de jaren tachtig een boek wordt geschreven met als titel: 'Vrouwen in Europa, de Oorsprong van de Onderdrukking'? Ik heb er geen bezwaar tegen dat er voor beschrijvende doeleinden een indeling in universele groepen wordt gehanteerd. Vrouwen op het Afrikaanse continent kunnen beschrijvenderwijs worden gekenschetst als 'Vrouwen in Afrika'. De problemen ontstaan wanneer 'vrouwen in Afrika' een homogene sociologische groep wordt, die wordt gekenmerkt door gemeenschappelijke afhankelijkheid of machteloosheid (of zelfs kracht) — we zeggen tegelijkertijd te veel en te weinig.

Verschillen in geslacht die beschrijvenderwijs worden weergegeven, worden op deze wijze omgezet in een onderscheid tussen mannen en vrouwen. Op grond van afhankelijkheidsverhoudingen worden vrouwen onder één noemer gezet en in een positie geplaatst tegenover mannen, die voor die verhoudingen verantwoordelijk worden gesteld. Wanneer de 'vrouwen in Afrika' (versus de 'mannen in Afrika', als groep?) worden opgevat als groep omdat ze afhankelijk zijn en worden onderdrukt, dan wordt een analyse van specifieke historische verschillen onmogelijk. Dit omdat de werkelijkheid schijnbaar altijd wordt gestructureerd door opsplitsingen in twee groepen die elkaar uitsluiten en gezamenlijk het geheel omvatten: de slachtoffers en de onderdrukkers. De biologische benadering wordt verwisseld voor een sociologische; het doel blijft echter hetzelfde: van vrouwen een eenheid maken. Ik zet dus geen vraagtekens bij de descriptieve mogelijkheden van het verschil in geslacht, maar bij het extra belang en de mogelijkheid tot het geven van verklaringen dat eraan wordt toegekend als het gaat om de oorsprong van geweld. Door 'vrouwen in Afrika' (als een reeds gevormde groep onderdrukten) te gebruiken als een analyse-kategorie, ontkent Cutrufelli dat er in de positie van vrouwen (of die nu ondergeschikt, machtig, marginaal, centraal of wat dan ook is tegenover sociale netwerken en machtsnetwerken) sprake is van enige historische specificiteit. Al voor er een historische en politieke analyse heeft plaatsgevonden, wordt aangenomen dat vrouwen één machteloze groep vormen. In wezen is het dus een kwestie van de kontekst beschrijven *nadat het feit is vastgesteld*. 'Vrouwen' worden op zodanige wijze in de kontekst van de familie, de arbeidssituatie of religieuze netwerken geplaatst dat het bijna lijkt alsof deze systemen buiten de relaties van vrouwen met andere vrouwen en vrouwen met mannen staan.

Nogmaals, het problematische aan deze analytische strategie is dat wordt aangenomen dat vrouwen al seksueel-politieke subjecten zijn voordat ze de arena van de sociale relaties betreden. Alleen wanneer we deze veronderstelling onderschrijven, is het mogelijk een analyse te maken van de 'gevolgen' van verwantschapsstructuren, kolonialisme, de organisatie van de arbeid etcetera voor vrouwen die al bij voorbaat als een groep worden gedefinieerd. Het cruciale punt dat buiten beschouwing wordt gelaten is dat vrouwen juist het produkt zijn van deze relaties en ze er mede vorm aan geven. Michelle Rosaldo stelt dat 'de plaats van de vrouw in het menselijke sociale leven op geen enkele direkte wijze het resultaat is van de dingen die ze doet (of zelfs nog minder, een functie van wat ze, biologisch gezien, is), maar, (dat) haar activiteiten betekenis krijgen door konkrete sociale interactie'.¹¹ Dat vrouwen in veel verschillende samenlevingen moederen is minder interessant dan de waarde die deze samenlevingen aan het moederen hechten. Het onderscheid tussen moederen op zich en de daaraan verbonden status is zeer belangrijk en dient binnen een kontekst te worden geplaatst en geanalyseerd.

Getrouwde vrouwen als slachtoffer van het koloniale proces

Een belangrijk onderdeel van de theorie van Lévi-Strauss over verwantschapsstructuren als systeem voor vrouwenruil is dat vrouwen niet ondergeschikt worden door het *feit* van de ruil, maar door de bestaande *ruilmethoden* en de waarden die daaraan verbonden zijn. In haar bespreking van het huwelijksritueel voor en na de Westerse kolonisatie, van de Bemba, een matrilineair, matrilokaal, matrilineair volk in Zambia, houdt Cutrufelli zich echter meer bezig met het feit dat er voor huwelijken vrouwen worden geruild, dan met de waarde die in deze bepaalde kontekst aan die ruil wordt gehecht. Zo komt ze tot een definitie van de Bemba vrouwen als een coherente groep die op een bepaalde manier door de kolonisatie wordt getroffen. De Bemba vrouwen worden tamelijk eenzijdig aangewezen als slachtoffer van de Westerse kolonisatie. Cutrufelli noemt als voorbeeld het huwelijksritueel van de Bemba dat meerdere stadia kent 'via welke de jongeman door bij de familie van zijn vrouw te gaan wonen en zijn diensten te verlenen in ruil voor voedsel en onderhoud, in die groep wordt opgenomen'.¹² Dit ritueel neemt vele jaren in beslag. De seksuele verhouding is afhankelijk van de mate van lichamelijke volwassenheid van het meisje. Gemeenschap is pas toegestaan nadat het meisje in de puberteit een initiatierite heeft ondergaan en eerst dan verkrijgt de man wettelijke rechten op de vrouw. Deze initiatierite neemt binnen de inwijding van vrouwen in hun reproductieve vermogen de belangrijkste plaats in. De ontvoering van een meisje dat nog niet geïnitieerd is heeft dan ook geen enkel gevolg, terwijl er op de verleiding van een meisje dat wel is geïnitieerd zware straffen staan. Cutrufelli beweert dat het hele huwelijksstelsel als gevolg van de Europese kolonisatie is veranderd. Nu heeft de jongeman het recht om in ruil voor geld zijn vrouw bij haar mensen vandaan te halen. Hierdoor verliezen de Bemba vrouwen de bescherming die de tribale wetten hun bieden. Hoewel het mogelijk is na te gaan op welke wijze de structuur van het traditionele huwelijkskontraat (tegenover het postkoloniale huwelijkskontraat) vrouwen een bepaalde mate van controle over hun huwelijksrelatie bood, kan echter de vraag of de Bemba vrouwen daadwerkelijk *te allen tijde* door de tribale wetten werden beschermd pas echt beantwoord worden na een analyse van de politieke betekenis van de feitelijke praktijk. Deze bevoorrecht geïnitieerde meisjes boven meisjes die nog niet zijn geïnitieerd, wat erop wijst dat de initiatierite een verschuiving in de machtsverhouding van vrouwen teweeg brengt.

Maar er kan niet gezegd worden dat de Bemba vrouwen binnen de traditionele huwelijksstructuur een homogene groep vormen. De sociale verhoudingen waarbinnen ze *voor* en *na* de initiatie functioneren zijn verschillend. Door de Bemba vrouwen te behandelen als één groep, die wordt gekenmerkt door het feit dat de leden onder de mannelijke verwanten worden 'geruild', worden de specifieke kenmerken van hun dagelijks bestaan en het verschil in *waarde* dat aan die ruil voor en na de initiatie wordt gehecht, ontkend. Daarmee wordt de initiatierite behandeld als een ritueel dat geen politieke implicaties of gevolgen heeft. Daarmee wordt eveneens verondersteld dat de situatie van vrouwen uiteengezet kan worden louter door het beschrijven van de *structuur* van het huwelijkskontraat. Vrouwen worden als een groep binnen een vastgestelde structuur gesitueerd, maar er wordt geen enkele poging ondernomen om de gevolgen op te sporen van het feit dat de huwelijkspraktijk vrouwen binnen een duidelijk veranderend netwerk van machtsverhoudingen plaatst. Er wordt dus aangenomen dat vrouwen a priori seksueel-politieke subjecten zijn, al voor ze deel uit gaan maken van verwantschapsstructuren.

Vrouwen en het familiesysteem

Elisabeth Cowie brengt in een ander verband de implicaties van dit soort analyses onder de aandacht.¹³ Ze legt de nadruk op de specifiek politieke aard van verwantschapsstructuren, die geanalyseerd moeten worden als een politieke praktijk die van mannen en vrouwen een vader, echtgenoot, echtgenote, moeder, zuster, etcetera maakt. Cowie wijst erop dat vrouwen binnen de familie niet zonder meer een *plaats krijgen*. Het is eerder zo dat vrouwen binnen de familie tot vrouw worden gemaakt, als zodanig worden gedefinieerd binnen en door de groep, als gevolg van verwantschapsstructuren. Zo loopt bijvoorbeeld Juliette Mincos precies in deze val wanneer ze zegt dat de patriarchale familie de basis is van 'het vrijwel identieke vrouwbeeld' in de Arabische en islamitische samenlevingen.¹⁴ Het feit dat er gesproken wordt over een gezamenlijk vrouwbeeld van de Arabische en islamitische samenlevingen zonder dat er wordt ingegaan op de bijzondere historische en politieke machtsstructuren die een dergelijk beeld produceren, is op zich al problematisch. Maar met de uitspraak dat de sociaal-ekonomische status van vrouwen voortkomt uit het patriarchale familiesysteem of de tribale verwantschapsstructuren wordt wederom verondersteld dat vrouwen al op voorhand, voor ze deel uit maken van de familie, seksueel-politieke subjekten zijn. Terwijl vrouwen hun waarde en status aan de familie ontlenen, maakt kennelijk de veronderstelling dat er sprake is van een enkelvoudig patriarchaal verwantschapssysteem (dat alle Arabische en islamitische samenlevingen, dat wil zeggen meer dan twintig landen, met elkaar gemeen hebben) van de vrouwen in deze samenlevingen een onderdrukte groep. Waarschijnlijk oefent dit enkelvoudige en coherente verwantschapssysteem invloed uit op een andere afzonderlijke en vaststaande entiteit, 'vrouwen'. Er wordt dus verondersteld dat alle vrouwen, ongeacht verschillen in klasse en structuur, op gelijke wijze door dit systeem worden beïnvloed. Naast het feit dat Arabische en islamitische vrouwen worden beschouwd als één homogene onderdrukte groep, wordt ook niet uiteengezet welke specifieke praktijk binnen de familie van vrouwen moeders, echtgenotes, zusters, etcetera maakt. Blijkbaar veranderen Arabieren en moslims helemaal niet. Hun patriarchale familiestructuur stamt uit de tijd van de profeet Mohammed. Ze leven als het ware buiten de geschiedenis.

Vrouwen en religieuze ideologie

Nog een voorbeeld van de hantering van de analyse-kategorie 'vrouwen' is te vinden in cross-kulturele analyses waarin uit de beschrijving van de verhouding tussen ekonomie en andere factoren zoals politiek en religie een zeker ekonomische spreekt. Door het vlak van vergelijking te reduceren tot de ekonomische verhouding tussen 'ontwikkelde' en 'onderontwikkelde' landen, wordt aan het vrouwenvraagstuk geen enkel specifiek karakter toegekend. In een zorgvuldige analyse van vrouwen en sjiisme in Iran houdt Mina Modares zich in het bijzonder met dit probleem bezig. Ze kritiseert feministische teksten waarin de islam meer wordt behandeld als een ideologie die los staat van en zich bevindt buiten maatschappelijke verhoudingen en de maatschappelijke praktijk, dan als een vertoog dat regels omvat voor de sociale en ekonomische verhoudingen en de machtsrelaties binnen de samenleving.¹⁵ In de overigens informatieve studie van Patricia Jeffery over de Pirzada vrouwen in India die binnen een systeem van afzondering (purdah) leven, wordt de status van vrouwen gedeeltelijk verklaard vanuit de ideologie van de islam omdat deze de purdah rechtvaardigt. De islamitische ideologie wordt teruggebracht tot een stelsel van ideeën dat bijdraagt aan de stabilisering van het systeem, doordat het door de Pirzada vrouwen wordt geïnternaliseerd. De belangrijkste verklaring voor de purdah wordt gevonden in de controle van de Pirzada mannen over de ekonomische bronnen en in de persoonlijke veiligheid die de purdah de Pirzada vrouwen biedt. Door een specifieke interpretatie van de islam op te vatten als *de islam*, maakt Jeffery er een enkelvoudig en samenhangend stelsel van. Mina Modares zegt dat de 'islamitische theologie' in dit geval een afzonderlijke en vaststaande entiteit wordt opgedrongen, vernoemd 'vrouwen'. Het één maken gaat nog verder: 'Vrouwen (dat betekent *alle vrouwen*) worden, ongeacht hun verschillende posities in de samenleving, of wel of niet door de islam beïnvloed. Deze opvattingen dragen de juiste ingrediënten aan om cross-kultureel onderzoek naar vrouwen te kunnen doen zonder voor problemen gesteld te worden.'¹⁶ Maria Lazreg volgt een soortgelijke redenering ten aanzien van het reduktionisme dat inherent is aan de wetenschappelijke benadering van vrouwen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika:

'Het is voor auteurs een ritueel geworden om, precies zoals in veel moderniserings-theorieën het geval is als het om onderontwikkeling gaat, aan godsdienst te appelleren als *de oorzaak* van de ongelijkheid van de geslachten. Op een eigenaardige manier weerspiegelt het feministische vertoog over vrouwen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika de interpretatie die de theologen zelf geven van vrouwen binnen de islam...

Het alles overheersende effect van dit paradigma is dat vrouwen een persoonlijkheid, het zijn, wordt ontnomen. Het resultaat van het feit dat vrouwen worden ondergebracht bij een in fundamentele bewoordingen geformuleerde religie is dat ze onvermijdelijk worden beschouwd als wezens die zich ontwikkelen in een ahistorische tijd. Ze hebben feitelijk geen geschiedenis. Bijgevolg is iedere analyse uitgesloten.'¹⁷

Hoewel Jeffery's analyse niet geheel aan dit soort eenheidsgedachten over religie (islam) bezwijkt, worden daarin alle ideologische bijzonderheden teruggebracht tot ekonomische verhoudingen, die als basis dienen voor algemene konklusies.

Vrouwen en het ontwikkelingsproces

De sprekendste voorbeelden van algemene konklusies die zijn gebaseerd op een ekonomistische benadering zijn te vinden in de theorieën over 'vrouwen en ontwikkeling'. Schrijfsters over dit onderwerp pogen, soms vanuit een zelf ontwikkeld feministisch perspectief, te onderzoeken welk effect ontwikkeling heeft op vrouwen in de Derde Wereld. Er is tenminste duidelijke belangstelling voor en betrokkenheid bij de verbetering van het leven van vrouwen in ontwikkelingslanden. Wetenschappers als Irene Tinker, Ester Boserup en Perdita Huston¹⁸ schrijven over de gevolgen van de ontwikkelingspolitiek voor vrouwen in de Derde Wereld. Alledrie gaan ze er vanuit dat 'ontwikkeling' synoniem is met 'ekonomische ontwikkeling' of 'ekonomische vooruitgang'. Zoals de patriarchale familie bij Mincos, de mannelijke controle over de seksualiteit bij Hosken en de Westerse kolonisatie bij Cutrufelli alle verschillen wegpoetst, zo doet 'ontwikkeling' dat in dit verband. Er wordt aangenomen dat vrouwen in positieve of negatieve zin worden beïnvloed door het ekonomisch ontwikkelingsbeleid en op basis van deze veronderstelling vindt er een cross-kulturele vergelijking plaats.

Perdita Huston zegt bijvoorbeeld dat haar studie tot doel heeft te beschrijven welk effect het ontwikkelingsproces heeft op de 'familie-eenheid en haar individuele leden' in Egypte, Kenia, Tunesië, Sri Lanka en Mexico. Ze stelt dat onderwijs en scholing, werk en loon, toegang tot voorzieningen onder andere op het gebied van de gezondheidszorg, politieke participatie en wettelijke rechten de kern vormen van de 'problemen' en de 'behoeften' die door stads- en plattelandsvrouwen in deze landen tot uitdrukking werden gebracht. Huston relateert al deze 'behoeften' aan het ontbreken van een doelmatig ontwikkelingsbeleid waarin geen plaats is voor vrouwen als groep. Haar oplossing is simpel: een beter ontwikkelingsbeleid dat de nadruk legt op scholing van landarbeidsters, op het inzetten van vrouwelijke stagiaires en medewerksters bij de plattelandsontwikkeling, het stimuleren van koöperaties van vrouwen, etcetera. Opnieuw wordt er vanuit gegaan dat vrouwen op voorhand, al voordat ze deel gaan uitmaken van het 'ontwikkelingsproces', een coherente groep of categorie vormen. Huston suggereert dat alle vrouwen in de Derde Wereld gelijke problemen en behoeften hebben. Dus moeten ze ook dezelfde belangen en doelen hebben. De belangen van Egyptische vrouwen uit de middenklasse die onderwijs hebben genoten, om maar één voorbeeld te noemen, kunnen echter onder geen beding worden gelijkgesteld aan de belangen van hun arme dienstmeisjes die niet naar school zijn geweest. Deze groepen vrouwen worden niet op dezelfde wijze door het ontwikkelingsbeleid beïnvloed. Gewoonten die kenmerkend zijn voor de status en rol van vrouwen, verschillen al naar gelang de klasse. Vrouwen worden tot vrouwen gemaakt door de complexe interactie tussen klasse, cultuur, religie en andere ideologische instituties en structuren. Ze zijn niet 'vrouwen' — een coherente groep — uitsluitend op basis van een bepaald ekonomisch systeem of beleid. Dergelijke reduktionistische vergelijkingen lopen uit op de kolonisatie van de specifieke kenmerken van het dagelijks bestaan en van de complexiteit van de politieke belangen die vrouwen uit verschillende sociale klassen en kulturen vertegenwoordigen en op de been brengen.

Het is veelzeggend dat voor Patricia Huston de vrouwen in de Derde Wereld waarover zij schrijft, wel behoeften en problemen hebben, maar dat slechts weinigen, zo niet geen, van hen de 'keuze' of vrijheid hebben/ heeft om handelend op te treden. Deze interessante uitbeelding van vrouwen in de Derde Wereld is veelbetekenend, omdat ze een zelfbeeld van Westerse feministes oproept dat een nader onderzoek waard is. Ze schrijft: 'Wat me bij het luisteren naar vrouwen in zulke verschillende kulturele verbanden — of ze nu onderwijs hadden genoten of ongeletterd waren, in de stad woonden of op het platteland — het meest verbaasde en ontroerde was de opvallende gemeenschappelijkheid van hun meest elementaire waarden: het belang dat ze toekennen aan het gezin, aan waardigheid en het bewijzen van diensten aan anderen'.¹⁹ Vindt Huston dergelijke waarden ongebruikelijk voor vrouwen in het Westen?

Hoe kan een minder simplistische analyse eruit zien? Het werk van Maria Mies is daarvan een voorbeeld. Het laat de kracht zien van Westerse feministische studies over vrouwen in de Derde Wereld en belandt niet in de eerder besproken valkuilen. In haar studie van de kantmaaksters in Narsapur in India²⁰ probeert Maria Mies zorgvuldig de omvangrijke huisindustrie te analyseren van 'huisvrouwen' die kanten kleedjes maken voor de wereldmarkt. Door middel van een gedetailleerde analyse van de structuur van de kantindustrie, de productie- en reproductieverhoudingen, de arbeidsverdeling op basis van geslacht, winst en uitbuiting en van de consequenties van de beschrijving van vrouwen als 'niet-werkende huisvrouwen' en de aanduiding van hun werk als 'vrije-tijdsbesteding' laat Maria Mies de uitbuitingsgraad in deze industrie zien en de grote invloed van dit productiesysteem op de arbeids- en levensomstandigheden van de betrokken vrouwen. Bovendien is zij in staat de 'ideologie van de huisvrouw', van de thuiszittende vrouw, te analyseren. Die ideologie levert de onmisbare subjectieve en sociaal-kulturele bijdrage aan de opbouw en instandhouding van een productiesysteem dat mede verantwoordelijk is voor de toenemende verarming van vrouwen en ervoor zorgt dat ze als arbeidsters totaal geïsoleerd en ongeorganiseerd blijven. De analyses van Mies laten zien wat de invloed is van een bepaalde historisch en cultureel specifieke patriarchale organisatiewijze, die haar basis vindt in de zowel binnen de familie als op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal nivo gangbare omschrijving van kantmaaksters als 'niet-werkende huisvrouwen'. De ingewikkeldheid en gevolgen van bepaalde machtsnetwerken worden niet alleen benadrukt, ze dienen tevens als grondslag voor de analyse van de plaats die deze groep vrouwen inneemt in het centrum van een oppermachtige en op uitbuiting gebaseerde wereldmarkt.

Maria Mies geeft een goed voorbeeld van wat er met een zorgvuldige, politiek gerichte en plaatselijke analyse bereikt kan worden. Deze analyse laat zien hoe de categorie vrouwen tot stand komt in een aantal verschillende politieke konteksten, die vaak tegelijkertijd en in lagen over elkaar heen bestaan. Er is geen sprake van gemakkelijke generaliseringen in de trant van 'vrouwen in India' of 'vrouwen in de Derde Wereld'; evenmin wordt de politieke betekenis van de uitbuiting van de kantmaaksters gereduceerd tot een kulturele verklaring waarin passiviteit of gehoorzaamheid genoemd zou kunnen worden als typerend voor deze vrouwen en de situatie waarin ze zich bevinden. En tenslotte biedt deze manier van analyseren, waarbij de theoretische categorieën voortkomen uit de situatie en de kontekst die worden geanalyseerd, tegelijkertijd effectieve voorstellen voor de organisatie van het verzet tegen de uitbuiting waarmee de kantmaaksters worden geconfronteerd. De vrouwen in Narsapur zijn niet alleen maar slachtoffer van het productieproces, omdat ze zich er onder verschillende omstandigheden tegen verzetten, het betwisten en ondermijnen. Het navolgende geeft een goed voorbeeld van hoe Maria Mies het verband tussen de ideologie van de huisvrouw, het zelfbewustzijn van de kantmaaksters en hun onderlinge relaties die bijdragen aan het latente verzet dat ze bij de vrouwen waarneemt, kenschetst:

'Het voortbestaan van de ideologie van de huisvrouw, de kantmaaksters die zichzelf eerder zien als kleinschalige producentes van handelswaren dan als arbeidsters, wordt niet alleen in stand gehouden door de structuur van de industrie op zich, maar ook door de doelbewuste verspreiding en versterking van reactionaire patriarchale normen en instituties. Daarom gaven de meeste kantmaaksters dezelfde mening over de in hun samenleving geldende regels van de *purdah* en de afzondering. Deze regels werden ook gepropageerd door de kantexporteurs. Vooral de *Kapu* vrouwen vertelden dat ze nooit het huis uit waren geweest, dat de vrouwen in hun gemeenschap alleen maar huishoudelijk werk konden doen of kant konden maken. Maar ondanks het feit dat de meesten van hen de patriarchale normen van de *gosh* vrouwen nog steeds volledig onderschreven, waren er in hun bewustzijn ook tegenstrijdige elementen aanwezig. Hoewel ze minachtend neerkeken op vrouwen die wel buitenshuis konden gaan werken, zoals de onaanraakbare *Mala* en *Madiga* vrouwen of vrouwen uit andere lage kasten, konden ze niet ontkennen dat deze vrouwen meer geld verdienden juist omdat ze *geen* respectabele huisvrouwen waren maar arbeidsters. Tijdens één gesprek gaven ze zelfs toe dat het beter zou zijn als ook zij buitenshuis koelie-arbeid konden gaan verrichten. En toen aan hen werd gevraagd of ze bereid waren hun huis uit te komen en samen in één ruimte, in een soort fabriek, te werken, zeiden ze dat ze dat zouden doen. Hieruit blijkt dat ten gevolge van de confrontatie met tegenstrijdige werkelijkheden de ideologie van de *purdah* en de huisvrouw al barsten vertoont, ondanks het feit dat ze nog steeds volledig is geïnternaliseerd.²¹

Er kunnen pas effectieve politieke acties en uitdagingen worden bedacht wanneer er inzicht bestaat in de *tegenstrijdigheden* die eigen zijn aan de plaats die vrouwen binnen de verschillende structuren innemen. Maria Mies is met haar studie een heel eind op weg naar een dergelijke analyse. Hoewel het aantal Westerse feministische publikaties dat deze traditie volgt toeneemt²², bestaan er helaas ook heel wat geschriften die ten onder gaan aan het eerder besproken kultureel reduktionisme.

Methodologisch universalisme, of: de onderdrukking van vrouwen is een mondiaal probleem

Om aan te tonen dat mannelijke overheersing en de uitbuiting van vrouwen universele en cross-kulturele verschijnselen zijn, wordt er in Westerse feministische publikaties een aantal verschillende methodologieën gehanteerd. Drie daarvan zal ik hieronder samenvatten en bekritisieren. Ik doe dit in volgorde van de meest eenvoudige tot de meest complexe methode.

Het bewijs wat er sprake is van een universeel verschijnsel wordt *allereerst* verkregen door middel van een rekenkundige methode. De redenering is als volgt: hoe meer vrouwen er een sluier dragen, hoe universeeler de afzondering van vrouwen op grond van hun geslacht en de controle over vrouwen is.²³ De optelsom van een groot aantal verschillende fragmentarische voorbeelden uit heel verschillende landen wijst kennelijk eveneens op een universeel feit. Zo dragen bijvoorbeeld islamitische vrouwen in Saoedi-Arabië, Iran, Pakistan, India en Egypte allemaal een of andere sluier. Dat is voor Deardon een indicatie dat in landen waar vrouwen gesluierd zijn de seksuele controle over vrouwen een algemeen geldend feit is.²⁴ Fran Hosken schrijft: 'Verkrachting, gedwongen prostitutie, polygamie, de vermindering van vrouwelijke geslachtsorganen, het slaan van meisjes en vrouwen en de *purdah* (de afzondering van vrouwen) zijn schendingen van elementaire mensenrechten'.²⁵ Doordat Hosken *purdah* gelijkstelt aan verkrachting, geweld binnen de familie en gedwongen prostitutie, beweert ze dat de 'seksuele controle'-functie de belangrijkste verklaring is voor de *purdah*, om het even wat de kontekst is. Zo wordt de *purdah* als institutie elk kultureel en historisch specifiek karakter ontzegd en worden tegenstrijdigheden en in potentie subversieve aspecten uitgesloten. Het problematische aan deze voorbeelden is niet dat er wordt beweerd dat het dragen van een sluier een wijdverbreid fenomeen is. Dat is een beschrijvende generalisatie. Er moeten echter vraagtekens worden gezet bij de analytische sprong die wordt gemaakt van het dragen van een sluier naar de bewering dat deze praktijk een algemene betekenis heeft bij het uitoefenen van controle over vrouwen. Er mag dan wel een fysieke gelijkenis bestaan tussen het dragen van een sluier in Saoedi-Arabië en Iran, de specifieke betekenis die eraan wordt gehecht verschilt naargelang de kulturele en ideologische kontekst. Bovendien is de symbolische ruimte die de *purdah* in verschillende verbanden inneemt misschien wel gelijk, maar dat wijst er niet automatisch op dat de praktijk van de *purdah* op zichzelf in de sociale sfeer een identieke betekenis heeft.

Een voorbeeld: zoals bekend hebben Iraanse vrouwen uit de middenklasse tijdens de revolutie in 1979 zelf de sluier voorgedaan om hun solidariteit met hun gesluierde zusters uit de arbeidersklasse tot uitdrukking te brengen. In het huidige Iran dikteren de dwingende islamitische wetten dat alle vrouwen een sluier moeten dragen. Hoewel in beide voorbeelden vergelijkbare redenen aangevoerd zouden kunnen worden voor de sluier (verzet tegen de sjah en de Westerse kulturele kolonisatie in het eerste geval en de ware islamisering van Iran in het tweede) is de concrete *betekenis* die wordt gehecht aan het feit dat Iraanse vrouwen sluiers dragen in beide historische verbanden duidelijk verschillend. In het eerste geval is het dragen van een sluier zowel een oppositioneel als een revolutionair gebaar van de Iraanse vrouwen uit de middenklasse; in het tweede geval gaat het om een dwingende institutionele verordening.²⁶ Op basis van een dergelijke kontekst-specifieke gedifferentieerde analyse kan er een doeltreffende politieke strategie worden ontwikkeld. Het is niet alleen een analytische simplificatie te veronderstellen dat enkel het feit dat vrouwen in een aantal islamitische landen sluiers (moeten) dragen een aanwijzing is voor de universele onderdrukking van vrouwen door ze op grond van hun geslacht af te zonderen, het is ook nogal nutteloos wanneer het aankomt op de ontwikkeling van een oppositionele politieke strategie.

In de *tweede* plaats worden er begrippen gebruikt als reproductie, arbeidsverdeling op basis van geslacht, familie, huwelijk, huishouden, patriarchaat etcetera, zonder dat daarvan de plaatselijke, kulturele en historische kontekst wordt aangegeven. Feministes gebruiken deze begrippen om de ondergeschikte positie van vrouwen te verklaren en gaan er kennelijk vanuit dat ze universeel toepasbaar zijn. Hoe kun je bijvoorbeeld refereren aan de 'arbeidsverdeling op basis van geslacht', wanneer de *inhoud* van dat begrip van situatie tot situatie en van het ene historische moment tot het andere fundamenteel verschilt? Op het meest abstracte nivo is met name het feit dat de toewijzing van taken plaatsvindt op grond van geslacht van grote betekenis; dat is echter iets heel anders dan de *betekenis* of de *waarde* die de inhoud van deze arbeidsverdeling in verschillende verbanden krijgt. In de meeste gevallen heeft de toewijzing van taken op basis van geslacht een ideologische oorzaak. Een stelling als 'in een groot aantal landen over de hele wereld zijn vrouwen voornamelijk werkzaam in dienstverlenende beroepen' is in beschrijvende zin zonder twijfel steekhoudend. Beschrijvenderwijs kan misschien staande worden gehouden dat er in een aantal verschillende landen een soortgelijke arbeidsverdeling op basis van geslacht bestaat (waarbij vrouwen werkzaam zijn in dienstverlenende beroepen zoals de verpleging, sociaal werk etcetera en mannen in andere beroepen). Het begrip 'arbeidsverdeling op basis van geslacht' is echter meer dan een beschrijvende categorie. Het wijst ook op een verschil in de *waarde* die wordt toegekend aan 'mannenwerk' versus 'vrouwenwerk'.

Vaak wordt enkel en alleen het bestaan van een arbeidsverdeling op basis van geslacht gezien als een bewijs voor de onderdrukking van vrouwen in verschillende samenlevingen. Het door elkaar halen van het beschrijvende en het verklarende vermogen van het begrip arbeidsverdeling op basis van geslacht en de inperking van dit begrip zijn daarvan de oorzaak. Voor situaties die oppervlakkig gezien op elkaar lijken kunnen totaal verschillende, historisch specifieke verklaringen bestaan en daarom kunnen ze niet op dezelfde manier worden behandeld.

Zo zou bijvoorbeeld de toename van het aantal huishoudens waar een vrouw aan het hoofd staat in de Amerikaanse middenklasse kunnen worden opgevat als een teken van de zelfstandigheid en de ontwikkeling van vrouwen. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat vrouwen voor het alleenstaande ouderschap hebben *gekozen*. Bovendien neemt het aantal lesbische moeders toe etcetera. In Latijns-Amerika²⁷, waar vrouwen ogenschijnlijk gemakkelijker zelf beslissingen kunnen nemen, doet de recente groei van het aantal huishoudens waar een vrouw aan het hoofd staat, zich echter vooral voor in de armste lagen van de bevolking, die in economische zin over de minste mogelijkheden beschikken om het leven naar eigen keuze in te richten. Voor de toename van dergelijke huishoudens onder zwarte vrouwen en vrouwen van Mexicaanse afkomst in de Verenigde Staten geldt hetzelfde. De positieve correlatie tussen dit verschijnsel en het nivo van de armoede onder gekleurde en blanke Amerikaanse arbeidsters heeft zelfs een naam gekregen: *de feminisering van de armoede*. Er kan dus worden gezegd dat in de Verenigde Staten en Latijns-Amerika het aantal huishoudens waar een vrouw aan het hoofd staat toeneemt. Deze toename is echter evenmin een universele indicator voor de zelfstandigheid van vrouwen als voor de armoede onder vrouwen. De *betekenis* van en de *verklaring* voor die toename moeten klaarblijkelijk precies worden omschreven overeenkomstig de sociaal-historische kontekst.

De arbeidsverdeling op basis van geslacht is meestal geen afdoende verklaring voor de algemeen geldende ondergeschikte positie van vrouwen binnen de actieve bevolking. Of de arbeidsverdeling daadwerkelijk duidt op een onderwaardering van vrouwenwerk, moet worden aangetoond door middel van een analyse van afzonderlijke plaatselijke konteksten. Daarnaast moet de onderwaardering van *vrouwen* eveneens door middel van zorgvuldige analyse worden aangetoond. Met andere woorden, 'arbeidsverdeling' op basis van geslacht en 'vrouwen' zijn geen analytische categorieën die elkaar overlappen. Een begrip als arbeidsverdeling op basis van geslacht is alleen bruikbaar wanneer het voortkomt uit een plaatselijke en binnen een bepaalde kontekst uitgevoerde analyse.²⁸ Wanneer ervan wordt uitgegaan dat een dergelijk concept universeel toepasbaar is, kan de homogenisering van klasse, ras, religie en de materiële dagelijkse praktijk van vrouwen in de Derde Wereld die daarvan het gevolg is, op mondiaal nivo een onjuiste voorstelling van de gemeenschappelijkheid van de onderdrukking, de belangen en de strijd van en tussen vrouwen creëren. Naast zusterschap bestaat er nog steeds racisme, kolonialisme en imperialisme.

Ten slotte verwarren sommige auteurs het gebruik van geslacht als een allesoverstijgende categorie om structuur te brengen in hun analyses met het universele bewijs voor en de konkretisering van deze categorie. Met andere woorden, empirische studies van geslachtsverschillen worden verward met de analytische structuur van cross-kultureel onderzoek. Beverly Browns bespreking van het boek *Nature, Culture and Gender*²⁹ is hiervoor de beste illustratie. Brown oppert dat natuur versus cultuur en vrouwelijk versus mannelijk allesoverstijgende categorieën zijn, waarbinnen lagere categorieën (zoals wild versus tam en biologie versus technologie) een plaats en structuur krijgen. Het zijn universele categorieën in die zin dat ze het geheel van een systeem van beeldvorming organiseren. Deze relatie staat los van de universele verwezenlijking van een willekeurige afzonderlijke categorie. De kern van haar kritiek is niet zozeer dat het boek de mogelijkheid verduidelijkt van het veralgemenen van de gelijkstelling van de allesoverstijgende organisatorische categorieën natuur versus cultuur en vrouwelijk versus mannelijk, maar dat daarin de opvatting wordt gehuldigd dat die gelijkstelling ligt op het nivo van de empirische waarheid, die door middel van veldwerk kan worden onderzocht. Aldus gaat de bruikbaarheid van het paradigma natuur versus cultuur is gelijk aan vrouwelijk versus mannelijk als een universele manier om structuur te geven aan de beeldvorming binnen welke afzonderlijke sociaal-historische kontekst dan ook, verloren. De reducering van de analytische categorieën natuur versus cultuur is gelijk aan vrouwelijk versus mannelijk tot de behoefte om op empirische wijze het bewijs te leveren dat deze categorieën in verschillende kulturen bestaan, geldt hier als basis voor de veronderstelling dat er sprake is van methodologisch universalisme. De verhandelingen over de beeldvorming worden verward met de materiële werkelijkheid en het onderscheid tussen 'Vrouwen' en 'vrouwen' is zoek. Feministische studies over vrouwen in de Derde Wereld waarin dit onderscheid verwatert (interessant is dat dit onderscheid vaak wel aanwezig is in de beeldvorming van Westerse feministes over zichzelf) mondt uiteindelijk uit in de konstruktie van een monolithisch beeld van 'de Vrouwen in de Derde Wereld' doordat de complexe en veranderlijke verhouding tussen de historische materialiteit van deze vrouwen op het nivo van de specifieke onderdrukking en de politieke keuzes aan de ene kant en de algemene manier waarop ze beschrijvenderwijs worden uitgebeeld aan de andere kant, wordt genegeerd.

Samengevat: ik heb drie in feministische (en andere academische) cross-kulturele studies aanwijsbare methodologische zetten besproken waarmee wordt geprobeerd de algemeenheid aan het licht te brengen van de ondergeschikte positie van vrouwen in de samenleving. In de volgende en laatste paragraaf worden de vorige paragrafen samengevoegd in een poging om binnen de kontekst van Westerse feministische publikaties over vrouwen in de Derde Wereld in grote lijnen het politieke effect aan te geven van de gevolgde analytische strategieën. Het is geen pleidooi tegen generalisaties, maar voor zorgvuldige historisch specifieke generalisaties waarin de complexe realiteit doorwerkt. Wanneer bijvoorbeeld Indiase vrouwen met een verschillende achtergrond een politieke eenheid vormen omdat ze zich organiseren tegen het politiegeweld tegen vrouwen,³¹ moet dat geweld worden *geanalyseerd* binnen de kontekst waarbinnen het zich voordoet. Strategische koalities die op zichzelf een oppositionele politieke identiteit konstrueren, zijn gebaseerd op generalisaties en tijdelijke eenheid; de analyse van deze groepsidentiteit kan echter niet plaatsvinden op basis van universalistische ahistorische categorieën.

Het subjekt/de subjekten van macht

Deze laatste paragraaf grijpt terug op een punt dat al eerder aan de orde is geweest, het politieke karakter dat inherent is aan feministische wetenschap. Ik zal hier proberen te verduidelijken dat er, wanneer er sprake is van een in wetenschappelijk opzicht ongelijke verhouding tussen de Eerste en Derde Wereld, een kolonialistische tendens bespeurd kan worden. De negen besproken teksten uit de serie 'Vrouwen in de Derde Wereld' van Zed Press concentreren zich in hun behandeling van de 'status' van vrouwen in verschillende samenlevingen op de volgende gebieden: religie, familie-/verwantschapsstructuur, het juridisch systeem, de arbeidsverdeling op basis van geslacht, onderwijs en, ten slotte, politiek verzet. Deze zijn het onderwerp van een groot aantal Westerse feministische publikaties. In de publikaties van Zed Press ligt de nadruk uiteraard op verschillende aspecten. Zo gaan twee boeken, *Women of Palestine* en *Indian Women in Struggle*³² over de strijdbaarheid van vrouwen en hun politieke betrokkenheid en behandelt *Women in Arab Society*³³ de juridische en religieuze status van Arabische vrouwen en hun status binnen de familie. Daarnaast verschillen de teksten in de gehanteerde wetenschappelijke methode en de mate van zorgvuldigheid waar het gaat om generalisaties.

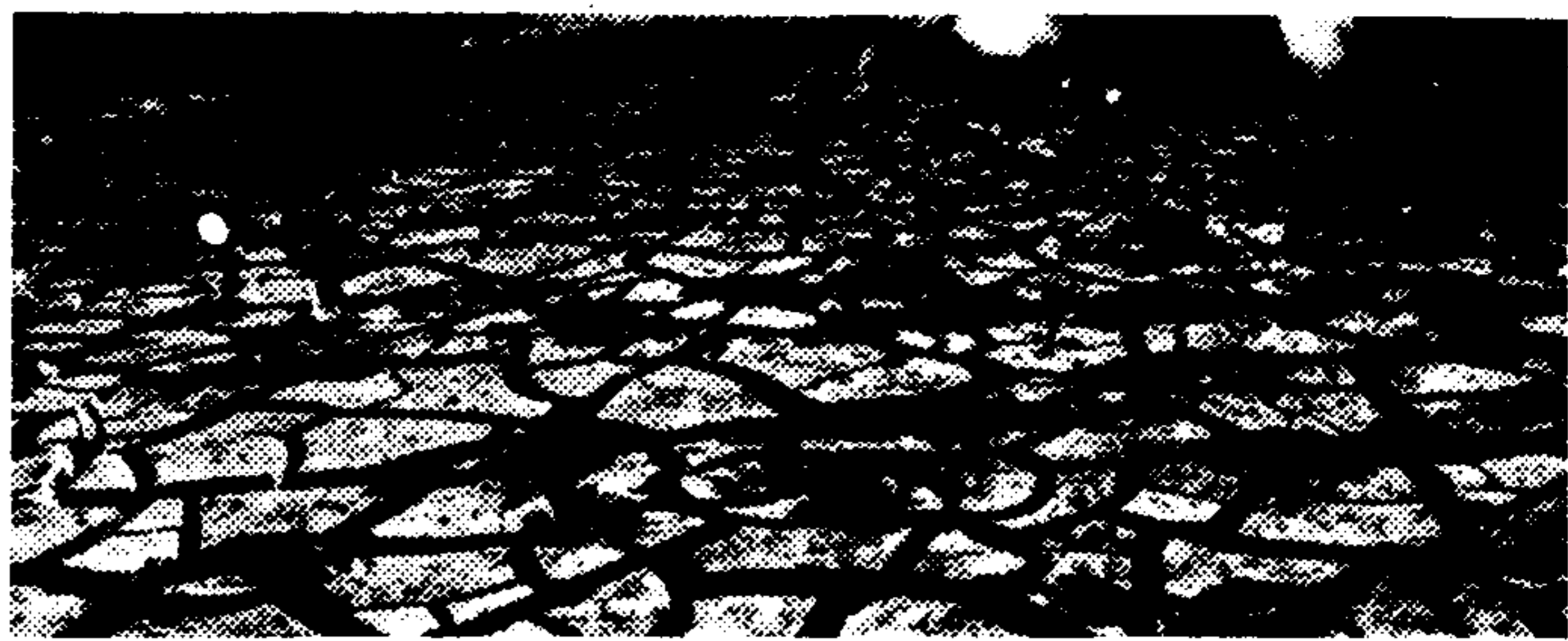
Het is echter interessant te bemerken dat in bijna alle teksten gebruik wordt gemaakt van de analyse-categorie 'vrouwen' op de manier zoals die hierboven is besproken. Voor alle duidelijkheid, deze analytische strategie beperkt zich niet tot de publikaties van Zed Press en is evenmin symptomatisch voor de publikaties van deze uitgeverij in het algemeen. In de teksten die hier onderwerp van discussie zijn wordt echter verondersteld dat de 'vrouwen' binnen de kulturen in kwestie een coherente groepsidentiteit bezitten, die al vast staat voor ze deel gaan uitmaken van sociale verhoudingen. Zo spreekt Omvedt bijvoorbeeld over 'de Indiase Vrouwen' wanneer ze een bepaalde groep vrouwen in de deelstaat Maharashtra bedoelt; Cutrufelli spreekt over 'de Vrouwen van Afrika' en Mince over 'de Arabische Vrouwen', alsof deze groepen vrouwen een of andere duidelijke kulturele verbondenheid hebben die verschilt van die van mannen. Er wordt aangenomen dat de 'status' of 'positie' van vrouwen voor zichzelf spreekt, omdat vrouwen als

een al bestaande groep een *plaats krijgen* binnen economische en juridische structuren en familieverbanden. Maar wanneer vrouwen, los van een context en ongeacht hun klasse of etnische achtergrond worden opgevat als een coherente groep, is het resultaat dat de wereld wordt geformuleerd in binaire, dichotomische termen. Vrouwen staan dan altijd tegenover mannen; patriarchaat betekent dan noodzakelijkerwijs mannelijke overheersing en er wordt impliciet vanuit gegaan dat religieuze, juridische en economische structuren en familieverbanden door mannen zijn gemaakt. Zo worden mannen en vrouwen al bestaande, een eenheid vormende bevolkingsgroepen en worden dominantie en uitbuitingsverhoudingen eveneens geponereerd in termen van gehele gemeenschappen — eenheden die in uitbuitingsverhoudingen treden. Een dergelijke simplistische dichotomie is alleen denkbaar wanneer mannen en vrouwen worden gezien als aparte groepen, die als groep beschikken over *al bestaande* categorieën van ervaring, kennis en belangen.

Wat betekent dit voor de structuur en het functioneren van machtsrelaties? Om voorop te kunnen stellen dat er door klassen en culturen heen een gemeenschappelijkheid bestaat in de strijd van vrouwen in de Derde Wereld tegen een algemeen idee van onderdrukking (in de eerste plaats de groep die aan de macht is, dat wil zeggen mannen) moet men wel uitgaan van iets dat Michel Foucault het juridisch discursief machtsmodel noemt.³⁴ De voornaamste kenmerken daarvan zijn: 'een negatieve verhouding' (grens en ontbreken), een 'volharden in de heerschappij' (die is geformeerd als een binair systeem), 'een cyclus van verboden', de 'logika' van de censuur' en een 'uniformiteit' van het machtsapparaat dat op verschillende nivo's werkzaam is. Het feministisch vertoog over de Derde Wereld dat uitgaat van een homogene categorie — of groep — genaamd 'vrouwen' bedient zich onvermijdelijk van een dergelijk uitgangspunt van *oorzakelijke* machtsverschillen. Machtsrelaties worden gestructureerd in termen van een eenzijdige en ongedifferentieerde machtsbron en een kumulatieve reactie op macht. Tegenstand is een veralgemeniseerd fenomeen dat zich voordoet als een reactie op macht, die, op haar beurt, in handen is van bepaalde groepen mensen. Het belangrijkste probleem van een dergelijke definitie van macht is dat daarmee alle revolutionaire strijd wordt ingeklemd in een binaire structuur — het hebben van macht versus het machteloos zijn. Vrouwen zijn machteloze eenheidsgroepen. Wanneer de strijd voor een rechtvaardige samenleving voor vrouwen als *groep* wordt begrepen in termen van een verschuiving van machteloos naar machtig, en dat houdt het feministisch vertoog dat het onderscheid in sekse ordent in termen van een splitsing tussen de seksen in, dan zou de nieuwe samenleving kwa structuur identiek zijn aan de bestaande organisatie van machtsrelaties. Het zou gaan om een simpele *omkering* van wat er is. Wanneer dominantie- en uitbuitingsverhoudingen worden gedefinieerd in termen van binaire verdelingen — groepen die overheersen en groepen die overheerst worden — impliceert dit zeker dat de toegang van vrouwen als groep tot macht voldoende is om de bestaande organisatie van deze verhoudingen af te breken? Maar vrouwen zijn als groep geenszins superieur of onfeilbaar. De kern van het probleem ligt in die allereerste veronderstelling dat vrouwen een homogene groep of categorie vormen ('de onderdrukten'), een binnen het Westerse radikale en liberale feminisme gangbare veronderstelling.

Wat gebeurt er wanneer deze veronderstelling wordt geplaatst binnen de context van Westerse feministes die schrijven over vrouwen in de Derde Wereld? Op dit punt is er volgens mij sprake van een kolonialistische tendens. Wanneer we de beeldvorming van vrouwen in de Derde Wereld vergelijken met wat ik eerder het beeld dat Westerse feministes van zichzelf hebben heb genoemd, zien we hoe alleen de Westerse feministes het 'ware subjekt' worden van deze alternatieve geschiedschrijving. Vrouwen in de Derde Wereld ontstijgen daarentegen nooit hun zwak makende algemene hoedanigheid van 'objekt' zijn.

Radikale feministische veronderstellingen kunnen misschien in bepaalde gevallen (weliswaar inadekwaat) een licht werpen op de autonomie van vrouwenstrijd in het Westen. Wanneer het concept dat vrouwen een homogene categorie vormen wordt toegepast op vrouwen in de Derde Wereld vindt er echter een kolonisering en toeëigening plaats van de pluraliteit van de verschillende groepen vrouwen die gelijktijdig deel uitmaken van sociale klassen en etnische structuren; hierdoor worden deze vrouwen uiteindelijk beroofd van hun historische en politieke *macht*. Veel auteurs van Zed Press die goed onderlegd zijn in de elementaire analytische strategieën van het traditioneel marxisme, maken van vrouwen een 'eenheid' door 'vrouwenactiviteiten' als voornaamste theoretische determinant te vervangen door 'arbeid'. Opnieuw wordt van vrouwen een coherente groep gemaakt, niet op basis van hun 'natuurlijke' kwaliteit, maar op basis van de sociologische 'eenheid' van hun rol binnen de huishoudelijke produktie en de loonarbeid.³⁶ Met andere woorden, door aan te nemen dat vrouwen een coherente en al bestaande groep vormen die een plaats krijgt binnen verwantschapsstructuren en juridische en andere verbanden, definieert het Westers feministisch vertoog vrouwen in de Derde Wereld als subjecten die *buiten* sociale verhoudingen staan, terwijl het zou moeten onderzoeken op welke manier vrouwen juist *door* deze structuren en verbanden tot vrouwen worden gemaakt.

Juridische, economische en religieuze structuren en familieverbanden worden gepresenteerd als verschijnselen die naar Westerse maatstaven beoordeeld moeten worden. Hier gaat een etnocentrische universaliteit mee spelen. Wanneer deze structuren en verbanden worden omschreven als 'onderontwikkeld' of 'ontwikkeld' en vrouwen daarbinnen worden geplaatst, levert dit een impliciet beeld op van de 'gemiddelde vrouw in de Derde Wereld'. De (impliciet Westerse) 'onderdrukte vrouw' wordt getransformeerd in de 'onderdrukte vrouw in de Derde Wereld'. De categorie 'onderdrukte vrouwen' komt tot stand door de aandacht exclusief te richten op het verschil in geslacht. Als het gaat om de categorie 'onderdrukte vrouwen in de Derde Wereld' komt er nog een extra kenmerk bij — 'de Derde Wereld differentie'. De 'Derde Wereld differentie' houdt een paternalistische houding ten opzichte van vrouwen in.³⁷ Aangezien de discussies over de onderwerpen die ik eerder heb genoemd (verwantschap, onderwijs, religie etcetera) worden gevoerd binnen de context van de relatieve 'onderontwikkeling' van de Derde Wereld (een onverdedigbare verwarring van het begrip ontwikkeling en de weg die het Westen voor zijn ontwikkeling heeft gevolgd, en bovendien een ontkenning van de eenzijdige machtsverhouding tussen de Eerste en Derde Wereld), worden vrouwen in de Derde Wereld als een groep of categorie automatisch en noodzakelijkerwijs gedefinieerd als zijnde: religieus (lees: 'niet progressief'), gericht op de familie (lees: 'traditioneel'), in juridisch opzicht ondergeschikt (lees: 'ze-zijn-zich-nog-steeds-niet-bewust-van-hun-rechten'), analfabeet (lees: 'onwetend'), aan huis gebonden (lees: 'achtergebleven') en soms revolutionair (lees: 'hun-land-is-in-staat-van-oorlog; ze-moeten-vechten'). Zo komt de Derde Wereld differentie tot stand.

Wanneer de categorie 'seksueel onderdrukte vrouwen' een plaats wordt gegeven binnen bepaalde systemen in de Derde Wereld die worden gemeten naar maatstaven die zijn getekend door Eurocentrische veronderstellingen, worden vrouwen in de Derde Wereld voor ze deel gaan uitmaken van sociale verhoudingen niet alleen op een bepaalde manier gedefinieerd. Dit versterkt echter eveneens de veronderstelling dat mensen in de Derde Wereld zich gewoon niet in dezelfde mate hebben ontwikkeld als mensen in het Westen, omdat er geen verband wordt gelegd met verschuivingen in macht tussen de Eerste en Derde Wereld. Door ervaringen van verschillende groepen vrouwen te homogeniseren en te systematiseren, maakt deze feministische analysemethode alle ervaringen die marginaal of uitdrukking van verzet zijn, onzichtbaar.³⁸

Het zegt veel dat er in de door mij besproken serie van Zed Press nergens aandacht wordt besteed aan lesbische politiek of de politiek van marginale etnische en religieuze organisaties binnen groepen van vrouwen in de Derde Wereld. Verzet is bijgevolg alleen een kumulatieve reactie, niet iets dat inherent is aan de uitoefening van macht. Wanneer macht, zoals Michel Foucault stelt, inderdaad alleen maar begrepen kan worden binnen de context van verzet,³⁹ dan is deze verkeerde opvatting van macht zowel in analytische als strategische zin problematisch. Ze beperkt de theoretische analyse en versterkt het Westerse cultureel imperialisme. Binnen de context van het machtsverwicht tussen de Eerste en Derde Wereld produceren feministische analyses die meewerken aan de hegemonie van de superioriteitsgedachte van het Westen en deze bevestigen, namelijk een korresponderend stelsel van universele beelden van 'de vrouw in de Derde Wereld', beelden als de gesluierde vrouw, de machtige moeder, de kuise maagd, de gehoorzame echtgenote, etcetera. Deze beelden bestaan in hun universele ahistorische glorie en zetten een kolonialistisch vertoog in gang dat een hele specifieke macht uitoefent op de definiëring, codering en handhaving van de verhouding tussen de Eerste en Derde Wereld.

Al eerder is gewezen op het verschil tussen het beeld dat Westerse feministes van zichzelf geven en hun beeldvorming van vrouwen in de Derde Wereld. Universele beelden van 'de vrouw in de Derde Wereld', beelden die tot stand komen door een samenvoeging van de 'Derde Wereld differentie' en de 'seksuele differentie', berusten op de veronderstelling dat Westerse vrouwen niet religieus zijn, zijn bevrijd en hun leven in eigen hand hebben. Wat niet wil zeggen dat dat inderdaad het geval is. Ik doel op een *discursief* zelfbeeld, dat niet overeen hoeft te komen met de materiële realiteit. Zou het daarmee wel overeenstemmen, dan zou feministische strijd in het Westen niet meer nodig zijn. De 'Derde Wereld' kan ook alleen maar onderontwikkeld en economisch afhankelijk worden genoemd vanuit het opzicht van de voorgrond van het Westen. Zonder het alles bepalende betoog dat de Derde Wereld creëert, zou er geen (enkelvoudige en geprivilegerde) Eerste Wereld bestaan. Zonder de 'vrouw in de Derde Wereld' zou het boven geschetste zelfbeeld van Westerse vrouwen twijfelachtig zijn. Ik bedoel in feite te zeggen dat het een het ander mogelijk maakt en bevestigt. Het wordt tijd dat we uitstijgen boven het ideologische kader waarbinnen zelfs Marx opmerkte: ze kunnen zichzelf niet vertegenwoordigen, ze moeten vertegenwoordigd worden.

★ Noten

1. Dit punt heb ik in detail besproken in een kritiek op Robin Morgans interpretatie van 'vrouwengeschiedenis' in haar inleiding tot *Sisterhood is Global: The International Women's Movement Anthology*, 1984. Zie: Mohanty, 1987, blz. 30-44.
2. Mijn analyse in deze paragraaf is beïnvloed door Felicity Eldholm, Olivia Harris en de uitstekende besprekingen van Kate Young (Eldholm, Harris en Young, 1977). Zij onderzoeken het gebruik van de concepten 'reproductie' en 'arbeidsverdeling op basis van geslacht' in antropologische studies over vrouwen en wijzen erop dat universele proposities die inherent zijn aan het gebruik van deze categorieën bij de bepaling van de 'positie van vrouwen' bijna niet zijn te vermijden.
3. Termen als 'Derde' en 'Eerste' Wereld zijn problematisch omdat ze een al te eenvoudige voorstelling geven van de overeenkomsten tussen en onder de landen die die naam dragen en impliciet de bestaande economische, culturele en ideologische hiërarchieën versterken. Desondanks gebruik ik de term 'Derde Wereld' omdat er momenteel niets anders voorhanden is. De aanhalingstekens zijn, ook als ze er niet staan, bedoeld om het kritisch gebruik van de term aan te geven.
4. Valerie Amos en Prathibha Parmar, 1984.
5. Een ander voorbeeld van dit soort analyses is *Gyn/Ecology* van Mary Daly. Dalys veronderstelling dat vrouwen als groep in seksueel opzicht tot slachtoffer zijn gemaakt, leidt tot de problematische vergelijking van de houding ten opzichte van heksen en genezers in het Westen, het inbinden van voeten in China en de verminking van vrouwelijke geslachtsorganen in Afrika. Volgens Daly vormen vrouwen in Europa, China en Afrika als slachtoffer van mannelijk geweld een homogene groep. Met deze veronderstelling blijft er niet alleen niets over van de specifieke historische realiteit waaruit praktijken als heksenjacht en genitale verminking voortkomen en waardoor ze worden bestendigd, maar verdwijnen ook de verschillen, de complexiteit en de heterogeniteit in het leven van bijvoorbeeld Afrikaanse vrouwen uit verschillende klassen en landen en met een verschillende religieuze achtergrond. Audre Lorde wijst erop dat vrouwen in Afrika een lange traditie kennen als genezers en godinnen en dat dat hen misschien meer samenbindt dan hun status als slachtoffer. Daly en Lorde vallen beiden ten prooi aan universalistische veronderstellingen over 'Afrikaanse vrouwen' (zowel in positieve als negatieve zin). Belangrijker is dat er onder vrouwen in Afrika een complex en historisch scala bestaat van machtsverschillen, gemeenschappelijkheden en verzet dat van hun 'subjekten' van hun eigen politiek maakt. Zie: Daly, 1978, blz. 107-312, en: Lorde in Moraga en Anzaldúa, 1983.
6. Fran Hosken, 1981.
7. Zie: Eldholm, Harris en Young, 1977. Zij maken duidelijk waarom niet moet worden aangenomen dat mannelijk geweld een universeel feit is, maar dat theorieën over dit geweld ontwikkeld moeten worden binnen specifieke maatschappelijke structuren.
8. Beverly Lindsay, 1983.
9. Maria Rosa Cutrufelli, 1983, blz. 13.
10. Cutrufelli, 1983, blz. 33.
11. De serie 'Vrouwen in de Derde Wereld' van Zed Press is uniek. Ik heb haar uitgekozen omdat ze de enige actuele serie is die ik heb kunnen vinden waarin 'vrouwen in de Derde Wereld' als een gerechtvaardigd en afzonderlijk onderwerp van studie en onderzoek wordt beschouwd. Sinds de eerste versie van dit artikel, 1985, is er in deze serie een groot aantal nieuwe titels verschenen. Ik veronderstel dat Zed Press inmiddels een bijzondere positie inneemt in de verspreiding en totstandkoming van verhandelingen over vrouwen in de Derde Wereld. Een aantal boeken uit deze serie, vooral die waarin de verzetstrijd van vrouwen wordt behandeld, is uitstekend. Daarnaast publiceert Zed Press progressieve, feministische, anti-racistische en anti-imperialistische teksten. Een aantal door feministische sociologes, antropologes en journalistes geschreven teksten is echter symptomatisch voor het soort Westerse feministische studies over vrouwen in de Derde Wereld dat me met zorg vervult. De analyse van een paar van deze teksten kan dienen als een representatieve ingang tot het betoog dat ik probeer te plaatsen en te definiëren. Het betreft een interne kritiek: ik verwacht en vraag gewoon meer van deze serie. Het hoeft geen betoog dat progressieve uitgeverijen ook hun eigen signatuur hebben.
12. Cutrufelli, 1983, blz. 43.
13. Cowie, 1978, blz. 49-63.
14. Mincos, 1980, met name blz. 23.
15. Modares, 1981, blz. 62-82.
16. Jeffery, 1981, blz. 63.
17. Lazreg, 1988, blz. 87.
18. Zie ook: Wellesley Editorial Committee, red., *Women and National Development: The Complexities of Change*, Chicago, University of Chicago Press, 1977, en *Signs*, Special Issue, Development and the Sexual Division of Labor, 7.2, winter 1981. Een goede inleiding op onderwerpen betreffende vrouwen en ontwikkeling: ISIS, *Women and Development: A Resource Guide for Organization and Action*, Philadelphia, New Society Publishers, 1984. Zie voor een politieke bespreking van feminisme en ontwikkeling en de belangen van arme vrouwen in de Derde Wereld: Sen en Grown, 1987.
19. Huston, 1979, blz. 115.
20. Maria Mies, 1982.
21. Maria Mies, 1982, blz. 157.
22. Zie de essays van Vanessa Maher, Diane Elson en Ruth Pearson en Maïla Stevens in Young, Walkowitz en McCullagh, 1981, en essays van Vivian Mota en Michelle Mattelart in: Nash en Safa, 1980. Zie voor voorbeelden van uitstekende en zelfbewuste feministische studies over vrouwen binnen de eigen historische en geografische lokatie: Lazreg, 1988, over Algerijnse vrouwen, Gayatri Chakravorty Spivak, A Literary Representation of the Subaltern, A Women's Text from the Third World, in Spivak, 1987, en het essay van Lata Mani, Contentious Traditions: The Debate on Sati in Colonial India, *Cultural Critique*, nr. 7, herfst 1987, blz. 119-156.
23. Deardon, 1975, blz. 4-5.
24. Deardon, 1975, blz. 7 en 10.
25. Hosken, 1981.
26. Zie voor een gedetailleerde bespreking van deze voorbeelden: Tabari, 1980.
27. Olivia Harris in Harris, 1983, blz. 4-7. Minority Rights Group Reports van Deardon, 1975 en Jahan, 1980.
28. Zie voor een uitstekende bespreking hiervan: Eldholm, Harris en Young, 1977.
29. Brown, 1983.
30. Voor een bespreking van dit aspect van de strijd van Indiase vrouwen, zie Kishwar en Vanita, 1984.
31. Lijst van publikaties van Zed Press: Patricia Jeffery, *Frogs in a Well: Indian Women in Purdah*, 1979; Latin American and Caribbean Women's Collective, *Slaves of Slaves: The Challenge of Latin American Women*, 1980; Gale Omvedt, *We Shall Smash this Prison: Indian Women in Struggle*, 1980; Juliette Mincos, *The House of Obedience: Women in Arab Society*, 1980; Bobby Siu, *Women of China: Imperialism and Women's Resistance 1900-1949*, 1981; Ingela Bendt en James Downing, *We Shall Return: Women of Palestine*, 1982; Maria Rosa Cutrufelli, *Women of Africa: Roots of Oppression*, 1983; Maria Mies, *The Lace Makers of Narsapur: Indian Housewives Produce for the World Market*, 1983; Miranda Davis, red., *Third World/Second Sex: Women's Struggles and National Liberation*, 1983.
32. Bendt en Downing, 1982, en Omvedt, 1980.
33. Mincos, 1980.
34. Foucault, 1980.
35. Zie voor een bondige bespreking van radikaal en liberaal feminisme: Eisenstein, 1983 en Eisenstein, 1981.
36. Zie: Haraway, 1985, blz. 65-108, vooral blz. 76.
37. Amos en Parmar beschrijven de culturele stereotypen in het Euro-Amerikaanse gedachtegoed: 'Het is het beeld van de passieve Aziatische vrouw die onderworpen is aan de onderdrukkende praktijk van de Aziatische familie. De nadruk ligt op de "hulp" die men de Aziatische vrouw wil bieden om zich van hun rol te kunnen bevrijden. Of de sterke, dominante Afro-Caribische vrouw die ondanks haar "kracht" wordt uitgebuit door het "seksisme", dat wordt beschouwd als kenmerk van de verhoudingen tussen Caribische mannen en vrouwen. Deze beelden illustreren de mate waarin het paternalisme een essentieel onderdeel is van het feministisch denken dat bovengenoemde stereotypen draagt. Dit paternalisme kan er toe leiden dat Euro-Amerikaanse feministes de prioriteiten stellen voor gekleurde vrouwen.'
38. Het theoretisch analyseren van ervaring bespreek ik in: *Feminist Encounters*, 1987, en in een essay dat ik samen met Biddy Martin heb geschreven, 1986.
39. Dit is een van de centrale thema's van Foucault in zijn herdefiniëring van de strategie en de werking van machtsnetwerken. Zie: Foucault, 1978 en 1980.

★ Literatuur

- Abdel-Malek, Anouar, *Social Dialectics: Nation and Revolution*, Albany, State University of New York Press, 1981.
- Amin, Samir, *Imperialism and Unequal Development*, New York, Monthly Review Press, 1977.
- Amos, Valerie en Parmar, Prathiba, 'Challenging Imperial Feminism', *Feminist Review*, nr. 17, 1984.
- Baran, Paul A., *The Political Economy of Growth*, New York, Monthly Review Press, 1962.
- Berg, Elizabeth, 'The Third Woman', *Diacritics*, Summer, 1982.
- Bhabha, Homi, 'The Other Question - The Stereotype and Colonial Discourse', *Screen* 24:6, 1983.
- Boserup, Ester, *Women's Role in Economic Development*, New York, St. Martin's Press; Londen, Allen & Unwin, 1970.
- Brown, Beverly, 'Displacing the Difference - Review, Nature, Culture and Gender', *m/f*, nr. 8, 1983.
- Cixous, Hélène, 'The Laugh of the Medusa', in: Marks and De Courtivron, 1981.
- Cowie, Elizabeth, 'Woman as Sign', *m/f*, nr. 1, 1978.
- Curtufelli, Maria Rosa, *Women of Africa: Roots of Oppression*, Londen, Zed Press, 1983.
- Daly, Mary, *Gyn/Ecology: The Metaethics of Radical Feminism*, Boston, Beacon Press, 1978.
- De Lauretis, Teresa, *Alice Doesn't: Feminism, Semiotics, Cinema*, Bloomington, Indiana University Press, 1986.
- Deardon, Ann, red., *Arab Women*, Londen, Minority Rights Group Report nr. 27, 1975.
- Deleuze, Giles en Guattari, Felix, *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia*, New York, Viking, 1977.
- Derrida, Jacques, *Of Grammatology*, Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1974.
- Eisenstein, Hester, *Contemporary Feminist Thought*, Boston, G.K. Hall & Co., 1983.
- Eisenstein, Zillah, *The Radical Future of Liberal Feminism*, New York, Longman, 1981.
- Eldholm, Felicity, Olivia Harris en Kate Young, 'Conceptualising Women', *Critique of Anthropology*, 'Women's Issue' nr. 3, 1977.
- Foucault, Michel, *History of Sexuality Volume One*, New York, Random House, 1978.
- Foucault, Michel, *Power/Knowledge*, New York, Pantheon, 1980.
- Gunder-Frank, Andre, *Capitalism and Underdevelopment in Latin America*, New York, Monthly Review Press, 1967.
- Haraway, Donna, 'A Manifesto for Cyborgs: Science, Technology and Socialist Feminism in the 1980s', *Socialist Review*, nr. 80, 1985.
- Harris, Olivia, 'Latin American Women - An Overview', in: Harris, 1983.
- Harris, Olivia, red., *Latin American Women*, Londen: Minority Rights Group Report nr. 57, 1983.
- Hosken, Fran, 'Female Genital Mutilation and Human Rights', *Feminist Issues*, 1:3, 1981.
- Huston, Perdita, *Third World Women Speak Out*, New York, Praeger, 1979.
- Irigaray, Luce, 'This Sex Which is Not One' and 'When the Goods Get Together', in: Marks en De Courtivron, 1981.
- Jahan, Rounaq, red., *Women in Asia*, Londen, Minority Rights Group Report, nr. 45, 1980.
- Jeffery, Patricia, *Frogs in a Well: Indian Women in Purdah*, Londen, Zed Press, 1979.
- Joseph, Gloria en Jill Lewis, *Common Differences: Conflicts in Black and White Feminist Perspectives*, Boston, Beacon Press, 1981.
- Kishwar, Madhu en Ruth Vanita, *In Search of Answers. Indian Women's Voices from Manushi*, Londen, Zed Press, 1984.
- Kristeva, Julia, *Desire in Language*, New York, Columbia University Press, 1980.
- Lazreg, Marnia, 'Feminism and Difference: The Perils of Writing as a Woman on Women in Algeria', *Feminist Issues*, 14:1, 1988.
- Lindsay, Beverly, red., *Comparative Perspectives of Third World Women: The Impact of Race, Sex and Class*, New York, Praeger, 1983.
- Lorde, Audre, 'An Open Letter to Mary Daly', in: Moraga en Anzaldúa, 1983.
- Marks, Elaine en Isobel De Courtivron, red., *New French Feminisms*, New York, Schocken Books, 1981.
- Mies, Maria, *The Lace Makers of Narsapur: Indian Housewives Produce for the World Market*, Londen, Zed Press, 1982.
- Mincos, Juliette, *The House of Obedience: Women in Arab Society*, Londen, Zed Press, 1980.
- Modares, Mina, 'Women and Shi'ism in Iran', *m/f*, nrs. 5 en 6, 1981.
- Mohanty, Chandra en Biddy Martin, 'Feminist Politics: What's Home Got to Do With It?', in: De Lauretis, 1986.
- Mohanty, Chandra, 'Feminist Encounters: Locating the Politics of Experience', *Copyright*, 1, 'Fin de Siecle 2000', 1987.
- Moraga, Cherríe en Gloria Anzaldúa, red., *This Bridge Called My Back: Writings to Radical Women of Color*, New York, Kitchen Table Press, 1983.
- Moraga, Cherríe, *Loving in the War Years*, Boston, South End Press, 1984.
- Morgan, Robin, red., *Sisterhood is Global: The International Women's Movement Anthology*, New York, Anchor Press/Doubleday; Harmondsworth, Penguin, 1984.
- Nash, June en Helen I. Safa, red., *Sex and Class in Latin America: Women's Perspectives on Politics, Economics and the Family in the Third World*, Massachusetts, Bergin & Garvey, 1980.
- Rozaldó, M.Z., 'The Use and Abuse of Anthropology: Reflections on Feminism and Cross-Cultural Understanding', *Signs*, 5:3, 1980.
- Said, Edward, *Orientalism*, New York, Random House, 1978.
- Sen, Sita en Caren Grown, *Development Crises and Alternative Visions: Third World Women's Perspectives*, New York, Monthly Review Press, 1987.
- Smith, Barbara, red., *Home Girls: A Black Feminist Anthology*, New York, Kitchen Table Press, 1983.
- Spanos, William V., 'Boundary 2 and the Polity of Interest: Humanism, the "Center Elsewhere", and Power', *Boundary 2*, Vol. XII, nr. 3/Vol. XIII, nr. 1, lente/herfst, 1984.
- Spivak, Gayatri Chakravorty, *In Other Worlds: Essays in Cultural Politics*, Londen and New York, Methuen, 1987.
- Strathern, Marilyn en Carol McGormack, red., *Nature, Culture and Gender*, Cambridge, Cambridge University Press, 1980.
- Tabari, Azar, 'The Enigma of the Veiled Iranian Women', *Feminist Review*, nr. 5, 1980.
- Tinker, Irene en Michelle Bo Bransen, red., *Women and World Development*, Washington D.C., Overseas Development Council, 1972.
- Young, Kate, Carol Walkowitz en Roslyn McCullagh, red., *Of Marriage and the Market: Women's Subordination in International Perspective*, Londen, CSE Bookse, 1981.

KORTE BERICHTEN

TRANSNATIONALE BIJEENKOMST AUTONOMEN

De actuele veranderingen in de wereld kondigen een decennium vol mogelijkheden aan.

'Het socialistiese kamp' is met een enorme explosie opgeblazen. Deze dictaturen zijn omvergeworpen door opstanden waaruit honger naar vrijheid en naar een lang geweigerde autonomie blijkt. Maar houden deze omwentelingen op bij de Brandenburgse Poort met de ontmaskering van het werkelijke socialisme?

Ook in de vrije wereld gaan bij het tegenstrijdige proces van op gang gebrachte veranderingen tekens uit die weliswaar minder spectaculair zijn maar evenzo veelbelovend en in staat zijn om het idee te ontcrachten dat wij in de best mogelijke wereld zouden leven.

Een complex web van rebellie begint te ontstaan waardoor sociale rollen en verhoudingen als ook instituties ter discussie worden gesteld, onze verhouding tot het milieu en de biosfeer opnieuw wordt gedefinieerd en stelling wordt genomen tegen de gevestigde kennis en macht. In Italië en Frankrijk wordt door werknemers strijd gevoerd tegen bezuinigingen, vastgeroeste hiërarchieën en het mechanisme van salaris-onderhandelingen. In de Verenigde Staten en Italië ageren vrouwen tegen het tegenoffensief van de 'moral majority's'. In Duitsland en elders wordt de vernietigende rationaliteit van het industriële systeem onder vuur genomen. Bijna overal wordt de crisis waarin de politieke representatie zich bevindt vergroot.

Al deze bewegingen vormen ook een antwoord op de manier waarop - ook al gebeurt dat in democratische vorm - hun autonomie ontkend wordt.

De handhavers van de ver van veilig gevestigde orde doen snel een beroep op de overwinning van de democratie en het 'einde van de geschiedenis'. Wij staan hier dus tegenover een echt ideologisch offensief dat zich ten doel stelt elk sociaal antagonisme af te slaan door de cultus van consensus.

Maar wij staan niet aan het einde van de geschiedenis. Integendeel, deze tijd is er een van historische vernieuwingen vol subversieve mogelijkheden die kunnen leiden tot een nieuwe koers, gebaseerd op de tegenstelling tussen democratie en autonomie, tussen een systeem van inperking en de ontplooiing van singulariteiten.

Wil deze nieuwe koers ingang kunnen vinden, dan brengt dit een aantal consequenties met zich mee: er moeten ideeën en praktijken worden geïnitieerd die overeenstemmen met de nieuwe situatie; een subversieve transnationale beweging zal gedefinieerd moeten worden als een meervoudig uitdrukkingsmiddel van een autonome identiteit; er dienen netwerken en gelegenheden voor

dialogoog en actie te worden gecreëerd, waarbij voorbij zal moeten worden gegaan aan de huidige vormen van verdeling en verspreiding van onze kracht. Dit is het projekt waaraan wij willen meewerken.

Een eerste stap in die richting kan bestaan uit het organiseren op 1 mei 1990 in Parijs van een transnationale Autonomebijeenkomst, een breedschalig openbaar initiatief met een internationale strekking. Want de vijand verspreidt zijn macht steeds verder in de wereld, met versterking van zijn oudste bastions: Europa, om er een te noemen, wordt momenteel veranderd in één economisch, politiek, justitieel en politieel geheel ondanks ons en tegen ons.

De situatie opnemen is de eerste doelstelling van deze ontmoeting. Door wie wordt tegenwoordig een nieuwe verhouding tot de sociale praktijk en verandering uitgedragen? Wat zijn de implicaties van de huidige sociale en economische veranderingen voor de radicale kritiek? Welke plaats neemt het ecologische vraagstuk in binnen de algemene kritiek op de kapitalistische produktie en samenleving? Op welke manier kunnen deze aspecten door ons worden gebruikt om de crisis-situaties in het oosten en het westen te decoderen op een positieve manier, in het perspectief van een radicale oppositie tegen de democratie en het officiële socialisme? Deze vragen behoeven allemaal een antwoord. Maar wij willen echter niet als salon-ideologen een discussie opzetten. Daarom vinden wij het van belang om onze aanwezigheid op een praktische manier te tonen (manifestaties, concerten, samenkomsten) waardoor contact en confrontatie tussen mensen van verschillende praktijken en initiatieven kunnen worden gestimuleerd.

De voorlopige opzet van de bijeenkomst (van 28 april tot 1 mei) is als volgt:

- een autonomen-manifestatie, met muziek, in de traditionele 1 mei stoet, als teken van een alternatieve kracht in al zijn diversiteit.
 - een serie vergaderingen-debatten over verschillende thema's: politiekritiek, het autonomenproject; ecologie, de crisis van de kapitalistische maatschappij, arbeidskritiek; het einde van het officiële communisme, de democratie voorbij, sociale tegencentra- en culturen.
 - een concert om vrijelijk uiting te kunnen geven aan andere subjectiviteitsvormen.
- Verder kunnen er activiteiten worden gepland voor de toekomst (fora, exposities, films), afhankelijk van wat door verschillende participanten zal worden ingebracht. Om deze bijeenkomsten te concretiseren en een werkelijk moment van confrontatie en overeenstemming te

kunnen vormen, hebben we een tamelijk korte termijn (de komende weken) gesteld om na te gaan welke groepen en personen uit de verschillende landen geïnteresseerd zijn. Het spreekt eigenlijk vanzelf dat alleen een collectieve, grote betrokkenheid het succes van een transnationale ontmoeting kan garanderen. Alle groepen en personen die deze brief ontvangen worden hierbij van harte uitgenodigd om dit initiatief door te geven en contact op te nemen met het organiserend kollektief.

TRANSNATIONALE BIJEENKOMST-ORGANISEREND COLLECTIEF

(Iris, La lezarde, Contre e.a.)

Adres: La Lezarde, BP 161, 75966

Parijs Cedex 20, Frankrijk

Telefoon: (1) 42.72.04.55 (op zondagen van 16.00 tot 20.00 uur)

OPROEP

Mensen die vanwege "het ontbreken van woonlasten/kosten" op hun uitkering gekort worden (de krakerskorting dus), worden verzocht contact op te nemen met het uitkeringssteunpunt van St. Release Haarlem.

Bedoeling is in ieder geval per pand/woongroep - en minstens per stad - één afgevaardigde te hebben zodat we nu eens landelijk kunnen proberen een voor ons zo positief mogelijke regeling te treffen.

In het bijzonder verenigingen waarvan mensen nu weer wel (+ per 1 sept. '89) gekort worden worden gevraagd wat van zich te laten horen.

Geef een contact adres of persoon door aan: St. Release/uitkerings-spreekuur, Gasthuisvest 47a tel: 023-313428 (wo. 12.00 - 17.00 uur)

2011 EV Haarlem t.a.v./vragen naar Marcia. Dan bel of schrijf ik je weer terug.

LAS MUCHACHAS

Vrouwendrukkerij Las Muchachas zoekt enthousiaste vrouwen die willen meewerken in de off-set.

We zijn een niet-loonvormend druksterskollektief en drukken vooral voor vrouwen- en actiegroepen.

Heb je ervaring in een drukkerij dan is dat mooi meegenomen, maar ook zonder ervaring ben je welkom.

Je kunt ons bellen op maandag, dinsdag en woensdag van 9 tot 5 uur.

Adres: Fred. Hendrikstraat 111-115 Amsterdam, tel. 020-825807.

KORTE BERICHTEN

OPEN BRIEF AAN DE P.G.G.M.

De PGGM is van plan ons van onze leefruimte beroven. Hierover bestaan een aantal misverstanden, die we bij deze graag uit de wereld willen helpen.

Dat het gekraakte Wolters Noordhoff Complex in Groningen moet wijken voor een sociale instelling als de openbare bibliotheek is een schijnargument. Het te bouwen betonblok maakt slechts deel uit van prestigieuze beleid terwijl de bieb zelf niet eens geld genoeg heeft om haar medewerkers/ers te betalen en het onlangs haar contributie (en boetes) weer eens heeft moeten verhogen. Daarnaast is het de bedoeling dat zo'n 30% van het complex kantoorruimte wordt en is de woonfunctie uit het bestemmingsplan geschrapt.

De PGGM investeert fanatiek in prestigieuze stadsvernieuingsprojecten. In alle grote steden, over de gehele wereld, realiseert de PGGM dure kantoorkolossen, ten koste van woon- en leefruimte.

De PGGM heeft openlijk de keuze gemaakt niet te investeren in sociale woningbouw (daar is niet voldoende aan te verdienen).

Een pensioenfonds lijkt minder erg dan een multinational zoals Shell. Ook dit is een misverstand. De PGGM verdient over de rug van de eigen premie-betalers. De gemeenten bezuinigen steeds meer op welzijnswerk om prestigieuze objecten te betalen. Zo gaat ook de nieuwe bieb direct en indirect ten koste van de gemeentelijke potjes voor welzijnswerk.

Terugkomend op het argument dat het complex een sociale functie (bibliotheek) zou krijgen willen wij nogmaals benadrukken dat het gekraakte complex al een sociale functie heeft. De PGGM heeft ten koste van woon- en leefruimte willen wachten op de meest winstgevende investering.

De kraak stak daar een stokje voor. Ondanks de door de PGGM gestuurde sloop en knokploeg is het pand nu opgeknapt en heeft het talloze sociale functies (die en dat kan zo langzamerhand niet meer van de bieb gezegd worden, niet te duur voor de minima zijn): dagkafé, biebje, infowinkel, platen/kassette winkel, rommelmarkt, kraakspreekuur, volkxkeuken (biologies/vegetaries), vrouwenkafé, concertruimte, oefenruimte, nachtkroeg, fiets/brommer/autowerkplaats, ateliers en natuurlijk logeer- en woonruimtes.

Een laatste misverstand dat wij uit de wereld willen helpen is dat de PGGM zich gedraagt alsof het WNC hen toebehoort. Door de wijze waarop de PGGM met de panden en haar bewoonster/ers omgaat is (sloop en knokploeg) heeft de PGGM elk recht ten aanzien van de panden verspeelt.

Wij eisen:

-Dat de PGGM erkent dat ze hun zgn. eigendomsrechten t.a.v. het WNC verspeelt hebben.

-Alle in opdracht van de PGGM gesloopte vloeren, sanitair, e.d. terug.

Bovenstaande hebben we overgenomen uit de Grachtenkrant (250+). Bovenstaande is de verklaring die uitgegeven is bij de blokkade op 9 april bij het kantoor van de PGGM in Zeist.

SOLIDARITEIT MET W.N.C.

In de nacht voor de verkiezingen, van 20 op 21 maart hebben wij in Nijmegen actie gevoerd uit solidariteit met het WNC te Groningen.

Bij stemhuro's werden anti-PvdA leuzen aangebracht en werden sloten dichtgekit. Zo konden de welstemmers terwijl de deuren met breekijzers opengemaakt moesten worden, nog even nadenken over de keiharde hypocrisie van de PvdA. Over de sloop van oude volkshuizen en de lelijke wangedrochten die daarvoor in de plaats gekomen zijn.

Ons verbaast het niets dat het WNC en haar bewoners-ers de PvdA een doorn in het oog is: ook in Nijmegen regeert de PvdA met harde hand en is er het streven de stad kraakvrij te krijgen. Want het is zo lastig als er iemand zijn/haar bek open-trekt en zich daadwerkelijk probeert te verzetten tegen de uitverkoop van de stad aan spekulanten en ieder ander die met de geldhuidel wappert. Geld schijnt de waarde van mensen en idealen te kunnen betalen. Wij kotsen hierop en zoals de verkiezingsuitslagen inmiddels uitgewezen hebben zijn wij niet de enigen. Tot slot zijn er in Nijmegen bij twee banken de ruiten ingeslagen en kreeg het gemeentehuis een ander kleurtje dmv verfbommen. Stop stadsvernieuwing! Wolters is overal!

KORTE BERICHTEN

BERICHT UIT DE BOLLENSTREEK

De afgelopen 2 jaar hebben wij, gelijk de afgelopen nacht, zo vaak mogelijk actie gevoerd tegen de in deze kon-treiën aanwezige multinationals, in het bijzonder Esso, Akzo (voorheen Sikkens) en Shell. Multinationals zijn het toppunt van kapitalisme, en op de duur ook de enige vorm ervan, een paar dagen geleden fuseerden de ABN en de AMRO bank tot een nog machtiger geheel. Multinationals staan voor ons symbool voor alles wat in de weg staat van ons streven naar een menselijker samenleving, multinationals bestaan bij de gratie van de natuurvernietiging, de mensuitbuiting en de wereldonderdrukking !! De afgelopen tijd is er gefolderd, geklad, geplakt en gesneden. In dit geval niet de bekende slangen maar de plastiëken reclameborden met teksten als "Shell helpt u het milieu en uw portomonnaie te besparen". De arrogantie!

Bovenstaande 'werkvormen' zullen op velen van jullie, lieve lezers en leesters, erg soft overkomen en zeker niet revolutionair. Wij menen echter dat een ieder/iedere groep datgene moet doen waartoe zij zichzelf in staat achten. Elke actie is een continue afweging tussen idealisme en noodzaak aan de ene kant en de mix van mogelijkheden, lef, tijd en geluk aan de andere kant. Ook bij ons is er sprake van ontwikkeling, wij passen er echter voor om te verzuipen in een soort stroomversnelling van bewegings-modes, hoezeer wij ook de kracht van de mollie en het ijzerzaagje onderkennen. De ene actie is niet beter of slechter dan de andere en we hopen dat alle mooie woorden als revolutionair perspectief, frontvorming, anti-imperialistische strijd, autonomie en anti-fascisme heel snel zullen bijdragen tot de totstandkoming van een krachtige revolutionaire beweging voor een vrij en zelfbepaald leven in een wereld zonder gif. Een revolutionaire smeltkroes waarin een ieder haar of zijn bijdrage op haar of zijn manier kan geven. HOU VOL!!

Wij denken dat er meer lieden met bovenstaande 'problematiek', met bovenstaande afweging bezig zijn. Reakties naar de redactie.

AKTIES TEGEN DE TELEGRAAF

Persverklaring

Vannacht (1.4) hebben de Revolutionaire Belhamels in Utrecht 2 agent-schappen van de Telegraaf met anti-racistiese leuzen bespoten en de sloten dichtgelijmd.

Deze actie is een protest tegen het racistiese redaktionele beleid van de Telegraaf. Al vele malen hebben we ons geërgerd aan de tendensieuze berichtgeving in deze krant. De Telegraaf van 31.3 was echter de druppel!

Racistiese partijen hebben bij de gemeenteraadsverkiezingen 15 zetels gehaald. Op veel plaatsen vraagt men zich af waar deze opgang van de CD/CP vandaan komt en wat er tegen gedaan kan worden.

Lubbers wil de buitenlanders harder aanpakken, om zo de CD de wind uit de zeilen te nemen??!!

De Telegraaf maakt het nog bonter. Op blz. 17 van het 31.3-nummer gebruiken zij de uitspraken van Ibrahim Görmez om de racistiese politiek van Janmaat te verdedigen. Wij ontkennen niet dat Görmez dit allemaal heeft gezegd. Maar dat geeft de Telegraaf niet het recht om er een verkapt propaganda-verhaal voor de CD/CP van te maken. Görmez wordt gepresenteerd als "de woordvoerder" van de Turken in Nederland. (Al 26 jaar??) Hoezo woordvoerder? Vele Turken denken daar heel anders over. En sinds wanneer is de directeur van een omroep "de woordvoerder" van een bevolkingsgroep? Marcel van Dam als "woordvoerder van het nederlandse volk" Haha! Görmez zegt dat er in Nederland geen diskriminatie bestaat. Misschien zou hij eens kunnen kijken naar de dagelijkse meldingen van racistiese voorvallen bij de meldpunten in het land. Is hij Kerwin Duynmeyer vergeten? Hij zegt ook: "Niemand durft buitenlanders nu nog op hun fouten te wijzen" omdat mensen bang zouden zijn om van diskriminatie beticht te worden. Oké Görmez, daar zijn wij niet bang voor. Je bent ongelooflijk de fout ingegaan. Je had toch kunnen weten wat de Telegraaf met je verhaal ging doen. Stom! Stom! Stom!!

- STOP DE RACISTIESE BERICHTGEVING IN DE NEDERLANDSE KRANTEN!
- SAMEN VECHTEN VOOR GELIJKE RECHTEN!
- TURKEN KIES JE EIGEN WOORDVOERDERS!
- INTERNATIONALE SOLIDARITEIT!
- MAAK EEN EIND AAN APARTHEID IN ZUID-AFRIKA EN IN NEDERLAND!

Revolutionaire Belhamels

LOOP NAAR DE POMP OP 28 APRIL

Op zaterdag 28 april a.s. kon-sentreert voor het noorden van Nederland de internationale aktiedag tegen shell zich rond de snelweg (A28) Zwolle-Groningen, verschillende anti-apartheidsgroepen gaan deelnemen aan 2 aktiekaravanen, die de 6 Shellpompen die dag met veel picketlines gaan bezoeken. Er wordt hard gewerkt aan erg veel spandoeken, trommelsessies op olievaten, muziekgroepjes, schelpendrem-pels enz. juist nu vinden wij het belangrijk de straat op te gaan en met name de roemruchte A28 om de druk op Shell als een van de steunpilaren van het apartheidsregime op te voeren. Nog steeds worden zwarte mensen door politie en leger in Zuid-Afrika doodgeschoten. nog steeds wast Shell de vette handen in onschuld! Net als Shell hoopt ook de Klerk dat de internationale druk tot desinvestren zo langzamerhand wel tot het verleden behoort. Laat shell 28 april merken dat ze niet tot de orde van de dag over kan gaan. Het eindpunt van de geweldloze spektakelkaravanen zal bij de 2 Shellpompen bij beilen zijn. Zowel de grote karavaan uit Groningen als uit Zwolle wordt daar om 15.00 uur verwacht voor een grootse olievaten-symfonie.

het vertrek van de demonstranten is vanuit Zwolle om 13.00 uur vanaf het Veemarktterrein, en vanuit Groningen ook om 13.00 uur vanaf het Hoofdstation. daar voor wordt in hoogeveen om 12.00 uur verzameld bij de wereldwinkel, in Meppel om 12.00 uur bij het station en ook om 12.00 uur bij de wereldwinkel in Assen. Hoogeveen en meppel gaan vervolgens naar Zwolle, en Assen naar Groningen.

Wij roepen iedereen op aan deze aktiedag deel te nemen en naar Zwolle of Groningen te komen! Kom zoveel mogelijk met eigen auto's en busjes. Persgroep SUZA-Noord

Laatste grote aktievergadering: maandag 23 april om 19.30 uur VIC Steentilstraat 38 Groningen

KORTE BERICHTEN

MAORI-DICHTERES EN VOORVECHTSTER VROUWENRECHTEN NAAR NEDERLAND

Van 19 april tot 11 mei a.s. komt Hinewirangi Kohu, Maori dichteres en oprichtster van het Maori Women Centre in Hamilton, Aotearoa/Nieuw-Zeeland, naar Nederland op uitnodiging van de Werkgroep Inheemse Volken. Hinewirangi Kohu komt in het kader van de campagne "Inheemse Volken, Milieu en Ontwikkeling 1990-1992", waarin de Maori van Aotearoa/Nieuw-Zeeland in 1990 centraal staan. Doel van haar komst is om Nederlandse instellingen op het gebied van cultuur, ontwikkelingssamenwerking, vrouwenwerk en anti-racisme te informeren over de rijke cultuur van de Maori en in het bijzonder de initiatieven van Maori vrouwen. Hinewirangi zal een beroep doen op deze organisaties om met hem ideeën uit te wisselen, zoals dat reeds gebeurt met de Werkgroep Inheemse Volken (WIP). Het Maori Women Centre heeft dit jaar al enig succes geboekt in Nederland: de Wilde ganzen en HVO hebben financiële steun toegezegd voor verdere ontwikkeling van dit vrouwencentrum. Bovendien heeft de NCO de komst van Hinewirangi Kohu medegefinancierd. In tegenstelling tot het heersende beeld komen de Maori in eigen land nauwelijks in aanmerking voor ontwikkelingsgeld, anders dan voor folkloristische initiatieven.

Hinewirangi Kohu zal tijdens haar bezoek aan Nederland ook het laatste nieuws melden betreffende de rechtzaak over land, waarin haar stam, Ngai tamarawaho, is verwickeld. Deze rechtzaak, die tot 15 april a.s. dient in Aotearoa/Nieuw-Zeeland, handelt over het traditionele grondgebied van deze Maori stam in het distrikt Tauranga. Zowel de Maori als de overheid maken er aanspraak op. De Maori hebben in het najaar van 1988 hun claim kracht bijgezet door een bezettingsactie uit te voeren. Daarop zijn ze door de autoriteiten, die bouwplannen hebben voor een commercieel centrum, voor het gerecht gedaagd.

Hinewirangi Kohu

Deze 46-jarige Maori vrouw stond in 1984 aan de basis van het Maori Women Centre in Hamilton. Ze is tevens dichteres. Ze publiceerde de dichtbundels "Broken Heart" (1983) en "Screaming Moko" (1986). Enkele van haar gedichten zijn onlangs in vertaling opgenomen in het boekje "Maori. Overleven en protest", een uitgave van de WIP te Amsterdam.

Maori Women Centre

Het Hamilton Maori's Women's Centre werkt op een breed maatschappelijk

terrein met als prioriteit de opvang van vrouwen en kinderen bij sexueel en ander geweld. de hulpverlening is gebaseerd op maori principes. De whanau (grootfamilie) wordt gezien als belangrijkste structuur binnen de Maori cultuur. het whanau concept is het uitgangspunt van het Centrum, dat wil zeggen dat de familiekring bestaande uit vader, moeder, grootouders, ooms, tantes, neven, nichten, broers en zusters een wezenlijk deel van de hulpverlening vormt.

Naast dit whanau concept speelt een Maori spreekwoord een belangrijke rol: "Er zijn vier hoeken in mijn huis, als er één zwak is, loopt de rest gevaar". Deze vier hoeken zijn het spirituele welzijn, het emotionele en mentale welzijn, het lichamelijke welzijn en het welzijn van familie en kollektief.

deze vier hoeken zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en maken een persoon tot wat die is. daarom richt een belangrijk deel van de hulpverlening zich ook op de whanau. Alleen een gezonde whanau kan de lange-termijn-hulp en begeleiding geven waartoe hulpverlenende instanties niet in staat zijn. De whanau moet bewust gemaakt worden van deze belangrijke rol. Moeilijkheid is dat juist deze 'hoek' van het Maori leven uit balans is door de achtergestelde positie van de Maori.

Er zijn twee doelstellingen die het Maori Women's Centre allereerste nastreeft:

- 1) Het herstellen van de eigenwaarde, waardigheid en trots van Maori vrouwen en hun whanau.
- 2) Het opleiden en begeleiden van de Maori bij het (weer) in eigen handen nemen van hun leven, Dit impliceert dat hun hulpverlening geen a-politieke maar een politieke daad is.

Voerlopig programma

25 april: Ontvangst van de kokers, Papua's en surinaamse dansers, Koningszaal Artis, Amsterdam (vanaf 12.00 u).

5 mei: deelname aan bevrijdingsfestival, Amsterdam. Tegelijk ook bezoek aan Oldebroek, waar een Maori soldaat begraven ligt sinds de Tweede Wereldoorlog.

8 mei: maori-avond in restaurant de Filistijnen, Frederik Hendrikstraat 111-115, Amsterdam (vanaf 19.00 uur).

Nadere informatie, afspraken voor interviews, etc. WIP, tel 020-938625 (Jacques de Koning)

ANTI-MILITARISTIESE 4-DAAGSE

Deze vindt plaats van 17 t/m 20 juli en wordt sinds 1984 georganiseerd door Is Het Hier Oorlog? (IHHO?). De anti-militaristische 4-daagse wordt tegelijkertijd gelopen met de "echte" 4-daagse. Van de "echte" 4-daagse is 1/3 van de deelnemers militair. Daartegen en tegen bewapening in het algemeen wordt met de anti-militaristische 4-daagse geprotesteerd. Centraal staan deze keer militaire oefenterreinen en gebieden die worden geplagd door laagvlieg oefeningen. De anti-militaristische route gaat van Enschede via Arnhem naar Nijmegen. O.m. door ludieke acties wil men onderweg de kwalijke praktijken van de wapenfirma's, kazernes etc. in de omgeving onder de aandacht brengen. De 4e dag wordt met de officiële intocht in Nijmegen meegelopen. Deelname kost f95,-. Meer info: Zwaluwstraat 42, 9101 HG Dokkum. De tocht kost veel geld. Een financiële bijdrage kan je storten op giro 1641428 t.n.v. H.Meijer Groningen, o.v.v. IHHO?

KRAAK IN HEEMSTEDEN

In Heemstede is op 25-3 het pand Herenweg 4 gekraakt met maar liefst 70 mensen van Haarlem tot Denemarken. Het pand stond 1 1/2 jaar leeg en is in bezit van projektontwikkelaar Witkamp. Deze wil het pand slopen en er luxe appartementen neerzetten. Plannen die overigens ook niet goed liggen in de buurt. De kraak/a/k/st/ers zijn momenteel druk aan het opknappen en kunnen veel hulp en materiaal gebruiken. Vooral veel grote ramen. Verder bouw-, opknop- en schoonmaakspullen, olielampen, jerrycans, landbouwplastic etc. Hoe bereik je het pand (wat inmiddels is omgedoopt in "De Rode Eikel" voorheen "Eikenrode"):

- trein naar Haarlem
- bus 50 of 51, uitstappen halte Kadijk

Eenmaal gearriveerd moet je wel zelf op zoek naar een gat in het hek. Het verzoek is om materiaal te verzamelen op centrale plaatsen en dit door te bellen naa Groinx/Voku 020-121484.

KORTE BERICHTEN

NETWERK UITKERINGSGERECHTIGDEN INFO/DISKUSSIE-AVOND DEN BOSCH

"Het systeem waarin we leven voldoet niet aan de basisbehoeften van de mens. Integendeel: de meeste mensen leven in geestelijke en/of financiële armoede. Uitbuiting en individualisme overheersen, ten koste van mens, dier en natuur. De maatschappelijke verhoudingen zijn daarom fundamenteel fout en moeten dan ook radikaal gewijzigd worden".

Bovenstaande tekst is uit de informatiemap van het N.U. en geeft meteen aan waar deze groep voor staat.

Het N.U. is enige tijd geleden opgericht als resultaat van actieervaringen op uitkeringsgebied van de laatste jaren.

Na de uitkeringsstrijd die in Nederland oplaaide met het aankondigen van de voordeurdelerskorting in 1985, groeide bij de aktievoerdersters het besef dat het geen zin had om steeds maar weer achter de maatregelen van de overheid aan te rennen en van aktie naar aktie te hollen. Besloten werd om een landelijk overleg op te richten waar aktiepraktijk en theorie hand in hand zouden gaan en dat aktie gevoerd zou worden op door het N.U. zelf gekozen tijdstippen. (Dus niet uitgelokt door dreigende overheidsmaatregelen).

Uitkeringsgerechtigden voeren binnen het N.U. aktie tegen door hen gekozen doelen, met hun eigen eisen en met hun eigen ideeën.

Het N.U. is geen praatgroep, maar vooral een doe-groep en heeft in de afgelopen periode al heel wat activiteiten ontwikkeld, zowel landelijk als plaatselijk.

Ook in Den Bosch heeft het N.U. een afdeling, die plaatselijke akties voert, maar ook ideeën ontwikkelt en

aansluit bij landelijke akties.

In Den Bosch werd o.a. het CDA-kantoor enige tijd bezet om te protesteren tegen het uitkeringsbeleid van deze partij.

Verder werd er een aktie-gesprek geëist met wethouder Tetteroo van de PVDA, verantwoordelijk voor het Bosche uitkeringsbeleid.

In theater Casino werd aan het begin van een sjieke toneelvoorstelling een N.U. verklaring voorgelezen onder het motto "onze kultuur is armoedekultuur". Begin maart voerde N.U. Den Bosch aktie tegen de dreigende invoering van de werkplicht voor langdurig werklozen. Door sympathisanten werd toen op de kade bij de Havensingel de tekst "Werkplicht- Arbeitseinsatz" aangebracht.

Landelijk vonden er N.U. akties plaats door o.a. bezetting van het beleidscentrum van het ministerie van sociale zaken en een bezetting van het hoofdkwartier van de Nederlandse werkgevers: het VNO-gebouw in Den Haag.

Op woensdag 18 april a.s. organiseert het N.U. een informatie- en diskussie-avond in Poliek Kafee De Bunker. Hier komen vragen aan de orde als waarom radikale uitkeringsstrijd, aktiemogelijkheden, moet alles maar gepikt worden wat van de kant van de overheid op ons afkomt, is de hoogte van de uitkering het enige strijdpunt, enzovoort, enzovoort....

Hierbij roepen we alle uitkeringsgerechtigden (RWW, NWW, WWV, ABW, WAO, WSW, en wat voor fraaie afkortingen er nog meer verzonnen zijn) op om naar de informatieavond van het N.U. te komen:

REVOLEG

14 april: Het 3^e REVOLEG om 12.00 uur (precies) in de Skwotter, Otterstraat 82 in Utrecht.

* Praktiese zaken (reiskostenniveleering, financiële zake,...) * Algemeen inhoudelijke diskussie over het Revoleg. * Pauze. * Themadiskussie over fascisme, de verschillende aspecten ervan (aan de hand van diskussiebijdragen) en de bestrijding van fascisme.

Iedere tweede zaterdag van de maand is er een Revoleg, dat voorbereid wordt door een -niet vaste- groep mensen. KOMT ALLEN!

REVOLEG -Postbus 483, 6700 AL Wageningen. GIRO 5838575 t.n.v M.N. Pronk Sassenheim

EINDHOVEN: ANTI-CITYVORMINGS-KRAAK

s'Ochtends werd uit protest tegen het city-vormingsbeleid van de gemeente, het Pannekoekenhuys op de Markt gekraakt door een groep van 20 mensen. Er werden spandoeken aan de gevel opgehangen en stencils uitgedeeld waarin de aktiekraak werd uitgelegd. Het pand zal binnenkort gesloopt worden om plaats te maken voor het walgelijk prestigieuze en geldverslindende Heuvelplan (soort Hoog-Catarifje). De stad (b)lijkt overgeleverd aan projektontwikkelaars die met dure plannen de yuppies-het grote geld binnenlokt, waardoor studenten, jongeren en mensen met de laagste inkomens de (binnen)stad worden uitgejaagd en de rest van de bevolking met een vernielde stad blijft zitten. Veel panden (in goede staat) op de Markt waren al tegen de vlakte gegaan. De eigenaars van deze winkels/restaurants kregen van de gemeente een oprotpremie. Er was veel belangstelling van voorbijgangers, variërend van mensen die de kraak wel zagen zitten, "als ze zich eens zouden wassen en andere kleren aantrokken", tot yupps die net deden, of ze het niet zagen. Na een uur verscheen de smeris, die de voordeur insloeg (die overigens niet op slot zat) waarna er 5 agentjes probeerden boven te komen. Dat lukte niet erg want het was nogal donker binnen, en er was een provisoriese barrikade opgeworpen die ze ook nog even bezighield. Eenmaal boven moesten ze "de woordvoerder" spreken. Toen wij zeiden dat we dat allemaal waren snaptten ze er niks meer van. Ook de persverklaring die ze met z'n 3en probeerden te lezen, bleek te moeilijk voor hun botte koppen. We kregen te horen dat we vrijwillig konden opróten "en zoniet dan zou het ook heel snel gaan". Hierop zijn we op ons gemak vertrokken, ze hadden kennelijk verzet verwacht want ze hadden hun helmjes en schilden meegenomen. Er werd niemand opgepakt. Alles bij elkaar genomen een geslaagde aktie, wij de nodige publiciteit en de smeris ook: een overijverige zeiksnor had in het naastgelegen restaurant per ongeluk 2 ramen ingeramd.

De krakersters

Kraken gaat door!
Solidair met WNC Grón en alle andere door city-vorming bedreigde panden

VRIJDAG 13 april t/m donderdag 19 april: Filmprogramma "Cinema under siege": 8 films uit Zuid-Afrika. Aanvang 20.00 uur Filmhuis Delft, Kromstraat 27.

Woensdag 18 april: Informatieavond over 'Shell uit Zuid-Afrika, Santies Nu!' met Sietse Bosgra van het KZA. Hij zal met name spreken over de onderhandelingen tussen en het ANC en de regering en de maatschappelijke veranderingen die het ANC voorstaat na de Apartheid. Aanvang 20.00 uur. Plaats: Kraakkafé Delft, Huyterstr 2
Maandag 23 april:

Start video cyclus over Zuid-Afrika. Iedere twee weken video's over een specifiek thema: Verzet, Vrouwen, Sankties en Soweto. Toegang f2,50. Aanvang 21.00 uur. Plaats: Kraakkafé Delft, Huyterstr. 2.

Zaterdag 28 april:

Internationale aktie-dag bij Shell pompstations, ook in Delft. Om 13.00 uur verzamelen op de Markt. Nadat Koorts de stemming er in heeft gebracht (met Zuidafrikaanse vrijheidsliederen) wordt er vertrokken naar de pompstations, alwaar een spektakel 'blokkade' zal plaatsvinden. Hierna is er demogelijkheid om in het kraakkafé nog wat na te praten, te drinken en te eten (vooraf intekenen) Meer info bij SUZA-Delft 015-121351 (Geert).

Studiedag: Perestrojka in de West-Europese Wapenindustrie?

Op vrijdag 18 mei aanstaande wordt onder bovenstaande titel in Wageningen een studiedag georganiseerd door de Wageningse anti-militaristische groep in samenwerking met Studium Generale van de Landbouwuniversiteit. De West-Europese wapenindustrie lijkt zich weinig aan te trekken van de huidige politieke ontwikkelingen op het gebied van vrede en veiligheid. Zo is er een fusie op handen van twee Duitse wapengiganten: Daimler-Benz en Messerschmitt-Bölkow-Blohm. Toch kunnen we vraagtekens zetten bij de toekomst van de West-Europese wapenindustrie, gezien de ontwikkelingen in Oost-Europa.

Op de studiedag zal door een aantal deskundige sprekers uit politieke en economische hoek en uit de vredesbeweging worden ingegaan op de mogelijkheden, of liever, onmogelijkheden van de West-Europese wapenindustrie.

Voor opgave en meer informatie kunt u terecht bij Studium Generale tel: 08370-82028 (Age de Vries).

Let ook op verdere aankondigingen. Graag tot ziens op 18 mei vanaf 1/2 10 in Wageningen (Plaats nog niet bekend).

LEUSDEN

de Kelder, Lieve Vrouwestr 15

Woensdag 25 april:

Een multinational avond. aanvang 20.30 uur. entree f5,- De avond zal een overvloed aan visuele informatie geven die ondermeer ook als achtergrond zal dienen bij het optreden van twee buitenlandse hardcore bandjes. Pullerman (BRD) en Subterranean kids (Spanje). Een activiteit van GOING UNDERGROUND

DEN BOSCH

Woensdag 18 april:

Informatie en discussieavond Netwerk Uitkeringsgerechtigden (N.U.), in Politiek Kafee DE BUNKER, Papenhulst 26 (gele poort, Bunkerbel) in Den Bosch. Uitkeringsstrijd is een zaak van iedereen KOMT ALLEN !!! Het N.U. Den Bosch is bereikbaar op Postbus 1586, 5200 BP Den Bosch. (Zie ook elders deze Zwarte)

HAARLEM

Zaterdag 28 april:

In het kader van de internationale aktiedag 'Loop naar de pomp' tegen Shell is er in Haarlem een ludieke picket-line/blokkade van één pomp. Verzamelen om 10.30 uur voor de Stadsschouwburg, Wilsonsplein 23, Haarlem.

Vrijdag 13 april:

Informatieavond Westelijke Sahara en Front Polisario. Spreeksters: Puck Tromp. Video: 15 jaar Front Polisario. Aanvang 20.00 uur. Plaats: De Zuiderbuit, Zuiderbuitenspaarne 10, Haarlem

Iets Vrijers Spui 41/43

Zaterdag 14 april:

Disko met gast d.j. Toegang f2,50 geopend van 22.00-04.00, deur dicht om 2.30 uur.

Zaterdag 21 april: Woodcock en Sister Lovers. Toegang f2,50, geopend van 22.00-04.00, aanvang bands 23.30, deur dicht om 2.30 uur.

Kraakbios EISENSTEIN

Buitenom 214

Wo 18-4: Bagdad Café video, gratis, 21.00

Do 19-4: Oblomov video, gratis, 21.00

Wo 25-4: Love at first sight Film, f5,-, 21.00

Do 26-4: Betrayed Video, gratis, 21.00

EINDHOVEN

ZATERDAG 14 april:

Optreden van G.V.D. (Eindhoven) en BITAK (Hulst) in "DE BUNKER" Jorislaan 92a Eindhoven. Aanvang 22.00 uur f5,-.

VRIJDAG 20 april:

Informatieavond over nietsontziende City-Vorming in Eindhoven. 20.00 uur in buurthuis "DE BERGEN" Oranjestr. 1 Eindhoven.

ZATERDAG 21 april:

Concert van de hoofdstedelijke STORT en WAGNER. Aanvang 22.00 uur in "DE BUNKER", Jorislaan 92a f5,-.

DONDERDAG 26 april:

Beesten met PULLERMAN (BRD) en SUBTERRANEAN KIDS (Esp) in "DE BUNKER" Jorislaan 92a f5,-.

ZATERDAG 28 april:

Loop naar de pomp, Internationale axiedag bij Shell pompstations. Verzamelen om 13.15 uur bij het vredesburo Grote Berg Eindhoven. s'Avonds benefietavond in "DE BUNKER", Jorislaan 92a voor de axiepot.

GENT

ANARCHISTISCHE 1 MEI BIJEENKOMST 1990 plaats: De Grote Avond, Huidevetterskaai 40, Gent. Aanvang 13.30. Entree 120 bf in voorverkoop en anders 150bf. Georganiseerd door de Libertaire Studiegroep.

Programma:

13.30 uur: The Masons (muziek), in namiddag gesprekken rond diverse thema's *Anarchisme en Ekologie, *Anarchisme versus Libertarisme, *Migrantenproblematiek, *Ontwikkelingen in Oost-Europa, *Aktualisering van het Anarchisme. De gesprekken worden telkens gevoerd met een tweetal personen die zeer nauw bij de problematiek betrokken zijn. Discussie met het publiek kan nadien volgen.

18.00 uur Ben Sluijs (Jazz)

19.00 uur: KOMILFO (Kabaret, muziek)

20.00 uur: PLUISJES KONSUMPTIE (Poëzieprogramma door Isabelle van Deuren en groep).

22.00uur: VINAIGRETTE (Theater door enkele Vieze Gasten: Mong, Magda en Fabien)

Later: The SECRET maakt er een fuifje van.

Gedurende de ganse dag ook: -info-stands -video performances -speakers corner -bar -eetgelegenheid -kinderopvang -...

De Libertaire Studiegroep. Tussen Bermen 16 B-9000 Gent.

'Nooit meer Duitsland!'

Demonstratie Frankfurt, 12 mei 1990

Tegen:

- het Duitse nationalisme;
- de annexatie van de DDR door de BRD;
- de kolonisatie van Oost-Europa.

Voor:

- internationalisme i.p.v. nationalisme;
- erkenning van de Poolse grenzen;
- radikale eenzijdige ontwapening hier en nu;
- een BRD zonder leger.

Organisatie:

Radikale Linke, diverse afdelingen en parlementariërs van Die Grünen, KB, DKP, VSP, BWK, SDAJ, JUDOS, BUKO, diverse vredesorganisaties, antifascistische organisaties, autonome groepen, Jüdische Friedens-Initiative Bonn, oppositionele vakbondsleden enz.

Busreis:

Waarschijnlijk zal er vanuit Nijmegen een bus naar Frankfurt rijden. Voor meer informatie hierover en over de demonstratie: AMOK Nijmegen.

Anti-Militaristics
Onderzoeks-Kollektief

Nijmegen

Pontanusstraat 70
6524 HG Nijmegen
Telefoon: 080 255 78